

Juwão

Juwão remikusiwarerà Jesu rewarà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Juwão tokusiwa maekwerà. Jesu remiauvey tē Juwão. Juwão poromojāmōrī mǎē rōwā a'e. Āmō tē. Jesu remimo'earà tē. Jesu nopyteporoive wemimo'earà rōmō remē, pira rekyiarà tē Juwão mijā. Ajaire, “Ejo eremimo'earà rōmō”, e'i Jesu ijupe remē, awyje jē oo Jesu rupi ky'y (Mak. 1.19-20). Ajawyi pirujē manyvo Jesu ekoi maekwerà rē omāē. Wemisakwerà tē okusiwa. Weminuwerà teve okusiwa. Pe'īpe'ī tē manyvo Jesu wereko Janejare'e kasia rupi maekwerà kō okusiwa teve. Ijayvukwerà ywesō okusiwa, poromō'e ee maekwerà. Kee e'i ikusiwa: “Jesu wyi tē mōa'ārōwā mārānā jikuwa e'āa ipojy mǎē omojisaoka orerovake okasia rupi. Pe'īpe'ī akusiwa aã kareta rē ajupa. Nakusiwapai pirujē ajamāē. Āmō āmōgwerà tē akusiwapa tapekuwa, 'Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu Janerōvijā rōmō', tapejē. Āmō, 'Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu', tapejē. Āmē sōsi māerā peikotā ikasia rupi peiko. Ijayvu rupi tē a'evotā amē peiko”, e'i ikusiwa (Juw. 20.30-31).

Aã kareta kōrijō tē rōwā okusiwa Juwão. Kejō okusiwa teve: *1 Juwão*, amō *2 Juwão*, amō, *3 Juwão*, amō, *Jesu jimoikatuawerà* okusiwa mǎē. Mokepejō okusiwa Jesu rewarà Juwão kō.

“Janejare'e Ra'yry ojikuwa uu”, e'i ikusiwa mǎē

1 ¹Yvy reko e'āve Janejare'e Ra'yry oikopa teāmā iko. Janejare'e Ayvu eu ijupe, Janejare'e Ra'yry pē.^a Uu pyrive ekoi vvy reko e'āve. Janejare'e rōmō tē teāmā a'e ekoi. ²Uu reve ekoi, vvy reko e'āve. Age'e remē teve eeve ekoi ky'y.

^a 1.1 A'e tē omojikuwaoka Janejare'e jipy'amogetaa kō janeupe ipi. Ajawyi Janejare'e Ayvu eu ijupe. 1Juw. 1.1; J.Jim. 1.17

³ ãmẽ Janejare'e moma'e kô oinôoka remẽ, Wa'yry pè tè e'i toinô kô. A'e tè pirujẽ oinô erokwa ãmẽ ky'y.^b ãmô kô rôwã oinô kô. A'e tè oinô kô. Nuvei 'ete eminô e'ã mō. Janejare'e Ra'yry tè pirujẽ oinô mã'ẽ rômô ekoi.

⁴ A'e tè poromoigooka mã'ẽ teãmã. A'e teve manyvo Janejare'e ekoi mã'ẽ omojikuwaoka janeupe ipi. ãwitô poroyape mã'ẽ omojikuwaoka janerape janeupe ipi. ãwivo ve Janejare'e rekoa omojikuwaoka janeupe ipi. ⁵ ãwitô pãtônusu rupi jaiko remẽ, poroyape mã'ẽ omojisa katuay. Poroyape mã'ẽ ywesô ikasiay pãtônusu wyi. ãwivo ve Janejare'e Ayvu ywesô ikasiay. Ava jẽ rôwã omoje'otã e'i kuwa.

⁶ Uve mirã mō Janejare'e remimuurerã mō. Juwão [poromojãmorĩ mã'ẽ] eu ijupe.^c ⁷ A'e Janejare'e Ra'yry renoneve uu imojikuwa, ãwisô pirujẽ mirã kô “aje” te'i ijayvu renu. Kee e'i: “ãwitô poroyape mã'ẽ, ãwivo Janejare'e Ra'yry”, e'i imojenu.

⁸ “Poroyape mã'ẽ rôwã ije”, e'i Juwão. “Imome'uarã kôrijô tè ije”, e'i. ⁹ Janejare'e Ra'yry tè poroyape mã'ẽ. A'e tè uu mirã kô pyterã rupi Janejare'e ayvu mojikuwaoka ijupe kô.

¹⁰ A'e tè yvy oinôma karamoeve, ipupewarã kô revejẽ. Ajaire uu mijẽ mirã kô pyterã rupi. Ajamã'ẽ mirã kô omã'ẽ ee remẽ, “Janereinôgarerã tè ãwĩ!” ne'i ijupe kupa, nokuwai kupa rewarã mō.

¹¹ Uu ipe wetãrãgwerã kô pyterã rupi. Ajamã'ẽ etãrãgwerã kô nopotai. Nojirovijai ee kupa. “Janejare'e Ra'yry tè ãwĩ” ne'i ijupe kupa ipi.

¹² Ajamã'ẽ ãmô ãmôgwerã ojirovija ee ipi. “Aje” e'i ijayvu pè kupa. A'e kô opota katu oôvijã rômô wereko ipi. Ijayvu rupi aepo e'i mãe kô ãmẽ Janejare'e wereko wãkarãgwerã kô rômô toiko kupa.^d ¹³ ãwitô mirã kô ijãkarã, ãwivo rôwã ajamã'ẽ Janejare'e ãkarãgwerã kô rômô jaiko. Wayvu rupi tè janereinô wãkarãgwerã kô rômô tijaiko.

¹⁴ Janejare'e Ayvu eu ijupe mã'ẽ ojimojane osaky rômô. Janepyterã rupi ekoi mijã. Ivo katu teãmã ekoi. A'e rômô'ite pe'igã Janejare'e Ra'yry rômô ekoi. Uu vo ywete Ta'yry. Poroauvay proereko katuay mã'ẽ tè a'e. Janejare'e rekoa aje ywete mã'ẽ omojikuwaoka mirã kô pè ipi. Ore ywete oromã'ẽ ee.

¹⁵ A'e pewarã mō Juwão [poromojãmorĩ mã'ẽ] kee e'i:

– Kôï kee a'epa itôkô pejẽ mã'ẽ: “Erakypy rupi uutã mã'ẽ ywesô ijayvukasiay wetetã ewyi. Ereko e'ã remeve ekoi teãmã, ajawyi”, a'epa pejẽ maekwerã. ãwĩ pewarã mō aepo a'e, e'i Juwão imomewa.

¹⁶ A'e Janejare'e Ra'yry janeporijauesa mã'ẽ tè. Janerauvay mã'ẽ teve. Janerereko katu jẽ iko ipi mã'ẽ tè. ¹⁷ A'e ywesô ikatuay tãmô Moisesi wyi. Kee rewarã mō. Janejare'e opyteporo tãmô Moisesi tjanemotekokuwa

^b 1.3 Yvy pewarã kô. Yy pupewarã kô. Yva pupewarã kô. Wãisô oinô kô. Krs. 1.15-17; Epr. 1.10; J.Jim. 21.6; 22.13 ^c 1.6 Mat. 3.1-2; Mak. 1.4; Ruk. 3.1-2 ^d 1.12 Juw. 3.16; 20.31

ivo tekoua rè. Jesu Kiristu ãmẽ janerereko katu okatua rupi mãẽ omojikuwaoka jane. ãmõ, ijayvukwerà aje ywete mãẽ omojikuwaoka jane.

¹⁸Nomã'ëtyti Janejare'e rè ipi. Ta'yry pe'igwerà kōrijõ tẽ omã'ë Uu rè, a'e tẽ ipyri ekoi rewarà mō. A'e teve omojikuwaoka Uu janeupe.

Juwão poromojãmorĩ mã'ë rewarà

¹⁹[Ãmẽ Juwão oo poromojãmorĩ mirà kō aiwererà reitya mojikuwapa rōmõ iko ipi.] ãmẽ ãmõ 'ary pẽ Juteu rōvijã kō mō ojimogeta Juwão rè:

– Ava ayvu rupi pō ãwĩvo Juwão ekoi ipi? e'i kupa.

Jerusarẽ taa pewarà rōvijã kō aepo e'i.^e Ajawyi kwaima'e kō mō omonooka Juwão gyty kupa, tokuwa ava pō Juwão. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō mō omonooka kupa. Revi jeapyrerà kō mō teve. A'e kō oo ãmẽ Juwão pẽ javo.

– Ava pō ene? e'i Juwão pẽ kupa. Janejare'e Remimuurerà pō ene, Janerōvijã ywete rōmõ? e'i ijupe kupa.

²⁰Ãmẽ Juwão e'i ijupe kō:

– ãnĩ. A'e rōwã ije, e'i.

²¹Kee e'i jẽ kupa:

– Ava sipõ ene ajawyi? e'i kupa. Tãmõ Eriasi pō ene? e'i.

[Karamoe remẽ Janejare'e ayvu mojenuarà kō: “Tãmõ Eriasi ovãe tarà mijẽ”, e'i. Ajawyi aepo e'i ijupe kupa.]

– ãnĩ! A'e rōwã ije! e'i Juwão ijupe kō.

Kee e'i jẽ kupa:

– Ava sipõ ene ajawyi? Janejare'e ayvu mojenuarà uutã mã'ë rōmõ sipõ ene nejo? e'i kupa.^f

– ãnĩ! A'e rōwã ije! e'i Juwão ijupe kō.

²²Ajawyi e'i kupa:

– Ava pō ene ajamã'ẽ? e'i mijẽ ijupe kupa. Emome'u ajawyi oreupe, torokuwa, e'i kupa. Torojivy nemomewa oremurokarerà pẽ ãmẽ! e'i kupa.

²³Ãmẽ Juwão e'i mijẽ ijupe kō:

– Janerōvijã ywete vãea rã mojenuarà tẽ ije, e'i. Kōitokō Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi erewarà rã omojenupa amãtejẽ. Kee e'i amãtejẽ eupewarà mō maekwerà: “*Tekoe'ãma pẽ wapukaitã. Kee e'itã wayvo Janerōvijã renone: 'Tijajipy'amokatuoka amãtejẽ enoneve', e'itã. Awitõ pee aiwerà jamokatu amãtejẽ imoterẽ gatu janeremiãrõ renone. Awĩvo ve tijajipy'amokatuoka amãtejẽ Janerōvijã renone*”, e'itã imojenu, e'i

^e 1.19 Tekoua kuwaparà kō. Tãmõ Moisesi remikusiwarerà rè poromo'e mãe kō. Pariseu kō. Mokojejõ. ^f 1.21 A'e vãea rã teve Janejare'e ayvu mojenuarà kō omome'u amãtejẽ karamoe remẽ. Aekwerà wãrõ jẽ ãmẽ kupa. Ajawyi aepo e'i teve kupa. Marak. 4.5; T.M. 18.15,18

maekwerà.⁸ Eupewarà mō tē aepo e'i amātejē mǎ'ē tē ije, e'i Juwão ijupe kō.

24-25 ãmē Pariseu remimuurerà kō mō e'i ijupe:

– Manyvore pōkō poromojāmōrī neiko ãmē, Janejare'e Remimuurerà rōwā ene remē? ãmō, tāmō Eriasi rōwā teve ene remē. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō uutà mǎ'ē rōwā ene remē, e'i kupa.

26-27 ãmē Juwão e'i ijupe kō:

– Ije, yy pupe kōrijō tē poromojāmōrī poroereko ipi. Ajamǎ'ē penemikuwa e'ǎ janepytery pē age'e ekoi epe, a'e ywesō ikasiay wete mǎ'ē, e'i. Kōi, “Erakypy rupi uutà” a'epa peupe mǎ'ē. A'e sōsi jōvijǎ ikasiay wete mǎ'ē tē, e'i. Ije ãmē emigwai rōmōgà tē aiko, e'i Juwão ijupe kō.

[Ojivy oo ãmē aepo momewa omuuarerà kō gyty kupa kyty.]

28 Yy Jotão ovae pē Juwão poromojāmōrī iko remē a'evo ekoi kupa. Petânia taa pyri'ijē'ē ekoi remē.

Jesu ojikuwa Janejare'e Remimuurerà rōmō remēwarà

29 Ajaire kō'ēme Juwão Jesu rē omǎ'ē, uu ikoty iko remē. ãmē kee e'i Juwão jane kō pē ky'y, Jesu pewarà mō:

– ãwī a'e Janejare'e Remimuurerà ywe'e uu iko ky'y! e'i. ãwī tē pirujē jane kō aiwererà repy rōmō omānōtǎ ky'y, e'i amātejē ijupe kō imomewa. ãwitō kaneiru ra'yry jajuka ime'ē Janejare'e pē janeaiwererà repykarà mō ipi. ãwivotǎ omānō janeaiwererà repykarà mō, e'i amātejē.

30 E'i jē Juwão:

– ãwī pewarà mō itōkō kee a'e pejē: “E'arà kytywarà rōmō uutà”, a'e itōkō. “A'e ywesō ijayvukasiaytǎ ewyi. Ereko e'āve ekoi teāmǎ”, a'e maekwerà. 31 Ije nakuwaive ava pewarà mō aepo a'e mijǎ. Nakuwaive Janejare'e Remimuurerà tē ãwī mijǎ. Age'e tē katu akuwa katu ky'y, e'i. ãwī renone teāmǎ ajo. Ije ajo poromojāmōrī yy pē, Janejare'e ayvu rupi, ãwisō Isaeu kō oōvijǎ ywete tokuwa, e'i. 32-33 ãwisō nakuwai epe Janejare'e Remimuurerà tē ãwī mijǎ. Ajamǎ'ē Janejare'e emono toporomojāmōrī remē, emotekokuwa amātejē manyvo tareko ikuwa. Kee e'i ije: “E'ǎg rē nemǎ'ētǎ owyjy uu remē. Eremimuurerà apyte 'aryvo owyjytǎ uu opyta. A'e e'ǎg omonotǎ jane kō py'a pupe toike kāramō”, e'i amātejē Janejare'e ije. Ijayvu rupi katu tē akuwapa ky'y, e'i. Janejare'e 'ǎg rē amǎ'ē, owyjy uu ijapyte 'aryvo remē. ãwitō pykau owyjy uu, ãwīvo 'ejē amǎ'ē ee. 34 Aje ywete amǎ'ē ee. A'evoa rupi akuwa Janejare'e Ra'yry tē sikaepo ãwī mǎ'ē. Ajawyi age'e a'evoa amojenu peupe aiko, tapekuwa teve, e'i Juwão jane kō pē.

Jesu remimo'e ppykwerà kō rewarà

³⁵ ãmẽ kō'ẽme a'e pè Juwão tui mijẽ, mōrijō wemimo'earà kō reve.
³⁶ Omã'ẽ mijẽ Jesu rè okwa iko kupa remẽ. E'i ãmẽ Juwão wemimo'earà kō pè:

– ãwĩ tẽ sikaepo Janejare'e Remimuurerà! ãwĩ kaneiru ra'yry vo omãnõtà janeaiwererà repykarà mō kãramō, e'i.

³⁷ Ameve emimo'earà kō oo Jesu rapyky rupi iko. ³⁸ ãmẽ Jesu ojirova omãjã wapekwerà kyty uu mõe kō rè, mōrijō mõe kō rè.

– Moma'e rã mō pō pejo erupi? e'i Jesu ijupe kō.

– Poromo'e mõe, mã mè pō neju? oro'età tẽ neupe, e'i kupa.

³⁹– Ja'e awi erupi, tapekuwa esa, e'i Jesu ijupe kō.

Oo Jesu rupi ãmẽ kupa, ike'ypa kyty. Kwaray ijãpẽ remẽ ovãe a'e pè kupa. Opyta rã'ĩ ipyri kupa, ajaate karupa. Ajaire ojivy oo kupa.

⁴⁰⁻⁴¹ ãmẽ Juwão remimo'earà mō pè Aãtere eu. A'e Juwão pyri tui, Jesu rewarà rè oporegeta upa remẽ. A'e ojivy oo paireve, weke'yry wesa imogeta. Simão Peturu eu teke'yry pè. Kee e'i Aãtere ijupe:

– Kãkãe! Mesia^h rè oromã'ẽ, e'i ijupe.

(“Janejare'e Remimuu Janerövijã ywete rômō” jaa tẽ Mesia, e'i ijupe.)

⁴² Ameve Aãtere weke'yry weraa Jesu rè tomã'ẽ. ãmẽ Jesu omã'ẽ tesō rã'ĩ teke'yry rè. E'i ãmẽ ijupe:

– Ene nererà pè Simão eu. Juwão ra'yry tẽ ene. Age'e Sepasi eutà tẽ ene ky'y, e'i Jesu ijupe.

A'e janeayvu pè “takuru” jaa tẽ Sepasi. Kereku kō ayvu pè ãmẽ “Peturu” eu.

Piripi Natanaeu reve ojirovija Jesu rè remẽwarà

⁴³ Kō'ẽme Jesu ojivytà oo, Karireja yvy kyty. Nooive remẽ kwaima'e mō rè omã'ẽ, Piripi eu ijupe mã'ẽ rè.

– Ja'e erupi, e'i Jesu ijupe.

“Hoō” e'i Piripi ijupe. Awyje oo upi ãmẽ.

⁴⁴ Petesaita taa wãnà tẽ Piripi. Aãtere kō Petesaita wãnà kō teve.

⁴⁵ ãmẽ Piripi oo rã'ĩ ãmō kwaima'e pijarà mō, Natanaeu eu ijupe mã'ẽ pijarà mō.

– Janejare'e Remimuurerà rè oromã'ẽ! e'i ijupe. Kōitokō karamoe remẽ tãmō Moisesi okusiwa amãtejẽ ee. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō ve okusiwa amãtejẽ eeⁱ Aekwerà rè oromã'ẽ. Jesu eu ijupe. Nasare taa wãnà tẽ a'e. Juse ra'yrerà tẽ a'e, e'i Natanaeu pè.

⁴⁶ ãmẽ Natanaeu noerovijari rã'ĩ mijã, aepo e'i remẽ.

^h 1.40-41 Juteu kō Mesia e'i. Kereku kō Kiristu e'i. Janejare'e Remimuurerà Janerövijã ywete rômō jaa tẽ, ojevo jẽ. ⁱ 1.45 Ruk. 24.27

– Nasare taa wānà tē sipō a'e? A'e pewarà rōwā ipō mijā! e'i. Nikatu ywe'e'i mā'ē tē Nasare taa wānà kō ipi, e'i tite Natanaeu.

– Ja'e teremā'ē ee ajawyi esa! e'i Piripi ijupe.

Oo āmē Piripi rupi Jesu resa. ⁴⁷Āmē Jesu omā'ē Natanaeu rē, uu iko remē. Kee e'i Jesu ijupewarà mō:

– Emā'ē. Āwī sitō aje ywete Isaeu jeapyrerà e'eay. Noporegeta teitetei mā'ē tē āwī, e'i Jesu.

⁴⁸Ojimonyi Natanaeu aepo renu.

– Manyvo pō erereko ekuwa rejupa? Mā mē pō nemā'ē ere? e'i.

Āmē Jesu e'i ijupe:

– Ji'ite Piripi nooive nepijarà mō remeve amā'ē nere. Yvyra wryy pē neju remeve amā'ē nere, e'i.

⁴⁹Ameve tite Natanaeu werovija katu ky'y.

– Poromo'earà, aje ywete Janejare'e Ra'yry tē ene! e'i. Isaeu kō Rōvijā ywete tē ene! e'i ky'y.

⁵⁰Jesu e'i ijupe:

– Haa! Aepo a'e remē tē tite pō “aje” ere ije ky'y! e'i. Age'e nemā'ē ee mā'ē wyi wete nemā'ētà kāramō, e'i. ⁵¹Janejare'e rena rē tē tesō pemā'ētà, yva oovapyjavo remē. Janejare'e remīgwai yvapewarà kō rē tē tesō pemā'ētà. Āmōgwerà owyjtā uu ekoty eremīgwai kō rōmō. Āmōgwerà oētā ewyi oo. A'evoa rē pemā'ētà kāramō.^j “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà ojimojane mā'ē rōmō tē Jesu”, pejētā āmē ije ky'y, e'i Jesu.

Werovija katu Natanaeu āmē ky'y.

Jesu yy oinō uvary aisiriri mā'ē rōmō tojinō remēwarà

2 ¹⁻²Ajaire Karireja yvy pē Jesu ovāema orereve, wemimo'ekwerà kō reve. Āmē mōrijō ke paire, ava mō omenatà Kana taa pē. A'e kyty Jesu oo, orereve. Ijy ve oo.

³Ojimoaty ojimiwa kupa remē, uvary aisiriri mā'ē opa sikaepo ky'y. Noyi mōropārà kō rē. Jesu y okuwapa a'evo remē. Ajawyi e'i Jesu pē:

– Opa uvary aisiriri mā'ē ky'y, e'i tite ijupe.

⁴Āmē Jesu e'i ijupe:

– Namojikuwa'āive ekasia. Neayvu rupi rōwā a'evotà aiko, e'i ijupe.

⁵Aepo e'i epe Jesu remē, ijy e'i jē ja'umā'ē jarà remīgwai kō pē:

– Peenu katu ikō ememyry ayvu nē rōnō, e'i.

“Hoō” e'i āmē kupa.

⁶⁻⁷Āmē Jesu e'i a'e kō pē:

– Pemoānē ānē warypy kō yy pupe erokwa, e'i.

– Hoō. A'evotà oroereko, e'i kupa.

j 1.51 Jinō. 28.12

Uve 6 rōmō warypy wasu kō a'e tetã wryy pè. Takuru jinōgwerà tè warypy kō ajamã'ê. Yy rena kō tè a'e kō. A'e yy rena mō pe'ĩ remê 80 rituru rōmō. Ma'e remê 100 rituru rōmō tesō. A'e yy ojauka rōmō oporu kupa ipi. ãmō, wekoa rupi a'e yy ve oporu kupa ipi, Juteu kō rōmō.^k A'e warypy kō pupe ja'umã'ê jarà remĩgwai kō omoãñê ãñê yy ãmê, Jesu ayvu rupi.

8– Awyjepa, e'i ajaire Jesu pè kupa.

– Hoõ. Eavoi yy pẽ eraa ja'umã'ê jarà pè ime'ê, toãã rã'ĩ esa, e'i Jesu ijupe kō.

“Hoõ” e'i kupa. Weraa ãmê kupa.^l ⁹Weraa kupa remê, soõ, uvary aisiriri mã'ê rōmō sikaepo ojinōma yy warypy pupe, Jesu kasia rupi. A'e ja'umã'ê jarà wãã esa remê, kee e'i:

– Haa! Aã ywesō ikatuay wete ji'iwara wyi! e'i.

Nokuwai Jesu tè oinō uvary aisiriri mã'ê rōmō. Yy omoãñê ãñê warypy kō pupe mãe kō kōrijō tè okuwa. Ajawyi ja'umã'ê jarà wãã esa remê, omuu rã'ĩ imêtarà okoty.^m ¹⁰E'i ja'umã'ê jarà ijupe:

– Manyvore pō ji'i aã ppy neremosã'i? Ikatuay aã ky'y, e'i ijupe.

¹¹A'evo Jesu omojisaoka ppy okasia, Kana taa pè ekoi remê, Karireja vvy pè ekoi remê. A'evo ojikuwa ppy Janejare'e Ra'yry rōmō. “Aje” oro'e ijupe emimo'ekwerà kō rōmō, a'evoa rè oromã'ê remê.

¹²Aja paire Jesu ojivy oo Kapanão taa kyty, oy reve. Imōmiri kō ve oo. Ore ve oroo Jesu rupi, emimo'earà kō rōmō. Oroo rã'ĩ oropyta a'e pè.

Jesu Janejare'e moe'ea retã rè okãte'ã remêwarã
(*Mateusi 21.12-17; Maku 11.15-19; Rukasi 19.45-48*)

¹³Ãmê ke'ĩ tãmō kō jisryawerà moetea 'arà okwatã.ⁿ Jerusarê taa pè okwatã. ãmê Jesu ve oo Jerusarê taa kyty. ¹⁴A'e pè ovãe remê, Janejare'e moe'ea retã gyty oo. Tetã ppy rupi omã'ê erokwa.^o Janejare'e pè temime'ê ãrã kō rè omã'ê. Teima kō iteetejê a'e pè tui, temime'ê ãrã kō. Kejō. Pui ra'yry kō, kaneiru kō, jirusi kō. Wãisō a'e pè tui. A'e kō rè Jesu omã'ê. ãmō, karakuri omojituruka mãe kō rè omã'ê teve, namesa 'aryvo oposiko

^k 2.6 Ojimi'utã kupa remê, yy wavoi kupa ipi ojipokusua rōmō. Ojimi'u kupa ire ve ojipokusu mijê kupa ipi. Oparapi kō ve okusu katu jome ipupe kupa ipi. Ajawyi warypy wasu kō pupe omoãñê ãñê imovy yy kupa ipi. Wetã wryy pè a'evo wereko kupa ipi. Awyje pewarã teãmã a'evo ekoi kupa. ^l 2.8 Ekoa kō teãmã a'evo ekoi kupa ipi. ãmō enaparã omosãitã remê, ja'umã'ê jarà ppy wãã rã'ĩ esa ipi. ãmê “nikatui” e'i remê, nomosã'i kupa ipi. “Ikatu” e'i remê tè omosã'i kupa ipi. ^m 2.9 A'e tè uvary aisiriri mã'ê wenõe amãtejê omena renene. ⁿ 2.13 Karamoe remê Janejare'e wekyioka Juteu kō rãmōi kō Ejitu vvy pe wyi imoisryy kō. Karai kō *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pè. Ajamã'ê Jesu poeraawerã pè ywesō *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisyry. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 ^o 2.14 Jane kō oo Janejare'e moe'ea retã mē imoe'e remê, teima mō ojuka ijapy ime'êtã ijupe kupa ipi. Ajawyi teima me'earã kō ojimoaty amãtejê a'e ppy rupi moma'e me'ê ipi, karakuri repy rōmō. Oporakapa tesō Janejare'e moe'ea retã ppy ãmê kupa ipi.

karakuri rè kupa upa remẽ.^p 15 ãmẽ Jesu a'evoa rè omãẽ erokwa remẽ, nopotai. Ajawyi tãpasã omõjã teima mopua rãmõ. A'e pupe pirujẽ kaneiru kã pui kã omopu imoẽ moẽ imono mono, Janejare'e moe'ea retã ypy pe wyi. Pirujẽ karakuri kã ve omopepeipa imono. Namesa kã ve tesõ werova ity. 16 ãmẽ jirusi jarã kã pè e'i:

– Taperojisyry ikõ ãwĩ rapijarã eraa ike wyi nẽ! e'i. Moma'e japyytã mãẽ rena rãwã ãã Papa retã, e'i. Papa napemoe'eigã wyi moko pejẽ Papa moe'ea retã ypy pè peiko, e'i Jesu ijupe kã.

17 A'evoa rè oromãẽ remẽ, tãmõ Tavi jãgarerã rè oroja'a katu, kee e'i maekwerã rè: “*Papa, apota katuay neretã. Ajawyi epy'a pupe ayay tesõ neretã wereko ai kupa remẽ*”, e'i ojãga maekwerã.^q [A'e jãgarerã rupi katu tẽ Jesu ekoi. Ajawyi tẽ aepo jaa rè oroja'a, emimo'earã kã rãmõ.]

18 ãmẽ Juteu rãvijã kã omãẽ Jesu rè, a'evoa wereko Janejare'e moe'ea retã rè remẽ. Naoryi 'ete ãmẽ kupa. Ajawyi e'i Jesu pè kupa:

– Ava ayvu rupi pã moko neiko? e'i kupa. Janejare'e ayvu rupi tẽ pã? e'i kupa. A'e ayvu rupi remẽ, ikasia emojsisaoka orerovake ajawyi, terejikuwa! “Aje ywete” oro'etã ãmẽ neupe, e'i teywete Jesu pè kupa.

19 Aepo e'i Jesu pè kupa remẽ,

– Hoõ, e'i Jesu. Amojikuwatã. ãã tetã pemotararaipa esa ajawyi, Janejare'e moe'ea retã, e'i. Ekovijarerã tẽ ainõtã ãmẽ. Moapy ke remeve ainõmatã, e'i Jesu.^r

20 ãmẽ e'i ijupe kupa:

– ãã tetã 46 kwaray rãmõ tesõ werokwapa inõga rè kupa! e'i kupa. Ajawyi manyvo nerereko'ãi moapy ke remeve inõma! e'i Jesu pè kupa.

[Jesu e'i aai tẽgã toenu kupa. Ajawyi noenu katui ijayvu kupa.] 21 Tetã pè rãwã aepo e'i. Oupewarã mõ tẽ aepo e'i. [“Áwitõ tetã jamotararaipa remẽ ekovijarerã tẽ jainõ mijẽ. A'evotã ejuka paire apoeratã moapy ke remeve”, jaa tẽ aepo e'i Jesu ijupe kã. Ore ve noroenuive.] 22 Kãramõ opoera remẽ tẽ oroja'a ijayvukwerã rè ky'y. “Aje ywete Janejare'e ayvukwerã”, oro'e ãmẽ ky'y. “Aje ywete sikaepo Jesu ayvukwerã”, oro'e teve.

Jesu okuwa jane kã py'a pewarã remẽwarã

23 Jesu Jerusarẽ taa pè ekoi remẽ, Janejare'e kasia omojsisaoka. Jane kã mõa'ãrõwã omãẽ ee a'evoa ekoi remẽ, tãmõ kã jisyryawerã moetea 'arã rè ojimoaty mãe kã. A'e kã Jesu rè “aje” e'i. 24 Ajamãẽ Jesu “aje” ne'i ijupe kã, ipy'a pewarã kã okuwapa rewarã mõ. 25 Nopotai jamome'u ijupe ipy'a kã rewarã, okuwapa teãmã rewarã mõ.

^p 2.14 Ime'earã kã moma'e me'ea rè kãrijõ tẽ ojipy'amogeta kupa upa ajamãẽ. Janejare'e rè nojipy'amogetai kupa. Ja'ave rãwã ekoi kupa. ^q 2.17 Jãg. 69.9 ^r 2.19 Mat. 26.61; 27.40; Mak. 14.58; 15.29

Nikotemu oo pya Jesu resa remēwarà

3 ¹Āmē oiko kwaima'e mō, Nikotemu eu ijupe mǎ'ē. A'e Juteu rōvijǎ mō tē. A'e Pariseu tē. ²A'e āmō 'ary pē oo pya Jesu resa. Kee e'i Nikotemu Jesu pē:

– Poromo'earà, orokuwa aje ywete ere mǎ'ē tē ene, e'i. Janejare'e Remimuurerà teipō ene, a'e neupewarà mō. Janejare'e kasia nemojisaoka ipi. Oromǎ'ē nere a'evō neiko remē ipi. Janejare'e nanemokasi sō remē, nanekasi'āi kuwa, e'i ijupe.

³Āmē Jesu e'i ijupe:

– Aje kee a'e ene. Ava mō sō opota Janejare'e omoēoka o'arà kyty iko remē, tisaky mijē. Nisakyi mijē remē, na'evō'āi kuwa, e'i Jesu ijupe.

⁴Āmē Nikotemu e'i:

– Manyvo nija'e'āi jaike mijē janey mari pupe tijanesaky mijē! e'i.

⁵⁻⁶Āmē Jesu e'i ijupe:

– Janey pe wyi jaē remē, imemyry rōmō jaiko. Janeruu ākarā rōmō jaiko teve. Jaeru janerōvijǎgwerà kō ipi, e'i. Nāwīvo kuwa'āi Janejare'e wākarā rōmō janererekotà remē, e'i. Tekoua pyaukwerà tē ome'ētà janeupe. I'Āg tē janepy'a pupe oike. Āwīvo Janejare'e ākarā rōmō jaiko. Eruparà rōmō jaiko āmē. Janejare'e 'Āg nijanepy'amoteei remē, nijamoēoka kuwa'āi Janejare'e jane'arà kyty āmē, e'i. Aje ywete aepo a'e ene, e'i. ⁷Tanerapy'a e'ā ikō eayvu nē, e'i. ⁸Nojisai mǎ'ē teipe Janejare'e 'Āg. Āwitō vvyty nojisai. Jaenu kōrijō tē vvyty okwa remē ipi, e'i. Ajamǎ'ē nijakuwai mape kyty wyi uu. Nijakuwai teve mape kyty ootà. Nojikuwai iko. Āwīvo ve Janejare'e 'Āg nojikuwai iko. Nomǎ'ēytyi ee. Ajamǎ'ē ava mō py'a pupe oike sikaepo remē, i'Āg opy'amoteetà ky'y. Tekoua pyaukwerà rupi tē ekoitā āmē ky'y. “Mano pō py'awarà mō ojimoteepa kupa?” eutà āmē, e'i Jesu ijupe.

⁹Āmē Nikotemu e'i Jesu pē:

– Manyvo pō āwīvo? e'i.

¹⁰Āmē Jesu e'i ijupe:

– Haa! Nerekuwai wete sipō! e'i. Janejare'e ayvu rē Isaeu kō nemotekokuwa mǎ'ē teipe ene mijǎ! e'i. Netekokuwavay kuwasi mijǎ! e'i.

¹¹E'i jē Jesu Nikotemu pē:

– Ore, orokuwa katu mǎ'ē tē oromome'u ipi, e'i. Oromǎ'ē ee mǎ'ē teve oromovyvy ipi, e'i. Ajamǎ'ē “aje ywete” napejēi oreayvu pē. ¹²Emǎ'ē. Ikewarà vvy pewarà sō amovyvy remē, naperovija'āi kuwa. Tysi tō Janejare'e rena pewarà sō amovyvy remē, nerekuwa'āi kuwa. “Aje ywete” nere'āi kuwa eayvukwerà pē, ¹³āwisō a'e pe wyi tē ajo. Ava jē rōwā oo Janejare'e rena kyty ee omǎjǎ ipi. Ije rōmō'ite amǎ'ē ee. A'e tē emuroka tajimojane ike pepyterà rupi, [“Erena rewarà emome'u ijupe kō tokuwa kupa”, e'i emuroka].

14– Aje Janejare'e rena pe wyi tē ajo, e'i. Ajamã'ě nererovijai mǎe kō ejukaokatà, e'i. Emō'ātà ejuka kupa, yvyra rē. Āwitō tāmō Moissesi karamoe remē tekoe'āma pē moe rā'āga omō'ā yvyra rē.^s A'evotà erereko kupa, e'i. 15 [Amānōtā jane kō aiwererà repykarà mō, e'i] Ajawyi eako'i ere mǎe kō amoigo karuaruokatà Papa pyri, e'i Jesu.

16– Janejare'e pirujē jane kō wauvey wete. Ajawyi ije, Wa'yry pe'igwerà wyjaveay mǎē rōmō emuroka ike yvy pē. Ava mō ojirovija katu ere wereko katuarà rōmō remē, naemavo'āi ity aa. Areko karuarutà epyri. 17Kee e'i Papa eupe emuu: “Ekwa yvy kyty poroereko katuarà rōmō”, e'i. “Ijaiwererà kō eityppyipaoka iwyi kō. Erojivy kō mijē tojimory mijē ere kupa ky'y”, e'i ije. Kee ne'i Papa ije: “Ekwa yvy kyty jane kō momorijauoka ijaiwererà kō repykarà mō”, ne'i ije. Kee e'i tē ije: “Ekwa terereko katu kō”, e'i tē ije Wa'yry rōmō emuroka.

18– Ajawyi nejirovija katu ere Janejare'e Ra'yry rōmō remē, kee ne'i'āi neupe: “Nivoi neiko. Oromonotà ajawyi jimomorijau wasua rena kyty!” ne'i'āi Papa neupe. Kee e'itā kōrijō tē neupe: “Noromomorijauoka'āi, Era'yry rē nejirovija nerako'i rōmō rewarà mō”, e'itā kōrijō neupe. Nojirovijai ee mǎe kō pē āmē, “Era'yry wyjaveay mǎē rē nerejirovijai. Ajawyi 'nivoi mǎ'ē tē ene', a'e kōrijōtā neupe”, e'itā. Imomorijaua rā omō'ypa a'evo ekoi mǎe kō rē. Ajawyi a'evotà.

19– Poroyape mǎ'ē vo 'ejē ije aiko. Āwitō iky'a mǎ'ē pātōnusu pē nojikuwai ipi. Jayape esa remē tē kuwa iky'akwerà ojikuwa. A'evo mǎ'ē teve ije, e'i Jesu. Janejare'e emuu ike jane kō pytery pē taiko, e'i. Amojikuwaoka ipe ijaiwererà kō ijupe kō ipi. Nojimosiokai weko aiwerà rē ajamã'ě kupa ipi. Noityoka tari waiwererà ije kupa. Ma'e rewarà mō. Weko aiwerà ywesō opota ewyi kupa ipi. Nomã'ě tari ere āmē kupa ipi. 20Omoane'e jē waiwererà ereko kupa wyi nomã'ě tari ere kupa ipi. Nonu tari ekoty kupa ipi. “Eaiwererà tojikuwa e'ā”, e'i tite kupa rewarà mō a'evo ekoi kupa. Ajawyi nonu tari ekoty kupa. 21Papa ayvu rupi ekoi mǎe kō āmē omā'ětà katu ere Ta'yry rōmō. Ajawyi, “Ikoty jēsi taa!” e'i kupa ipi. Āwīvo ojikuwa katu Papa remimota rupi ekoi mǎe kō rōmō kupa, e'i Jesu.

**“Jesu ywesō tē e'arà kytywarà rōmō ekoi”, e'i
Juwão poromojāmōrī mǎ'ē remēwarà**

22Aja paire Jesu oo mijē Juteja yvy kyty. Ore ve oroo upi, emimo'earà kō rōmō. A'e pē opyta puku rā'ī Jesu. Jane kō omoaty imojāmōrī rā'ī.

23Āmē jakatu Juwão ve poromojāmōrī upa. Enō taa pē a'evo ekoi. A'e taa Sarī taa pyri'ije'ē tui. A'e pē poromojāmōrī teve upa, mitirōwā

^s 3.14 P.Moirō. 21.9

yy a'e pè rewarà mō. A'e kyty jane kō oo oo ojimojāmōrioka Juwão pè ãmē. ²⁴ (Juwão nomopã'ãive kupa remeve a'evo ekoi.)^t

²⁵ A'e pè ekoi kupa remē, emimo'earà kō mō ojiayvuvaja vaja jane mō reve, Juteu mō reve.

– Mano ja'e kuwa pō jajipikusu remē, Janejare'e, “Niky'ai mǎě tē āwī”, te'i jane? e'i kupa.

Aepo jaa rē ojiayvuvaja vaja kupa upa. ²⁶ ãmē emimo'earà kō oo Juwão pè javo.

– Jōvijā! Kōi, kwaima'e mō, nereve yy Jotāo ovae kyty ekoi maekwerà.^u Nekuwa jē pō kōi ere maekwerà? Age'e poromōjāmōri upa. A'e rupi jane kō pirujē oo oo ky'y, e'i kupa. “Nijaneatyī” ejaa tē aepo e'i kupa.

²⁷ ãmē Juwão e'i:

– Ō'ō, aje. I'ete! e'i. Emǎ'ē esa! Janejare'e opota remē tē katu agyvo. ²⁸ Kōitokō a'epa pejē maekwerà: “Janejare'e Remimuurerà Janerōvijā ywete mǎ'ē rōmō rōwā ije”, a'epa peupe. “A'e vāea mojenuarà rōmō tē Janejare'e emuroka”, a'epa itōkō pejē.^v ²⁹ Ajawyi eroryvay jane kō ojimoaty ipyri remē, e'i. A'e kō wenu katu Janejare'e Remimuurerà ayvu rewarà mō erory, e'i. Najimōarōi. Āwitō jirekoa pè remē, jomētarà jimorypa kō nojimōarōi ipi. “Ererekwarà rōmō kuwasi mijā”, ne'i'āi ojimorypa rerekwatarà pè kupa ipi. A'evo ve ije. “Eremimo'earà kō rōmō kuwasi mijā”, na'e'āi teve Jesu remimo'earà kō pè. ³⁰ A'e ywesō tē e'arà kytywarà rōmō ekoi. Iwyrī'īwarà tē ije ãmē aiko, e'i Juwão.

“Yva pe wyi uu mǎ'ē Jesu”, e'i mǎ'ē

³¹ Janejare'e Ra'yry tē yva pe wyi uu mǎ'ē tē. Uu rena pe wyi uu mǎ'ē tē. Ajawyi a'e ywesō ikasiay jowyi mǎ'ē tē. Jane ãmē, vvy rupi teāmā jaiko. Ikewarà rōmō'īte jamovy ipi. Nijakuwai yva pewarà ipi. Yva pe wyi uu mǎ'ē tē okuwa. Ajawyi a'e ywesō ikasi jowyi. ³² Omǎ'ē ee mǎ'ē tē omome'u ipi. Āmō, wenu mǎ'ē teve. Aje ywete ipe oporegeta iko. Ajamǎ'ē “aje ywete” ne'i jane kō ijupe. Yva pewarà rē nomǎ'ēi kupa, ajawyi. ³³ Ajamǎ'ē ava mō wenu katu ijayvu erovija remē, “Aje ywete Janejare'e e'i mǎ'ē”, e'itā ijupe enu.

³⁴ Janejare'e omuu Wa'yry wayvukwerà tomojenu erokwa. O'Āg omuu ijupe imokasiay wete rōmō. Ajawyi Uu ayvukwerà okuwa katu imomewa. Ta'yry tē rewarà mō okuwa katu.

³⁵ Janejare'e wauway Wa'yry. Ajawyi wayvu omokasioka Wa'yry pè. “Jane kō Rōvijā rōmō neikotā”, e'i ijupe.^w ³⁶ Ajawyi Ta'yry rē ojirovija mǎe kō oiko karuarutā ipyri. Nojirovijai ee mǎe kō ãmē noiko'āi ipyri. Janejare'e remimomōrijauarà rā mō tē ootā kupa.

^t 3.24 Mat. 14.3; Mak. 6.17; Ruk. 3.19-20 ^u 3.26 Kwaray ēma kytyre. ^v 3.28 Juw. 1.20

^w 3.35 Mat. 11.27; Ruk. 10.22

Wāivī Samaria wānà pè Jesu oporegeta remēwarà

4 ¹⁻² Jane kō mōa'ārōwā ojimoaty Jesu pyri upa. Ojimojāmōrōka ijupe kupa. (Jesu rōwā poromojāmōrī ajamā'ē. Ore tē oromojāmōrī kō emimo'ekwerà kō rōmō.)

Āmē Pariseu kō pè Jesu rewarà ojenu. Kee e'i imojenuarà kō ijupe kō: “Jesu mōa'ārōwā mirà kō omojāmōrī upa”, e'i kupa. “A'e ywesō Juwão wyi poromojāmōrī ky'y”, e'i kupa. “Ijatyray oo upi mē kō ky'y”, e'i Pariseu kō pè kupa. Aepo Pariseu kō wenu remē, ojimōarō āmē kupa.

³ Āmē aepo ojenu Jesu pè remē, ojisyry rā'ī oo orereve Juteja vvy pe wyi. Karireja vvy kyty orojivy oroopa aepo e'i mē kō wyi.

⁴ Oroo remē, Samaria vvy pè pyy orovāe. A'e myterà rupi orokwa oroiko.

⁵ Āmē Samaria wānà kō rena mō pè oroos orovāe. Sikara eu a'e taa rerà pè. A'e taa popy pè karamoe remē tāmō Jako vvy pè ome'ē wa'yry Juse pè.^x ⁶⁻⁸ A'e pè uve jē yy je'ē mō, Jako remipākōigwerà. Ajawyī tāmō Jako yykwerà eu jē a'e yy je'ē pè. A'e pyri oroos orovāe. Jane 'aryvo katu kwaray remē orovāe a'e taa pè. Āmē oroike rā'ī taa pè ja'umā'ē pyy. Jesu āmē opyta, yy je'ē pyri. Wapy okane'ōyo rōmō upa.

Āmē ipō wāivī mō uu yy je'ē perā. Samaria wānà mō a'e wāivī ekoi. Āmē ipō Jesu omā'ē ee remē, kee e'i ipō ijupe:

– E'ywa, e'i. Eeru yy pē tay'u, e'i ijupe.

⁹ Āmē ipō wāivī e'i ijupe:

– Haa! Juteu tē ene. Samaria wānà teipe ije. Ajamā'ē aepo ere jē ije, e'i Jesu pè.

(Juteu kō noporegetai Samaria wānà kō pè ipi. Ajawyī aepo e'i.)^y

¹⁰ Āmē ipō Jesu e'i ijupe:

– Neremā'ēi ere wyi nekuwai rejupa, e'i. Āmō, nerekuwai Janejare'e remime'ēa rā peupewarà. Ekuwa katu rejupa remē, yy pè ere kuwa ije, tame'ē neupe, e'i. Yy poromoigo karuaru mā'ē ame'ē kuwa neupe āmē, e'i.

¹¹ Āmē ipō wāivī e'i ijupe:

– Emā'ē esa. Aā yy je'ē ke'īrōwā typy oo. Mom'a'e pupe nereekyi'āi yy. Ajawyī mape wyi pō neekyitā yy poromoigo karuaru mā'ē ime'ē ije? e'i tite.

¹² E'i jē ipō wāivī:

– Nekuwa pō aā yy ikatuay? e'i. Tāmō Jako tē aā opākōi ity oreupe. Aekwerà tē aā yy. A'e tē aā yy o'u ipi maekwerà tē. Ta'yry kō ve o'u ipi mijā. Eima kō ve o'u ipi mijā, e'i. Ene ywesō sipōkō tāmō kō wyi? e'i wāivī Jesu pè.

^x 4.5 Jinō. 33.19; Jos. 24.32 ^y 4.9 Juteu kō rōwā Samaria wānà kō. Āmō ate'y tē. Ajawyī Juteu kō nojimoryi ee kō ipi.

¹³Kee e'i ipõ Jesu ãmẽ ijupe:

– Aã yy pè rōwã aepo a'e neupe, e'i. Aã yy ne'u remẽ, ne'ywa jětà neiko, e'i. ¹⁴Ajamãẽ eremime'ẽgwerà ne'u remẽ, awyje nane'ywa'ai neiko ky'y, e'i ijupe. Awitō yy ryapyry nopa'ai kuwa ipi, awivo ve kuwa eremime'ẽgwerà ipi. Neiko karuarutà ãmẽ neiko, e'i ijupe.

¹⁵Ajawyi wãivĩ e'i ijupe:

– Eme'ẽ ajawyi a'e yy pẽ tay'u ipupe, awyje age'e te'ywa e'ã aiko ky'y, e'i. Tajivy jivy e'ã yy perã ky'y, e'i tite ikuwa e'ã.^z

¹⁶Ãmẽ ipõ Jesu e'i ijupe ky'y:

– Ekwa nemẽnà pijarà mō, e'i ijupe.

¹⁷Ãmẽ ipõ wãivĩ e'i:

– Nuvei ije emẽnà, e'i.

– Aje ywete ere, e'i Jesu. ¹⁸Uve ajamãẽ nemẽnèrã. 5 rōmō mijã, e'i. Age'e nerevewarà nemẽnà rōwã ky'y. Nemẽnà rã'aga tè age'e ky'y, e'i.

¹⁹[Ameve tite ipõ ojimonyi wãivĩ aepo renu ky'y. “Manyvo sipō erewarà okuwa?” e'i oupe.] Ajawyi e'i Jesu pè:

– Janejare'e ayvu mojenuarà tè sipō ene? e'i. ²⁰Ajawyi pō nemome'u erekokwerà ije? e'i. A'e tè ene remẽ, kee emome'u ajawyi ije. Mã mē pō Janejare'e jamoe'e ipi? a'e ene. Orerãmōi kō aã vytyrapyte 'aryvo kōrijō tè omoe'e Janejare'e ipi, e'i. Pejẽ ãmẽ, “Jerusarẽ taa pè jaa imoe'e ipi”, pejẽ Juteu kō rōmō. “A'e pè kōrijō tè jamoe'e kuwa ipi”, pejẽ. Ava pō okuwa? Maty pō jaatã imoe'e ãmẽ? a'e ene, e'i Jesu pè.

²¹Ãmẽ ipõ Jesu e'i ijupe:

– Kee a'e mã'ẽ pè “aje” ere. Ke'ĩ napeo'ai vytyrapyte 'aryvo Janejare'e moe'e ky'y. ãmō, Jerusarẽ taa kyty napeo'ai teve. ²²⁻²³Aje ywete omoe'e mãe kō opy'a pupe tè omoe'etã ky'y. ãmẽ tè, “Maty pō jaatã imoe'e?” naoty'ai ky'y. Pejẽ pemoe'e ipe Janejare'e napekuwai remẽ. Ore ãmẽ orokuwa teãmã, Juteu kō tè ore rewarà mō, e'i. Orokuwa manyvotã pō Janejare'e wereko jane kō rereko katu, omojenupa wayvukwerà orerãmōi kō pè karamoe remeve rewarà mō, e'i. Emã'ẽ esa. Janejare'e moe'earã kō ivo omoe'e ipi. I'ãg kō tè oporegeta ijupe. A'evō tè Janejare'e opota tijamoe'e ipi. Ory janere ãmẽ ipi. Aje ywete aepo a'e, e'i.

²⁴E'i jẽ Jesu ijupe:

– Jane vo rōwã Janejare'e. Janepirã rupi jaiko mã'ẽ vo rōwã Janejare'e. Nomã'eytyi ee. Ajamã'ẽ jamoe'e jẽ ipi, awisō nijamã'ẽi epe ee remẽ. I'ãg tè janemo'e eewarã aje ywete mã'ẽ tijakuwa ipi. ãmẽ sōsi ivo jamoe'e kuwa ipi, e'i.

²⁵Ãmẽ ipõ wãivĩ e'i:

– Akuwa Janejare'e Remimuurerã ovãetã Janerōvijã ywete rōmō, Mesia eu mã'ẽ. (Kiristu eu ve ijupe mã'ẽ.) A'e ovãe janepyri remẽ sōsi

^z 4.15 “Yy e'e pè teipō e'i”, e'i tite oupe. Yy pè rōwã Jesu aepo e'i ajamã'ẽ. Janejare'e kasia rupi jaiko mã'ẽ pè tè aepo e'i.

janemotekokuwawaytà ky'y. Janemojimoryokatà Janejare'e rè ãmẽ ky'y, e'i wãivĩ.

26 ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– A'e tẽ ije. Aporegeta neupe mãẽ tẽ a'e, e'i ijupe ky'y.

27 Ameve orovãe ipyri ky'y, Jesu remimo'ekwerà kô rômô. Ja'umãẽ oroverovãe. Oromãẽ ywete orerôvijã rè, oroapy'a rewarà mō. Wãivĩ pẽ oporegeta upa rewarà mō. Norepui ajamãẽ ijupe. “Moma'e pō nepota?” noro'ei teve wãivĩ pẽ. Orerôvijã pẽ ve, “Manyvo rewarà mō pō wãivĩ reve neporegeta rejupa?” noro'ei teve. Oromãẽ kôrijô tẽ ee kô.

28 Ameve wãivĩ murutuku oity oo. Ojivy rãĩ oo wena kyty Jesu ayvu momewa. A'e wãnà kô pẽ omome'u erokwa.

29– Pejo kwaima'e mō rè tapemãẽ, e'i. Pirujẽ erokokwerà omovyvy taenu. Ekuwa teãmã. Janejare'e omuu mãẽ tẽ rōwã pōkô ojisaoka janeupe ky'y? Janeremiãrôgwerà rōwã pōkô ojisaoka janeupe? e'i. Pejo tapemãẽ ee ajawyi! e'i ipô.

30 Ameve aty wasu uu Jesu kyty, wãivĩ ayvu rupi.

31 ãmẽ jakatu yy je'ẽ pyri oroku jẽ. ãmẽ kee oro'e ipe Jesu pẽ:

– Jôvijã, e'u rãĩ si ja'umãẽ mō, oro'e ipe ijupe.

32– ãnĩ. Ekasi katu, e'i oreupe. Arekopa ije eremi'ô, napekuwai mãẽ, e'i kôrijô oreupe.

[Ja'umãẽ e'e pẽ rōwã aepo e'i ajamãẽ. “Janejare'e emokasi”, jaa pẽ tẽ aepo e'i.] 33 Ajamãẽ norokuwai. Ajawyi orojimogeta ee:

– Ava mō ajamãẽ noerui ja'umãẽ ime'ẽ ijupe! oro'e tite ikuwa e'ã.

34-35 ãmẽ ajaire e'i mijẽ ore:

– Emuuarerã eposikoa ome'ẽ ije, e'i. Ajawyi a'evoa rè emokasi ipi. Pemãẽ imono, e'i oreupe.

ãmẽ oromãẽ imono remẽ, jane kô mōããrōwã ovãe iko.

ãmẽ Jesu e'i mijẽ ore:

– ãwĩ kô Janejare'e omuroka ekoty tamotekokuwa kô age'e ywete, tojirovija katu ppy ere kupa, e'i. Temitãgwerã rè tẽ poromosã'ãgatã rãĩ esa, e'i. “Age'e rōwã temitã ipirãtã. Irõte jay remẽ tẽ tesõ”, e'i Jesu. “Age'e rōwã japo'otã imoaty”, e'i. Pekuwa katu a'evoa ipi. ãwĩvo rōwã aã jane kô uu iko mãe kô. Age'e ywete japosikotã ee kô, e'i. 36-37 Iteetejẽ eremĩgwai kô posikoa. ãmôgwerã eayvukwerã omome'u ppy jane kô pẽ. ãmô kô omotekokuwa kô jẽ tojirovija ppy ere, Janejare'e pyri toiko karuaru kupa. A'evô ekoi kupa remẽ, eremĩgwai kô oryvaytà ee kô omãjã, pirujẽ. Janejare'e tẽ omoryoka kô ywetetã, iposikoa repy rômô. Oryvay jometã ãmẽ kupa. 38 ãwĩvotã age'e. Uutã janekoty mãe kô jamotekokuwatã tojirovija ppy ere kupa. Pemome'u eayvukwerã ijupe kô. Ajamãẽ pejẽ ppy rōwã pemome'u ijupe kô, e'i. Okuwa ypypa teãmã erewarã kupa, Janejare'e ayvu mojenuarã kô ayvukwerã rupi, e'i. Ajawyi age'e remẽ niwaype'ãĩ ere ojirovija katu kupa, e'i Jesu ore.

³⁹Ameve Samaria wānà kō ovāe vāe iko orekoty. Mōa'ārōwā ovāe vāe kupa. Wāivī ayvukwerà rupi “aje” e'i Jesu rē ojirovija kupa wyi. “Pirujē erekokwerà kō omovyvy taenu”, e'i wāivī ijupe kō. Ajawyi uu uu kupa.

⁴⁰Āmē a'e kō:

– Epyta jē rā'ī ike oremotekokuwa rejupa, e'i Jesu pè kupa.

Opyta jē rā'ī āmē ipyri kō, Sikara taa pè. Mōrijō ke rōmō opyta a'e pè.

⁴¹Omotekokuwa kō jē rā'ī. Ojirovija katu Jesu rē āmē kupa. Mōa'ārōwā ojirovija ee māe kō.

⁴²A'e kō e'i āmē wāivī pè:

– Age'e si neayvu rupi kōrijō tē rōwā oroerovija katu ijayvukwerà ky'y, e'i kupa. Ore ywete oroenu rewarà mō oroerovija ky'y, e'i kupa. Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu, oro'e. Janerereko katuarà tē a'e, e'i kupa.

Karireja vvy kyty oroo oroiko remēwarà

⁴³Mōrijō ke paire a'e taa pe wyi orojisyry oroo. Karireja vvy kyty oroo jē, Jesu rupi.

⁴⁴Āmē Jesu e'i oreupe:

– Janejare'e omuu wayvu mojenuarà kō remē, [āmōgwerà wenu katu emimojenuwerà ipi.] Etārā kō āmē “aje” ne'i emimojenu pè ipi. “Janejare'e ayvu mojenuarà tē āwī”, ne'i wetārā pè kupa ipi. Nomoe'ei kupa ipi, e'i.^a

⁴⁵Ajamā'ē Jesu ovāema Karireja vvy pè remē, a'e wānà kō oryvay ee. Omā'ēma Jesu rē Jerusarē taa pè manyvo ekoi oo kupa remē. Tāmō kō jisryywerà omoete kupa remē, omā'ē ee kupa.^b Ajawyi ena kō pè ovāe remē, oryvay ee omājā kupa.

Ke'irōwā wyi Jesu ja'yry omokatu remēwarà

⁴⁶Orovāema Karireja vvy pè remē, Kana taa kyty oroo mijē Jesu rupi. Kōitokō Jesu yy oinō uvary aisiriri mā'ē rōmō, a'e kyty.

A'e pè oroiko remē jakatu sikaepo jōvijā ra'yry mō itekorā ywete. Okājā taray ipō ta'yry. Āmō taa pè itekorā, Kapanāo taa pè.^c

⁴⁷Āmē “Jesu ovāe Juteja vvy pe wyi”, e'i mā'ē ojenu sikaepo tuu pè, tōvijā pè. Ajawyi wa'yry oity rā'ī oo ojiporijauesoaka Jesu pè. Kee e'i Jesu pè:

– Jōvijā! Era'yry okājā taray upa! Py'ajē ejo teremokatu! e'i Jesu pè.

⁴⁸Āmē Jesu e'i ijupe. Wā'ā tē ajamā'ē. Ajawyi “hoō” ne'ive.

– Ekasia rē pemā'ē remē tē katu kuwa sipō “aje” pejē ere pejirovija? e'i kōrijō tē.

⁴⁹Ajamā'ē tuu e'i jē:

– Kuise'ē ejo! Era'yry okājā e'āve ejo teremokatu! e'i.

^a 4.44 Mat. 13.57; Mak. 6.4; Ruk. 4.24 ^b 4.45 Karai kō “Páscoa” e'i a'e 'arà pè. Ajamā'ē Jesu poeraawerà 'arà pè ywesō “Páscoa” e'i kupa. ^c 4.46 Juw. 2.1-11

⁵⁰ ãmẽ Jesu e'i tuu pè:

– Nokãjã'ãi nera'yry. Opoera jètà. Ejivy eo ajawyi nerena kyty, e'i kōrijō ijupe.

Ojivy ãmẽ oo tuu wena kyty, Jesu ayvu rupi. [Nomã'ëi epe wa'yry mokatua rè remẽ, “aje ywete” e'i jẽ Jesu ayvu pè].

⁵¹ Pe'ĩ oke pee rupi oo remẽ. ãmẽ kō'ẽme pee rupi oo iko remẽ ipō emĩgwai kō mō uu õvaisĩ.

– Nera'yry opoerapa! e'i ipō ijupe kupa, pee ku'ai pè.

⁵² – Manyvo remẽ pō ikatupa? e'i ipō tuu.

– Kwee ikatupa, e'i kupa. Jane 'aryvo katu kwaray remẽ ikatupa, e'i kupa.

⁵³ ãmẽ tuu aepo okuwapa remẽ ipō:

– Haa! Jesu, “Nokãjã'ãi nera'yry”, e'i ije remeve sipō opoerapa era'yry! e'i.

Ameve ipō tuu retārãgwerà kō pirujẽ “aje” e'i Jesu ayvukasia pè ky'y. Ipyriwarà kō ve. Emĩgwai kō teve. Ke'ĩrōwã wyi Jesu itekorã mãẽ omokatu rewarà mō a'evo kupa. ⁵⁴ A'evo okasia omojisa mijẽ, Juteja yvy pe wyi, Karireja yvy pè uu ovãe paire.

Jesu omokatu etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ remẽwarà

5 ¹ ãmõ 'ary pè Juteu kō oo mijẽ Jerusarẽ taa kyty, Janejare'e moetea 'arà remẽ. Ajawyi Jesu ve oo mijẽ a'e kyty. ² A'e pè oiko yy ra'yry kegã mã'ẽ mō, teminõgwerà mō. Taa rovaokena pè “kaneiru reroikea” eu mã'ẽ pyri yy rena tui. Petesata e'i Juteu kō a'e yy rena pè wayvu rupi, Eperu ayvu rupi.

Ãmẽ a'e ppy rupi oiko janeikea kō, 5 rōmō. ³⁻⁴ A'e yy ra'yrygã rupi Jesu okwa remẽ, itekorã mãe kō rè omã'ẽ erokwa. Naeapyoi mãe kō rè. ãmõ, noatai teãmã mãe kō rè. ãmõ, etãmã nomãrãkuwai mãe kō rè. Wãisõ iteetejẽ omã'ẽ ee kō. (A'e kō omokatua wãrõ tite upa. Kee rewarà mō. Mape remẽ tè Janejare'e remĩgwai vyapewarà mō owyjy sikaepo uu yy ra'yrygã mopipo pipo. A'evo remẽ upi upi yy ra'yry kegã mã'ẽ pupe owyjy ppy mã'ẽ apy'a ikatupatã ipi, e'i kupa. Owyjy ppy mã'ẽ kōrijō tè ikatupa. Ajawyi wãrõ tite a'e ppy rupi kupa. “Ije ppy tawjy yy pupe a'evo remẽ”, e'i tite kupa.)^d

⁵ ãmẽ uve kwaima'e mō a'e pè, etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ. Karamoe ipō itekorã upa. ³⁸ kwaray rōmõ tesõ a'evo ekoi. A'e yy ra'yrygã ppy pè tui upa. Wãrõ tite omokatua upa. Manyvo ne'i'ãi ovote owyjy yy pupe ajamã'ẽ. Ajawyi a'e pè tui tite upa.

⁶ ãmẽ Jesu ovãe ipyri remẽ, okuwa karamoeve itekorã upa. E'i ãmẽ ijupe:

^d 5.3-4 Kareta karamoe remẽwarà kō pè jamã'ẽ remẽ, ãmõgwerà kō pè () pupe ojikusiwa mã'ẽ uve. ãmõgwerà kō pè nuvei.

– Nepota pō nekatua? e'i ijupe.

7– Manyvo na'e'ai aa yy ra'yrygà pupe awyjy opipo pipo remē, e'i. Ije ypy kuwasi awyjy mijā, e'i. Ajamā'ē āmō kō ypy erenone'a ipi, e'i Jesu pè.

⁸Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Epō'ā. Nekea ajawyi eropō'ā eroata eraa, e'i ijupe.

⁹Aepo e'i ijupe remeve kwaima'e opoerapa opō'ā, Jesu ayvu rupi. Okea weropō'ā eroata eraa ky'y. Ameve aty wasu pyterà rupi sikaepo Jesu ojisyry oo.

Jimoava 'arà remē a'evo ekoi. ¹⁰Āmē Juteu rōvijā kō mō omā'ē kwaima'e rē, okea werojivy eraa remē. Nopotai a'evoa ajamā'ē kupa, jimoava 'arà mē a'evo wereko rewarà mō. Ajawyi oo imogeta kupa.

– Jajimoava rā'ī age'e, e'i kupa. [Nereenui sipō tāmō Moisesi remikusiwarerà, “Moma'e tijamovy e'ā eraa jimoava 'arà mē ipi”, e'i maekwerà?] Ajawyi tē nekea nemovy jē tesō ereko! e'i tite ijupe kupa.^e

¹¹Āmē noatai maekwerà e'i:

– Emokatuarerà tē, “Nekea eropō'ā eroata eraa”, e'i ije ajamā'ē, e'i.

¹²– Ava pō aepo e'i ene? e'i kupa.

¹³– Nakuwai, e'i. Namā'ēi ee ipi mijā, e'i. Age'e tē katu amā'ē ee. Nakuwai erà ajamā'ē, e'i.

Āmē omā'ē ipe erokwa. Omokatuarerà weka tite. Nojikuwai. Ji'tite sikaepo ojisyry oo.

¹⁴Ajaire Jesu omā'ē mijē wemimokatukwerà rē, oo Janejare'e moe'ea retā ypy pè remē. Kee e'i Jesu ijupe:

– Emā'ē esa! Nekatupa ky'y! e'i. Ivo katu ikō eiko ky'y nē, e'i ijupe.

Nivoi neiko remē ywesō nejimomorijauvaytā ky'y! e'i wemimoatakwerà pè.

¹⁵Aepo e'i Jesu ijupe paireve, okuwapa omokatuarerà ky'y. A'e momewa oo Juteu rōvijā kō pè āmē ky'y.

“Papa ayvu rupi aposiko ipi”, e'i Jesu mā'ē

¹⁶A'evo Jesu wereko noatai mā'ē imokatu jimoava 'arà mē. Āmē Juteu rōvijā kō nopotai a'evo Jesu ekoi mā'ē. Ajawyi omojaiwe kupa ky'y.

¹⁷Ajawyi Jesu e'i ijupe kō:

– Papa nopi oposikoa wyi ipi, e'i. Āwīvo ve ije. Napi'āi teve eposikoa wyi, e'i.

¹⁸Āmē aepo wenu kupa remē, e'i kupa:

– Aepo e'i sipōkō oporegeta! Siraa ajawyi ijuka! e'i kupa. Noerovijai sō ayvu jimoava 'arà rewarà! e'i kupa. Āmō, nomomojyi Janejare'e! “Papa” e'i tē tesō ijupe. “Janejare'e vo ywete ije”, jaa tē aepo e'i! Ajawyi ywesō siraa ijuka! e'i kupa.

^e 5.10 Ne. 13.19; Jer. 17.21

Janejare'e Ra'yry ayvukasia rewarà

¹⁹Aepo e'i kupa remê, Jesu e'i mijê ijupe kô:

– Eayvu rupi rōwā aposiko ipi, e'i. Amãê Papa rê oposiko remê ipi, e'i. Ijayvu rupi tē aposiko ipi. Awitō Papa a'evo wereko, āwīvo ve Ta'yry rōmō ije. Aje ywete Papa Ra'yry tē ije, e'i. ²⁰Papa erauvay. Ajawyi oposikoa omojisaoka ije ipi, e'i. Āwīvo ve kāmō okasia age'ewarà wyi wete omojisaokatà ije, a'evo taiko, e'i. Āmê si pejimonyijaytà ãmê ikasia rē pemãê remê, e'i. ²¹Okājã mǎe kō omomoeraokatà okasia rupi tē imopō'ãoka ipi, e'i. Āwīvo ve ije. Apota remê, poromoigooka kuwa ekasia rupi, e'i.

²²E'i jê Jesu ijupe kô:

– Papa tē eayvumokasiay poromosã'ãgaa rē, jane kō tamoe'y e'yi, e'i. Eayvu rupi tē ivo mǎe kō amowaitetà nivoi mǎe kō wyi. Papa rōwā poromowaitetà. Ije tē ijayvu rupi a'evotà aiko, e'i. ²³“Jane kō tanemomojy nemoe'e”, e'i Papa ije. “Āwitō emomojy emoe'e kupa ipi, tǎwīvo ve nerereko kupa”, e'i Papa. Ajawyi kee a'e. Ava mō nemomojyi remê, ojikuwa Papa nomomojyi mǎê rōmō, Emuuarerà tē Papa rewarà mō, e'i Jesu.

²⁴– Kee ekoi mǎe kō oiko karuarutà. Eayvu wenu katu mǎe kō tē. Emuuarerà rē ojirovija mǎe kō. A'evo ekoi mǎe kō Papa noemavo'ái ity oo. Kee e'ipa ijupewarà mō: “Awyje nokājã'ái mǎê vo ene ky'y. Epyri oroereko karuarutà”, e'i. Aje ywete aepo a'e, e'i Jesu.

²⁵E'i jê Jesu ijupe kô:

– Papa noerovijai mǎe kō omānō mǎe kō vo 'ejê ekoi. Ajamã'ê eayvu wenu kupa remê, opoera mǎê votà ãmê kupa ky'y. Kāmō remê rōwā a'evotà ekoi. Ke'ī a'evotà ekoi kupa. Aje ywete a'e, e'i Jesu. ²⁶Nuvei Papa reinōgarerà. A'e ywete poroinō poromoigooka mǎê tē Papa. Āwīvo ve ije, Ta'yry rōmō, e'i.

²⁷E'i jê Jesu:

– Kee e'ipa Papa ije: “Ene tē ivo mǎe kō nemoe'yità nivoi mǎe kō wyi”, e'ipa ije. A'evoa rē eayvumokasipa, jane kō Rōvijã ywete rōmō taiko, ajimojane mǎê rōmō. ²⁸Tapejimonyi e'ã aepo renu ajamã'ê. Omānō maekwerà kō wenutà kāmō eayvu, e'i. ²⁹Āmê tē opoeratà opō'ã oê oyvy pe wyi kupa ky'y, e'i. Āmê sōsi ivoa rupi ekoi mǎe kō Papa wereko karuarutà opyri. Nivoi ekoi mǎe kō ãmê, wemavotà ity oo, e'i Jesu.^f

“Ekuwa kuwasi Janejare'e Ra'yry rōmō pekupa”, e'i Jesu mǎê

³⁰E'i jê Jesu:

– Papa tē emuroka ike yvy pè. Ijayvu rupi tē aposiko aiko ipi, “Ekwa poromoe'yi eayvu rupi”, e'ipa ije maekwerà rupi katu aiko. Naposiko

^f 5.29 Tan. 12.2

kuwa'ái eayvu rupi. Papa ayvukasia rupi tē aposiko aiko ipi. A'e tē emo'e manyvo tareko poromoe'yi mǎē rē ipi. Emimota rupi a'evo areko ǎmē. Eremimota rupi rōwǎ aiko. Ajawyi ivo katu aiko ipi, e'i Jesu.

31– Ije evote manyvo aiko mǎē sō amome'u peupe remē, naperovija'ái kuwa eayvu. 32 Ajamǎ'ē Janejare'e tē emojikuwaoka. Akuwa aje ywete e'i ipi. Ajawyi ijayvu rupi tē kuwasi ererovija katu pekupa ipi mijǎ! a'e pejē.

33– ǎmō, Juwão poromojǎmorí mǎē ve emojikuwaoka, e'i. Penemígwai kō mō pemono Juwão resa remē, aje ywete e'i eupewarà mō ijupe kō, e'i.^s 34 Ajawyi age'e ijayvukwerà rupi ererovija kuwasi pekupa mijǎ. Apota Janejare'e penereko katu peneraa wena pē rewarà mō aepo a'e pejē, e'i. Ije jane kō ayvu rē naja'ai ipi. Akuwa ajamǎ'ē Juwão ayvukwerà rē peja'a ipi. Ajawyi aepo a'e pejē, e'i. 35 Peo peo Juwão gyty ijayvu renu ipi mijǎ. A'evo ve pya eny upa mǎē rē kumyryry kō oo ojatyka. Penoryvay jome Juwão ayvu renu mijǎ. Ajawyi ererovija kuwasi pekupa mijǎ, ijayvukwerà rupi! e'i.

36– Ajamǎ'ē oiko jē ǎmō emojikuwaoka mǎē, e'i Jesu. Eposikoa Papa ome'ē ije mǎē teve emojikuwaoka. A'e ywesō emojikuwaoka Juwão ayvukwerà wyi. A'e rē aposiko aiko ipi. Eposikoa rē omǎ'ē mǎe kō, “Aje ywete, Janejare'e Remimuurerà tē ǎwí”, e'ità ije kupa.

37– ǎmō, Papa emojikuwaoka wayvukwerà rupi, Emuuarerà rōmō, e'i. Napemǎ'ēi ee mǎē tē Papa. Iporegeta napeenui mǎē teve Papa, e'i. A'e tē emojikuwaoka.^h 38 “Janejare'e Remimuurerà tē ǎwí”, napejēi ajamǎ'ē ije, e'i. Papa ayvu sō pereko pepy'a pē remē, ererovija kuwa pekupa mijǎ, e'i. 39 Ijayvu jikusiwarerà pemogeta ywete ipe. “A'evo remē teipō Janejare'e pyri jaiko karuarutà”, pejē ipe. Ajamǎ'ē nekuwai Emimuurerà rōmō pekupa! Ijayvukwerà rupi kuwasi ekuwa pekupa mijǎ! 40 Pejirovija sō ere remē, poromoigo karuaruoka kuwa ipyri mijǎ, e'i. Nererovijai ajamǎ'ē pekupa, e'i.

41– Ajamǎ'ē, “Emoe'eay kuwasi kupa mijǎ!” na'ei pejē ajamǎ'ē, 42-43 pepy'a pewarà akuwapa rewarà mō. Akuwa pepy'a pē Papa napeau mǎe kō tē pejē. Peau rǎ'ága mǎe kō tē pejē, e'i. Naperovijai 'eteay eayvu, ǎwisō Papa ayvu rupi teipe ajo remē, e'i. ǎmē ava mō wayvu rupi tē kōrijō uu remē, a'e ywesō perovija ipi. Pemoe'e teve ipi. [Ajawyi tē, “Emoe'eay kuwasi kupa mijǎ!” na'ei pejē. Papa pē kōrijō tē aepo a'e. Janejare'e pē tē,] e'i Jesu.

44– Peupe kōrijō tē, “Emoe'e kuwasi kupa mijǎ!” pejē ipi, e'i. “Emoe'età sipō Janejare'e?” napejēi ipi. Ajawyi nererovijai pekupa! e'i. 45 ǎmō, “Tǎmō Moisesi remikusiwarerà rupi aiko ipi”, pejē ywe'e tite, e'i. “Ajawyi aiko karuarutà Janejare'e pyri”, pejē ywe'e tite, e'i. Ajamǎ'ē Moisesi tē omo'ytà peaiwererà pene kǎramō Janejare'e rovake, e'i. [Kee e'ità: “ǎwí

kõ eremikusiwarerà rupi noikoi ipi”, e'ità peupewarà mō. “Oiko rã'ága tè eremikusiwarerà rupi kupa”, e'ità pejẽ.] Ije rōwã nivoi mãẽ amo'ytà pene. Tãmō Moisesi tè omo'ytà pene, ãwisõ penemimoe'e teipe a'e remẽ, e'i. ⁴⁶Aje ywete naperovijai emikusiwarerà. Perovija sō remẽ, pejirovija kuwa ere mijã, e'i. ⁴⁷Emã'ẽ. Emikusiwarerà pè “aje” napejẽi. Tysi tō eayvu pè “aje” napejẽ'ãi tè ky'y! e'i Jesu ijupe kō.

Jesu omoypa katu ja'umã'ẽ aty wasu kō rè remëwarà
(*Mateusi 14.13-21; Maku 6.30-44; Rukasi 9.10-17*)

6 ¹Ãmẽ aja paire Jesu Karireja pãranã ovae kyty wasa oo. A'e Karireja pãranã rerà mōrijō. Tiperiaji pãranã eu teve ijupe. A'e wasa oo Jesu. ²Ãmẽ ovãe remẽ, aty wasu kō oo ikoty. Ji'ite Jesu rè omã'ẽma kupa, itekorã mãe kō omokatu remẽ. Ajawyi oo jẽ apyky rupi kupa. ³Ãmẽ Jesu ojiupi sa'u yvyty miti rè. A'e ijyke pè wapy upa, orereve. ⁴Ke'ĩ tãmō kō jisyryawerà moetea 'arà okwatà. Enoneve a'evo ekoi. ⁵Ãmẽ Jesu omã'ẽ rã'ĩ aty wasu kō rè erokwa, janekwerà kō mōa'ãrōwã uu uu ikoty remẽ. Ãmẽ emimo'earã mō ipyri wapy upa, Piripi eu ijupe mãẽ. Ãmẽ kee e'i Jesu ijupe:

– Manyvotã pōkō aã aty wasu kō remi'õ rã sireko esa? e'i. Mape wyi kuwa pōkō sipyy emi'õ rã kō? e'i.

⁶Okuwapa amãtejẽ manyvo werekotã. Ajamã'ẽ wã'ã Piripi esa. “Okuwa sipō Piripi eayvukasia?” e'i oupe. Ajawyi aepe e'i ijupe.

⁷– Nakuwai, e'i ãmẽ Piripi. Epy wete kuwa emi'õ rã kō repy mijã, e'i ijupe. Irō irōte jay mosikoa repykwerãⁱ noy'ãi tesō kuwa epy rã rōmō, e'i.

⁸Ãmẽ Jesu remimo'earã mō aepe wenu. Simão Peturu mōmiri a'e, Aãtere eu ijupe mã'ẽ. A'e e'i Jesu pè:

⁹– Emã'ẽ. Aã ja'yry meju weru, e'i. Ta'yrygã weru ajamã'ẽ, 5 rōmō kōrijōgã, e'i. Pirasisi jimiirerã weru ve, mōrijōgã rōmō, e'i. Ajamã'ẽ noy'ãi aty wasu kō o'u, e'i ijupe.

¹⁰Ãmẽ Jesu e'i ore:

– Toapy ajawyi pirujẽ kupa, e'i.

Wapy aty wasu kō okwa ãmẽ, kwãkwã 'aryvo. Wapy pirujẽ kupa. Kwaima'e kō kōrijō tè jamoirō irō imoaty remẽ, 5.000 rōmō jamoirō irō remẽ. Mōa'ãrōwã janekwerã kō.

¹¹Ameve Jesu opyy meju, ja'yry weru maekwerã. A'e rè omoete rã'ĩ Janejare'e.

– Nekatuay wete, Papa, e'i. Oreremi'õ rã neme'ẽ oreupe, e'i imoete.

Aja paire meju ome'ẽ oreupe toromosãi. Pira ome'ẽ teve toromosãi to'u kō. A'evo oroereko ãmẽ. Pirujẽ wapy okwa mãe kō pè oromosãi erokwa. Aty wasu pè tesō! Ajaate ikasi katupa kupa ky'y. Oyokay aty wasu kō rè ja'umã'ẽ ky'y. ¹²Ajaire Jesu e'i oreupe, wemimo'ekwerã kō pè:

ⁱ 6.7 200 karakuri sī moeta a'evo ve 200 'arã mosikoa repykwerã.

– Pemoaty ja'umã'ẽ kurerà kô, [ajairewarà rã,] e'i.

¹³A'evoo oroereko ãmẽ, Jesu ayvu rupi. Rykyry kô pupe 12 rômõ oromoãñẽ ãñẽ ja'umã'ẽ kurerà erokwa. A'e 5 rômõgà teipe meju mijã. A'e kurerà kô oromoaty aty.

¹⁴Ãmẽ a'evoo rê omã'ẽ mãe kô:

– Haa! e'i. Aje ywete Janejare'e ayvu mojenuarà tẽ Jesu, e'i.

Janeremiãrõ tẽ ãwĩ! Ajawyi ijayvukasiay wete iko! e'i kupa. ¹⁵Ejo ajawyi siraa janerõvijã rômõ! e'i epe kupa.

Ajamã'ẽ Jesu noo'ãi upi kô tõvijã kô rômõ. Ojivy kōrijõ oo iwyi kô, ovote toiko rã'ĩ. Yvytyry kô rupi oo rã'ĩ iko.

Jesu yy rova'arà rupi wata remẽwarà

(Mateusi 14.22-33; Maku 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷Karumẽ orojapara oroo pãranã gyty. Kapanãoo taa kyty orojivyta oroo. Yarà mō pupe oropo oroo. Ovae rê orojipotatã oroo. Norovãeive remeve oreãpatõma, yy mytery peve oroiko remeve. A'evoo remẽ Jesu nonurive orekoty.

¹⁸Ameve py'awarà mō yvyty ai wasu okwa. Opipo pipo tesõ pãranã upa. ¹⁹Ajawyi oropykui ywe'e ipe yarà eraa, ikasiay yvyty rewarà mō. Pãranã myterã rupi jẽ oroiko. 5 kirometuru tẽ oroeraa yarà. Norovãe'ãive ovae rê.

Ameve sikaepo Jesu ojisaoka oreupe! Yy rova'arà rupi tẽ tesõ wata uu orekoty. Orepuri'ĩje'ẽ uu. [“Jõvijã” noro'ei ijupe ajamã'ẽ. Norokuwai oromãjã ee.] Orokyje ai tẽ iwyi. ²⁰Ajamã'ẽ orerõvijã e'i oreupe:

– Pekyje sō ewyi! e'i. Ije tẽ ajo! e'i.

²¹Ãmẽ oropopyy Jesu oreyarà pupe imuu imo'au. Ooreroryvay ee. Ajaire py'awarà mō oroo wãi ovae rê orovãe.

²²Ãmẽ jakatu aty wasu kô mō wãrõ jẽ tesõ Jesu upa, jimi'uawerã pè. Ji'ite omã'ẽ orere oroopa remẽ. Okuwa Jesu nooi orerupi mã'ẽ. Ajawyi wãrõ jẽ tite kupa upa. Wãrõ kō'ẽ kupa.

– Ovãe tarã mijẽ ipõ Jesu janepyri? e'i tite kupa.

²³⁻²⁴Ajawyi opyta jẽ a'e pè kupa. Ji'ite Janerõvijã ywete aty wasu remi'õ omoypa to'u kô, Janejare'e omoete paire. A'e pè opyta jẽ kupa. Ajaire Tiperiaji taa wãnã kô mō a'e pè ovãe. Yarã rupi uu kupa. A'e kô rê aty wasu omã'ẽ remẽ, oo opopo oo yarã kô pupe kupa. Pãranã ovae kyty a'e kô rupi ãmẽ oo kupa, Kapanãoo taa kyty.

– Jesu naikoi ike rupi, e'i kupa. Emimo'ekwerã kô ve naikoi, e'i kupa.

Ajawyi ãmẽ ojivypa oo kupa ky'y.

Mãerã poromoigo karuarua rê Jesu poromo'e remẽwarà

²⁵Ãmẽ pãranã ovae rê aty wasu kô ovãe remẽ, a'e pè omã'ẽ mijẽ Jesu rê kupa. E'i ijupe ãmẽ kupa:

– Jōvijā, manyvo remē pō nejo kyvo kyty? e'i āmē ijupe kupa.

²⁶ Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Manyvo rewarā mō pō ereka mijē pekupa? Mārānā jikuwa e'ā ainō ekasia rupi mālē rē pemālē rewarā mō rōwā ereka pekupa age'e, e'i. Ma'e, meju pe'u pekasi katu rewarā mō tē ereka mijē pekupa. Aje ywete aepe a'e pejē, e'i. ²⁷ Peenu rā'i si aporegeta pejē mālē! Pe'upatā mālē rē ywesō peja'a tite. Aje ywete tekoua nopa'ai mālē rē ywesō kuwasi peja'a mijā. Āmē tē kuwa aje ywete ekuwa pekupa, Janejare'e Remimuurerā rōmō, e'i. Pejirovijaray kuwa āmē ere. Peiko karuaru kuwa epyri. Papa emojikuwapa peupewarā mō rewarā mō a'evō kuwa peiko, e'i.

²⁸ E'i Jesu pē kupa:

– Manyvo kuwa pō oroiko, Janejare'e remimota rupi katu toroiko? e'i kupa.

²⁹ Aepe rē Jesu e'i:

– Kee jaa opota tapejē erewarā: “Aje ywete Janejare'e Remimuurerā tē Jesu”, tapejē. Tapejirovija ere, e'i ijupe kō.

³⁰⁻³¹ Kee e'i Jesu pē āmē kupa:

– Kōitokō karamoe remē tāmō kō o'u ja'umālē yvapewarā, mānā eu ijupe mālē, e'i kupa. Kō'ē jawe jawe itōkō o'u kupa ipi, tekoe'āma rupi ekoi kupa remē. Ja'umālē reko e'āma rupi ekoi kupa remē itōkō a'evō ekoi kupa. Aekwerā rē kee e'i Janejare'e ayvu ojikusiwa: “*Tāmō Moisesi omuroka ja'umālē ijupe kō ipi, yva pe wyi*”, e'i ikusiwarerā.^j Janejare'e kasia rupi a'evō tāmō Moisesi ekoi ipi. Ajawyi oroerovija emikusiwarerā, e'i kupa. Ene pa'e. Emojisaoka teve Janejare'e kasia, toromālē ee, torojirovija nere! e'i epe kupa. Yva pewarā vo mālē jēsi toro'u, e'i tite Jesu pē kupa.

³² Ajare Jesu e'i ijupe kō:

– Aje, Janejare'e meju yva pe wyi omuu remē, tāmō Moisesi omosāi tape'u. Ajamālē ja'umālē yva peware'e naotyī a'e pē. Papa yva pe wyi omuu mālē pē yva peware'e eu, e'i. ³³ Yva pe wyi uu mālē tē Janejare'e Remimure'e. A'e tē poromoigo karuaru kuwa Janejare'e pyri tijaiko ipi.^k Aje ywete aepe a'e pejē, e'i Jesu.

³⁴ – A'e jēsi eme'ē toro'u ky'y, ajawyi, e'i kōrijō tite ijupe kupa.

³⁵ E'i jē Jesu ijupe kō:

– Ja'umālē ikewarā janemokasi ke'iatu tē ipi. Ajamālē ere pejirovija remē, peiko karuarutā epyri. Ajawyi ava mō uu ekoty ere ojirovija remē, ojimi'u katu mālē vo 'ejē ekoi. Āmō, oy'u katu mālē vo 'ejē ekoi, e'i. Poromokasitā epyri tapeiko karuaru, e'i.

³⁶ E'i jē Jesu:

^j **6.30-31** Jisyry. 16.4,15; Jīg. 78.24 ^k **6.33** “Pejirovija ere remē, Janejare'e pyri peiko karuarutā”, jaa tē aepe e'i Jesu. Ajamālē nokuwai kupa. “Ja'umālē e'e pē teipō e'i upa”, e'i tite kupa.

– “Napejirovijai ere”, a'epa itōkō pejē. Pemā'ēma ipe eayvukasia rē, penovake amojisaoka remē. Ajamā'ē napejirovijai jē tesō āmē ere ajamā'ē, e'i.¹

³⁷E'i jē Jesu:

– Pirujē Papa ayvu rupi tē emojōvijā mēe kō emojōvijātā, e'i. A'e kō namoisyry pe'l'ai ewyi, e'i. ³⁸Papa tē emuu wena pe wyi, ike taposiko, e'i. “Ekwa” e'i Papa ije. Ajawyi ajo pekoty. Papa remimota rupi tē ajo. Eremimota rupi rōwā ajo. Ijayvu rupi jēsi taiko āmē, a'e. ³⁹⁻⁴⁰Kee e'i ije: “Jane kō pē oromojōvijāokata eupewarā kō rōmō”, e'i mē'ē. “Apota pirujē ojirovija nere kupa”, e'i Papa ije. A'evo mēe kō okājā remē, amomoeratā pirujē, epyri māerā tē toiko kupa, kāramō ajo mijē remē. Āmē tē araapa kōtā erupi. Papa opota a'evo aiko remē, a'evotā aiko, e'i Jesu.

⁴¹Āmē Juteu kō mō ojikō'ō Jesu ayvu renu, “Yva pe wyi ajo”, e'i rewarā mō. Opregeta ai ywe'e tite āmē Jesu rē kupa.

⁴²– Juse ra'yry tē rōwā sipōkō āwī mijā! e'i kupa. Janeremikuwa tē rōwā sipōkō ijy mijā! Āmō, janeremikuwa teve tuu. Ajawyi nisirovija'ai. “Yva pe wyi tē ajo”, e'i teywete, e'i tite kupa.

⁴³Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Awyjepa rā'i age'e peporegeta ai ere! e'i. ⁴⁴Emuuarerā tē Papa. A'e tē weru jane kō tojirovija katu ere ipi. Ovote rōwā ojirovija ere kupa ipi. Kāramō ajo mijē remē, amomoera kōtā, toiko karuaru epyri kupa, e'i. ⁴⁵Ajare kee e'i Janejare'e ayvu mojenuarā mō ikusiwa maekwerā: “Janejare'e pirujē jane kō omotekokuwatā”, e'i ikusiwa.^m Ajawyi ava mō Janejare'e ayvukwerā wenu remē, Janejare'e tē omotekokuwatā. Erewarā rē teve omotekokuwaokata. Otekokuwavytā āmē kupa. A'evo mēe kō tē uutā ekoty ipi. ⁴⁶“Papa rē omā'ē kupa”, na'ei ajamā'ē. Ije kōrijō tē amā'ē Papa rē, Janejare'e rē, ipyri wyi tē ajo rewarā mō. Ajawyi aepo a'e pejē, e'i.

⁴⁷E'i jē Jesu:

– Ere ojirovija mēe kō araata erupi Janejare'e pyri, awyje toiko karuaru, e'i. Aje ywete aepo a'e aporegeta, e'i. ⁴⁸[Ja'umā'ē ikewarā poromokasi ke'iatu tē ipi. Na'evoi ije ekasia āmē.] A'e wyi wete ije. Poromoigo karuarutā Janejare'e pyri eayvukasia rupi, e'i. ⁴⁹Karamoe remē itōkō penāmōi kō ja'umā'ē yva pupewarā o'u ipi, ja'umā'ē reko e'āma rupi ekoi kupa remē. A'e poromoigo karuaru mē'ē rōwā ajamā'ē. A'e o'u kupa paire okājāma jē kupa. Ke'iatu tē poromokasi mē'ē tē o'u kupa. ⁵⁰Na'evoi Janejare'e omuu wena pe wyi mē'ē. A'e Janejare'e pyri poromoigo karuarutā mē'ē tē, e'i. ⁵¹A'e tē ije, e'i oupewarā mō. Janejare'e rena pe wyi tē ajo. Tekoua pyau me'earā rōmō ajo. Ava mō ere ojirovija remē, oiko karuarutā epyri, e'i. A'evoa rōmō [amānō

¹ 6.36 Meju mosāiawerā rē omā'ē kupa remē, okuwa kuwasi Jesu Janejare'e Remimuuerā rōmō kupa mijā. ^m 6.45 Isa. 54.13

remê], ero'o amē'età ikewarà kō remi'õ rômõ, e'i. Ero'o o'u mǎe kō oiko karuarutà Janejare'e pyri, e'i.

[“Ero'o o'u mǎe kō”, e'i Jesu remê, e'i aai tē. “Ere ojirovija katu mǎe kō tē”, eja tē aepo e'i.]

⁵²Ajawyi aepo e'i remê, Juteu kō nokuwai. “Manyvo jaa pō aepo e'i?” e'i tite kupa. Ajawyi ijayvu kōrijōgà aepo renu kupa.

– Manyvore pō āwī kwaima'e oo'okwerà ome'età si'u! e'i ojiupe kupa.

⁵³⁻⁵⁴Ajawyi Jesu e'i jē ijupe kō:

– Aje ywete aporegeta. Janejare'e Remimuurerà rômõ ike ajo pepyterà rupi remê. Ero'okwerà amē'età tape'u. Ero'okwerà o'u mǎe kō oiko karuarutà Janejare'e pyri, e'i. Āmõ, eruwykwerà o'u mǎe kō teve, e'i. A'evo mǎe kō tē amomoeraokatà imopõ'āoka too ipyri toiko karuaru ajivy mijē ajo remê, e'i. Na'evoi ero'okwerà no'ui mǎe kō, eruwykwerà no'ui mǎe kō. A'e kō noo'āi Papa kyty. Noiko karuaru'āi ipyri, e'i. Ovote noiko'āi ipyri kupa, e'i. ⁵⁵Ero'okwerà poromoigo karuaru mǎē tē. Eruwykwerà poromoigo karuaru mǎē teve. ⁵⁶Pe'u awi eruwykwerà, ero'okwerà revejē. Āmē tē jajimo'yvaytā ojee jaiko, e'i.

⁵⁷E'i jē Jesu ijupe kō:

– Oiko teāmā iko mǎē tē Papa. A'e tē emuroka ike, e'i. Ikasia rupi aiko. Āwīvo ve ekasia rupi ekoi mǎe kō. Tekoua pyaukwerà nopa'āi mǎē amē'età ijupe kō, e'i.

⁵⁸E'i jē Jesu ijupe kō:

– Ja'umǎē penāmōi kō o'u maekwerà vo rōwā ije, e'i. A'e o'u kupa remê itōkō okājāma jē kupa, e'i. Na'evoi ije. Yva pewarà tē ije. Ajawyi ero'okwerà o'u mǎē nokājā'āi. Janejare'e pyri oiko karuarutà, e'i.

⁵⁹Aepo e'i Jesu oporegeta Juteu kō pē, Kapanāo taa pē ekoi remê. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā mē poromo'e upa. ⁶⁰Āmē emimo'earà kō aepo wenu remê:

– Jesu ayvu iwasuay! e'i enu kupa. Nisirovija'āi aepo e'i remê! e'i kōrijō enu kupa.

⁶¹Ojiupe tē aepo e'i ojimogeta kupa. Ajamǎē Jesu aepo e'i kupa remê okuwa jē. Ajawyi e'i ijupe kō:

– Ereitytā pawī pekupa? e'i. ⁶²Emǎē. Janejare'e Remimuurerà ajimojane mǎē tē ije. Manyvo pejētā pō aekwerà kyty ajivy aa remê, pemǎē ere remê? Manyvo napeiko'āi āmē, e'i. ⁶³Pevote manyvo napejē'āi Janejare'e pyri peiko karuaru rômõ peiko. Janejare'e Āg kōrijō tē poromoigo karuaru mǎē rômõ ekoi. A'e amurokatā pekoty, eayvu perovija remê tē katu, e'i. Pepy'a pē tē ekoitā. A'e tē pemoigo karuarutà āmē Janejare'e pyri, e'i. ⁶⁴Aje ywete aepo a'e. Ajamǎē pepytery pewarà kō mō eayvu noerovijai mǎe kō tē, e'i Jesu ijupe kō.

Jesu okuwapa teāmā wayvu noerovijai mǎe kō. Okuwa teve wemimo'earà mō ome'età jōvijā kō po pē mǎē. Wemimo'ekwerà kō opyteropo remeve okuwapa amātejē.

⁶⁵E'i jẽ ãmẽ Jesu:

– Pirujẽ rōwã ojirovijatà ere, e'i. Papa ererovijaoka ijupe mãe kō kōrijõ tẽ ojirovijatà ere. Papa kasia rupi tẽ a'evotà ekoi. Aepo a'epa pejẽ! e'i ijupe kō.

⁶⁶Ameve ikoty rewarà kō mō ojisyrypa oopa iwyi.

– Iwasuay Jesu oporegeta, e'i ojisyry oo kupa.

Nopotai Jesu rupi oo kupa ky'y. Ameve mōa'ārōwã ojisyrypa oo iwyi kupa.

⁶⁷Ajawyi Jesu e'i wemimo'ekwerà kō pè, 12 rōmō mãe kō pè:

– ãmõ pejẽ pa'e? Ereity tary ve põ pekupa? e'i.

⁶⁸ãmẽ Simão Peturu e'i ijupe:

– ãnĩ! Naikoi 'ete nevo ywete mã'ẽ! Ava rupi noro'ãi ãmẽ! e'i. Ene kōrijõ tẽ oremotekokuwa Janejare'e ayvu rè, ipyri toroiko karuaru, e'i.

⁶⁹Orokuwa ene rōmõ'ite Janejare'e Remimuurerà ivo katu teãmã mãẽ rōmõ neiko orepytyery pè. “Aje ywete” aepo oro'e neupe, e'i.”

⁷⁰ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Ije tẽ poropyteporo epyriwarà kō mō tapeiko, 12 rōmō mãe kō rōmõ tapeiko. Ajamã'ẽ pe'ĩ peneirōarà, ajãgai rōvijã ayvu wenu mã'ẽ tẽ, e'i Jesu ijupe kō.

⁷¹Jutasi, Simão Sikarioti ra'yry pewarà mō aepo e'i. A'e 12 mãẽ mō epe remẽ, ajamã'ẽ ome'ètã Jesu ijãpã kō po pè [karakuri repy rōmõ].

Jerusarẽ taa kyty Jesu oo mijẽ remẽwarà

7 ¹A'evõ paire Jesu Karireja vvy rupi oo iko. Noo tari Juteja vvy rupi ajamã'ẽ, a'e pè Juteu rōvijã kō wārõ tite upa, ojukatã kupa rewarà mō. ²ãmẽ ke'ĩ tãmõ kō rekoawerà rè oja'atã kupa. Kõitokõ tekoe'ãma rupi ekoi maekwerà rè oja'atã. Ajawyi wetã wryy pe wyi ojisyrytã rã'ĩ tapyina kō wryy pè oke kupa. ^o Ajare mōa'ārōwã Juteu kō Jerusarẽ taa kyty ootã ojatyka kupa.

³⁻⁴ãmẽ Jesu mōmirĩ kō kee e'i epe ijupe:

– Emã'ẽ. Nemojisaokapa nekasia ike rupi! Juteja vvy kyty ja'e jësi ajawyi, neremimo'earã kō tomã'ẽ nekasia rè! e'i epe ijupe kupa.

⁵Ajamã'ẽ “aje ipõ” ne'i imōmirĩ kō ijayvu pè. “Janejare'e Ra'yry tẽ” ne'i kupa. Ajawyi aepo e'i epe kupa. ⁶⁻⁸ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Najjikuwa'ãive. Ajawyi naa'ãive, e'i. Ajamã'ẽ pejẽ pepota peo remẽ, pekwa ãmẽ, e'i. Pene rōwã ojikõ'õ kupa, e'i. Ere tẽ ojikõ'õ kupa, e'i. Ijaiwererã amojikuwaoka ijupe kō mijã. Ajawyi ojikõ'õ ere kupa, e'i Jesu ijupe kō.

ⁿ 6.69 Mat. 16.16; Mak. 8.29; Ruk. 9.20 ^o 7.2 Karamoe remẽ tãmõĩ kō tapyina kō wryy pè opyta, tekoe'ãma rupi oiko puku remẽ. Ejitu vvy pe wyi ojisyry paire a'evõ ekoi kupa. Aekwerã rè ijeapyrerã kō oja'a ipi. ⁷ arã rōmõ tapyina kō wryy pè oke kupa ipi, oja'a aekwerã rè kupa remẽ. T.M. 16.13-15

9-10 Aepo e'i Jesu paire, imõmirĩ kō oo. Nooive ãmẽ Jesu. Opyta jẽ Karireja yvy pè. ãmẽ oo kupa paire, Jesu ãmẽ apyky kō rupi oo. Nojikuwai ajamãẽ oo.

11 ãmẽ jakatu Juteu rövijã kō wãrõ tite Jesu vãea upa, Jerusarẽ taa pè.

– Maty põ Jesu ekoi? e'i epe aty wasu kō pè kupa.

12 Aty wasu kō ve wãrõ Jesu upa. Mõa'ãrõwã wãrõ kupa upa. ãmõ ãmõgwerà kee e'i:

– Ikatuay Jesu! e'i e'i kupa.

ãmõgwerà ãmẽ kee e'i:

– ãni! Nikatui Jesu! e'i. Iwari mã'ẽ tẽ Jesu! e'i e'i tite ãmẽ kupa.

13 Ajamãẽ ojimoevovo 'ejẽ ee iko kupa, tõvijã kō toenu e'ã, okyje ai iwyi kō kupa rewarà mō.

14 ãmẽ moapy ke remẽ ovãema Jesu ky'y. Ovãe remeve oo Janejare'e moe'ea retã gyty. A'e retã pyy pè poromotekokuwatà.

15 ãmẽ Juteu rövijã kō wenu ijayvu remẽ, ojimonyijay enu kupa. Omã'ẽ mã'ẽ sō tite ãmẽ ee kupa.

– 'O! Manyvo'i pãwĩ otekokuwavy mō? e'i kupa. Naikoi ajamã'ẽ imotekokuwaarà mijã, e'i kupa.

16 Ajawyi Jesu e'i ijupe kō:

– Evote rōwã ajimotekokuwa, e'i. Evote rōwã teve poromotekokuwa aiko ipi, e'i. Emuuarerã ayvu rupi tẽ a'evo aiko, e'i. 17 Ava mō opota Janejare'e py'a rupi katuwarã rōmō ekoi remẽ, okuwatã ije ijayvu rupi katu tẽ poromotekokuwavy aiko mã'ẽ rōmō. Okuwatã teve eayvu rupi rōwã poromotekokuwa aiko ipi, e'i. Janejare'e ayvu rupi tẽ poromotekokuwa aiko ipi, e'i. 18 Eayvu rupi tẽ sō poromotekokuwa remẽ, “Temoe'e kupa”, a'e kuwa. Na'evoi ije ajamã'ẽ. “Emuuarerã tomoe'e kupa”, a'e tẽ pejẽ. Aje ywete aepo a'e aporegeta, e'i. Noporomoripei mã'ẽ tẽ ije, e'i.

19 E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Tãmõ Moisesi pemoe'e ipe ipi, a'e tẽ Janejare'e ayvu omojenu janeupe rewarà mō! e'i. Ajamã'ẽ ijayvu rupi napeikoi sire'e! Ajawyi manyvo rã mō rōwã ejukatã pekupa! e'i Jesu ijupe kō.

20 ãmẽ aty wasu kō e'i:

– Ava nanejuka'ãi! e'i tite kupa. ãjãg tẽ rōwã pōkō, “Nejukatã kupa”, e'i ene! e'i tite kupa.

21 E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Pe'ĩ itōkō amokatu kwaime'a, owa toiko ky'y. A'evoa rẽ pejimonyi pemãjã, jimoava 'arã mẽ a'evo aiko rewarà mō. 22-23 Ajamã'ẽ pejẽ ve peposiko jimoava 'arã mẽ ipi, ja'y kwani kō peemosĩpire'o remẽ. “Nivoi ekoi mã'ẽ” eu teve põ pejẽ a'evo peiko remẽ? “ãni!” pejẽ kuwa ãmẽ. “Nimanyvoi jimoava 'arã mẽ a'evo oroereko remẽ”, pejẽ kuwa ije. “Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi a'evo oroereko!” pejẽ kuwa ije. Aepo rẽ kee

a'e pejẽ. Tãmõ Moisesi ruve remẽ rōwã a'evoa ojiãparõ mijã. Tãmõ Aparãõ kō wyive ojiãparõ.^p 24 Ajawyi, “Nivoi ãwĩ”, taoty e'ã ije. Aepo pejẽ ije remẽ, pemoe'e rã'ãga Janejare'e. Ijavyu rupi peiko rã'ãga kōrijõ tẽ peiko. Janejare'e moe'ea rẽ tapeja'a ky'y. ãmẽ tẽ pekuwatã poromosã'ãгаа, ava ywete pō ivo ekoi mã'ẽ, e'i Jesu ijupe kō.

“Janejare'e Remimuurerã rōwã teipõ Jesu”, e'i tite kupa remẽwarã

25 ãmẽ Jerusarẽ taa wãnã kō mō Jesu ayvukwerã rẽ ojapyaka, Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ poromo'e upa remẽ. A'e kō mō kee e'i Jesu pewarã mō:

– ãwĩ rōwã sipõkõ janerõvijãgwerã remijatarã? e'i. 26 Pemã'ẽ. Tyvija rupi rōwã poromo'e upa remẽ, jövijãgwerã kō omã'ẽ tẽ ee. Manyvore sipõ ne'i ijupe kupa? “Janejare'e Remimuurerã tẽ ãwĩ, Janerõvijã ywete rômõ”, e'i sipõ kupa? e'i kupa.

27 ãmẽ e'i ãmõ kō:

– A'e rōwã maevo ãwĩ! e'i. Janejare'e Remimuurerã tẽ sō ãwĩ remẽ, nijakuwa'ãi kuwa maty wyi uu mã'ẽ. Keve ywete kuwa ovãe ojisaoka. Nãevoi Jesu ajamã'ẽ, e'i tite kupa. Jakuwa Nasare taa kyty wyi ovãe iko, e'i tite kupa.

28-29 Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ Jesu poromo'e jẽ remẽ, kee e'i wayvo ijupe kō:

– “Orokuwa katu Jesu”, pejẽ ywe'e tite ije. Ajamã'ẽ nekuwai pekupa, e'i. Emuuarerã napekuwai teve. Ije kōrijõ tẽ akuwa, ipyri wyi tẽ ajo rewarã mō. Evote rōwã ajo ike. Papa tẽ emuroka rewarã mō tẽ ajo ike pepytery pẽ, e'i Jesu ijupe kō.

30 [ãmẽ aepo e'i Jesu remẽ, Juteu rövijã kō mō aepo wenu. A'e kō okuwa Janejare'e pẽ tẽ “Emuuarerã” e'i Jesu remẽ. “Werõarõ ipõ Janejare'e aepo e'i remẽ”, e'i tite enu kupa.] Ajawyi opyy tarepe imopã'ã kupa mijã. Manyvo noereko'ãive ipyy kupa ajamã'ẽ.

31 ãmõ ve aty wasu kō ojirovija katu Jesu rẽ. Mõa'ãrõwã a'evõ mãe kō. A'e kō e'i:

– Janejare'e Remimuurerã tẽ rōwã sipõkõ Jesu! e'i kupa. Pemã'ẽ rãĩ si ee! Ijavyukasiay wete! Nãwĩvoĩ ãmõ kō ipi, e'i kupa. Nijavyukasi 'ete kupa. Naikoi pe'igã ãwĩvo mã'ẽ! e'i kupa.

32 Ajamã'ẽ aepo jaa ojenupa sikaepo Pariseu atyry kō pẽ, “A'evõ sõ Jesu ekoi”, e'i kupa remẽ. Ajawyi osota kō omono Jesu topyy kupa mijã. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rövijã ve omono osota kō. Ojeevejẽ omono kō kupa. 33 Jesu poromo'e upa remẽ jakatu, sota kō ovãe iko. Kee e'i Jesu jane kō pẽ upa remẽ jakatu:

– Naiko puku'ãi pepyri ky'y, e'i. Ajaire ajivytã aa Emuuarerã kyty, e'i ijupe kō. 34 Ereka titetã pekupa. Ajamã'ẽ napemã'ẽ'ãi 'ete ere ky'y. Napekuwa'ãi pevõte peo ekoty, e'i Jesu ijupe kō.

35 ãmẽ Juteu rōvijã kō e'i Jesu ayvu renu:

– Maty sipō ootà? ãmō vvy pè tè sipō ootà? Juteu rōwã mãe kō vvy pè tè sipō ootà? e'i tite ãmẽ kupa. A'e pè sipō poromo'etã ky'y? e'i tite kupa. Uve Juteu kō teve ãmō vvy kō pè, e'i kupa. 36 Manyvore pōkō, “Ereka titetã pekupa”, e'i sō? “Ajamãẽ napemãẽ'ãi ere ky'y”, e'i sō? “Napekuwa'ãi pevote peo ekoty!” e'i teve, e'i kupa.

[Nokuwai Jesu yva kyty oētã oo mãẽ kupa. Ajawyí aeop'i kupa.]

“Yy reary vo 'ejẽ mãẽ Janejare'e 'Ãg”, e'i Jesu mãẽ

37 Tãmō kō rekoawerã moetea' opatã remẽ ywesō ikatuay wete Juteu kō pè. ãmẽ Jesu opō'ã mijẽ jane kō mo'e. Mewe rōwã oporegeta javo ijupe kō:

– Ava mō opota katu Janejare'e rē ojimory remẽ, totuu ekoty, e'i.

ãwitō ava mō oo yy kyty oy'u remẽ, ãwĩvo ve totuu ekoty, e'i ijupe kō.

38 “Ava mō ere ojirovija katu remẽ, yy reary vo 'ejētã ipy'a pupe”, e'i amãtejẽ Janejare'e karamoe remẽ. Eupewarã mō aeop'e'i, e'i Jesu.

39 Janejare'e 'Ãg pè tè “yy reary vo 'ejẽ mãẽ” e'i Jesu. Jesu rē ojirovija katu mãe kō pè Janejare'e o'Ãg omurokatã. Nomuuive ajamãẽ, Jesu nojivyive oo Uu kyty rewarã mō. A'evoa rē Jesu oporegeta amãtejẽ upa.

40 ãmẽ jane kō mōa'arōwã wenu upa, aeop'e'i Jesu upa remẽ. A'e rē ãmōgwerã kee e'i:

– Aje ywete e'i Jesu, e'i enu. Janejare'e ayvu mojenuarã ywe'e rōwã sipōkō Jesu? e'i kupa. 41 Aje ywete, Janejare'e Remimuurerã tè Jesu, Janerōvijã rōmō, e'i kupa.

ãmō kō ãmẽ kee e'i:

– A'e rōwã maevo! e'i kupa. Karireja vvy pe wyi rōwã uutã Janejare'e Remimuurerã! e'i kupa. [Juteja vvy pe wyi tè uutã! e'i kupa.] 42 Ajare Janejare'e ayvu kusiwarerã kee e'i: “Jōvijã wasu Tavi jeapyrerã rã rōmõtã tẽ. Perẽ taa pè isakytã, Tavi rekoawerã pè”, e'i maekwerã rupi tè a'evotã, e'i kupa.^s

43 A'evō e'i e'i kupa. ãmō ãmōgwerã “aje” e'i Jesu pè. ãmōgwerã “aje” ne'i. 44 Ajawyí noerovijai mãe kō opota Jesu opyy imopã'ã mijã. Nopyyi ajamãẽ kupa.

45 ãmẽ sota kō ojivy oo oōvijã kō gyty. Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã gyty. Pariseu kō gyty teve. E'i tōvijã kō osota kō pè:

– Manyvore pō Jesu napepyyi eru? e'i kupa.

46 ãmẽ sota kō e'i:

– Manyvo nijareko'ãi ipyy! e'i kupa. Ijayvukasiay oporegeta! e'i kupa. Ava jẽ rōwã ijayvukasi ãwĩvo mãẽ! e'i kupa.

¶ 7.37 Tek. 23.36 ¶ 7.38 Esek. 47.1; Sak. 14.8 ¶ 7.42 Aeop'e'i mãe kō nokuwai Perẽ taa pè tè Jesu isaky. Ajawyí “Karireja vvy pè teipō isaky”, e'i tite kupa. Ajawyí noerovijai kupa. 2Sa. 7.12; Mik. 5.2

⁴⁷ ãmẽ Pariseu kô e'i ijupe kô:

– Ha! Pejê ve siwã sô pejimoripeoka ijupe! e'i kupa. ⁴⁸ Nuvei Juteu rövijãgwerà mō pe'igà, Jesu rè ojirovija katu mãẽ, e'i kupa. Pariseu kô ve nuvei 'ete! e'i kupa. ⁴⁹ Jane notekokuwai mãe kô kôrijô tẽ ojirovija ywe'e tite ee, tãmō Moisesi remikusiwarerà nokuwai kupa rewarà mō, e'i tite kupa. Ajawyi a'e kô Janejare'e remimojaiwe kô rômō ootà, e'i tite wemïgwai kô pè kupa, sota kô pè.

⁵⁰ ãmẽ oiko pe'igà jövijã mō, Nikotemu eu ijupe mãẽ. Kôitokô oo pya Jesu mogeta.† A'e e'i ijupe kô, ovoarà kô pè:

⁵¹ – Tijamomorijauoka e'ã ava mō ikuwa e'ã, e'i. A'e tẽ tojimome'u rãĩ, e'i. A'evò rōwã jarekotà! e'i epe.

⁵² Ajamãẽ ãmō kô aepo wenu remẽ, oojai wesõ kôrijô kupa.

– Karireja wãnà mō teve pō ene? Ajawyi pō aepo ere? e'i ijai kupa. Janejare'e kareta emogeta esa! Oikotà pãwĩ Janejare'e ayvu mojenuarà mō Karireja wãnà, terekuwa esa! e'i ijai kupa.

⁵³ A'evò paire ojivy oo kupa.

Jesu nojukaokari wãivĩ remẽwarà

8 ¹ ãmẽ ajaire oo Jesu Oriveiraty vytyry kyty. A'e pè Jesu ikõẽma tesõ iko. ² Kõẽme oo mijê jil'ive Janejare'e moe'ea retã gyty. A'e ppy pè ijatyry jane kô ojimoaty omãjã ee. Ajawyi wapy imo'e kô upa.

³ ãmẽ poromotekokuwa upa remẽ, tãmō Moisesi remikusiwarerà rè promo'e mãe kô mō uu ikoty, Pariseu kô mō reve. A'e kô kee e'i ojiupe:

– Manyvo kuwa sipõ sireko Jesu tojavy wayvu? e'i ojiupe kupa.

Ajawyi omoãkwa'ã tarepe Jesu kupa. Wãivĩ mō weru ikoty kupa. Ji'ite ipõ ojimomy'a upa remẽ, opokou kupa. A'e wãivĩ opyy eru Jesu pè kupa, tijakuwa manyvotã jareko. Jane kô rovake a'evò werokotã kupa. ⁴ E'i rããga Jesu pè ãmẽ kupa:

– Poromo'earà, aã wãivĩ ojimomy'a upa remẽ, opokou kupa, e'i. ⁵ ãwĩ rapijarà pè itõkõ tãmō Moisesi kee e'i: “*Jajapi japi kuwa takuru pupe ijuka ãwĩ rapijarã*”, e'i maekwerà. ⁶ Ene pa'e? Aepo ere teve pō ene? e'i epe Jesu rãã tite kupa.

⁶ “Manyvo jê Jesu sireko imoteitete?” e'i tite Jesu pè kupa.†

Ajamãẽ Jesu nipui. Wapy kôrijô ojavyvy vvy kusiwa upa. ⁷ ãmẽ jövijã kô opõã jê tite ijavyvu renutã upa. Ajawyi Jesu ijãkãnã'ã omãjã, kee javo jövijã kô pè:

– Ivo katu teãmã ekoi mãẽ ppy tojapi takuru pupe ãmẽ, e'i.

⁸ Aepo e'i paire, ojavyvy mijê vvy kusiwa. Wãrõ jê upa.

† **7.50** Juw. 3.1-13 † **8.5** T.M. 22.22-24 † **8.6** Kee e'i maevo kupa: “Poroporijauesa mãẽ teãmã Jesu. Ajawyi, ‘Tapejuka e'ã’, e'itã maevo. Aepo e'i remẽ, ‘Nererovijai sô tãmō Moisesi remikusiwarerã!’ oro'etã”, e'i maevo kupa mijã.

⁹Manyvo ne'i ajamã'ê kupa. Ojisyry pyy oo kupa, weko aiwerà rewarà mō.

– Aepo e'ità tē sikō Jesu jane mijã! e'i ojiupe kupa.

Ameve pe'ipe'i rupi ojisyry oo kupa. Ika'akuwa mǎe kō pyy oo. Ajaire itãivĩ pyy mǎe kō oo. Ajaire kōnomiokyrerà kō ãmē, tapykypapa rōmō tē oo. Ajaate ojisyrypa katu oo kupa ky'y. Jesu rōmō'ite a'e pē tui jē upa. Wãivĩ ve ipyri tui upa. Opō'ã jē ãrō upa.

¹⁰ ãmē Jesu ijãkãnã'ã mijē ee omãjã remē, soō, oopa sikaepo kupa! Ajawyi e'i wãivĩ pē:

– Maty pōkō oopa kupa? e'i. Nopytai pe'i sipãwĩ nemojaiwe mǎ'ē? e'i.

¹¹ – ãnĩ, ojivypa oo kupa, e'i wãivĩ Jesu pē.

– Noromojaiwe'ãi ije ãmē, e'i Jesu ijupe. Ejivy ekwa ãmē ky'y, e'i.

Awyjepa ikō moko ere ky'y nē, e'i ijupe.

“Aje ywete mǎ'ē tē ije”, e'i Jesu mǎ'ē

¹² Aja paire Jesu poromotekokuwa jē kee e'i mǎ'ē rē:

– Ije poroereko katarà tē. ãwitō poroyape mǎ'ē omojisaoka pee janeupe ipi. ãwĩvo mǎ'ē tē ije. Janejare'e rupi tekoua amojikuwaoka pirujē jane kō pē ipi. Ere ojirovija mǎe kō pãtõnusu rupi rōwã ekoĩ ãmē ky'y, e'i.”

¹³ Aepo e'i Jesu remē, Pariseu kō mō wenu. Ajawyi kee e'i:

– “Aje” naoty'ãi neayvu pē, e'i kupa. Nevote oremono'earà rã'ãga rōmō nepota tite! Nevote nepota torojirovija nere. Ajamã'ē ava nanerorovija'ãi! e'i Jesu pē kupa.^x

¹⁴ Jesu e'i ijupe kō:

– Aje ywete, evote apota tapejirovija ere. Ajamã'ē aje ywete a'e eupewarà mō ipi. Ajawyi “warite” naoty eayvu pē. Pejē pa'e, nekuwai pekupa. Napekuwai maty wyi ajo. ãwĩvo ve napekuwai mape kyty aatã ajaire. Ije kōrijō tē aepo akuwa. Ajawyi manyvo “aje ywete” napejē kuwa'ãi ije! e'i. ¹⁵ Pemã'ē! Ikewarà tē pejē rewarà mō napekuwai poromosã'ãgaa ipi. Ajawyi ivo mǎ'ē rē pemã'ē ipe. Ajamã'ē a'e nikatu ywe'ei pejē. ãmō, nivoi mǎ'ē rē pemã'ē ipe remē, a'e ikatu peupe. Napekuwai jane kō py'a pewarà rewarà mō a'evo peiko ipi. Ajamã'ē ije na'evoi aiko. ¹⁶ Ivo mǎ'ē pē tē “ivo” a'e ipi. ãwĩvo ve nivoi mǎ'ē pē “nivoi” a'e teve ipi. Najavyi aepo javo, ije rōmō'ite rōwã aepo a'e rewarà mō. Ojevo jē Papa reve aepo oro'e, Emuarerà reve. Ajawyi aje a'e ipi. ¹⁷⁻¹⁸ A'e tē emuu pekoty, e'i. Ojevo jē oro'e, kee tãmō Moisesi pē okusiwaoka maekwerà rupi katu: “*Mōrijō ojevo jē e'i kupa remē, 'aje' taoty ijayvu pē*”, e'i maekwerà rupi katu.^y A'e rupi katu ore. Mōrijō tē ore, Papa reve. Ajawyi “aje ywete” pejē kuwasi eayvu pē mijã, Papa ayvu vo ve a'e ipi rewarà mō, e'i Jesu ijupe kō.

^w 8.12 Mat. 5.14; Juw. 9.5 ^x 8.13 Juw. 5.31 ^y 8.17-18 T.M. 19.15

¹⁹ ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, e'i kupa:

– Mape põ ajawyi neruu tui upa? e'i ikuwa e'ã kupa.

ãmẽ Jesu e'i ijupe kô:

– Pemãê! Pejê nekuwai pekupa! Tysi tõi Papa napekuwa'ãi tẽ, e'i! Ekuwa sõi pekupa remẽ, Papa teve pekuwa kuwa mijã, e'i Jesu Pariseu kõi pẽ.

²⁰ Aepo e'i Jesu, Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ poromo'e upa remẽ. Janejare'e posikoa pẽ karakuri me'ẽa pyri'ije'ẽ tui remẽ aepo e'i Jesu. Ajamãẽ noppyive imopã'ã kupa, nokwaive ipyya 'arã rewarã mõi.

²¹ E'i mijê Jesu:

– Ajivytã aa ajaire, e'i. Aa remẽ ereka ipetã pekupa, e'i. Ajamãẽ napeo kuwa'ãi aatã mãẽ gyty ekoty, e'i. Peaiwererã revejê pekãjãtã eresa e'ãve. Eayvu naperovijai rewarã mõi a'evotã peiko, e'i Jesu ijupe kõi.

²² ãmẽ aepo Juteu kõi mõi wenu remẽ, kee e'i ojiupe kupa:

– Manyvore sipõ, “Napeo'ãi kuwa aatã mãẽ gyty ekoty”, e'i sõi? Ojijukatã rewarã mõi sipõ aepo e'i? e'i tite kupa.

²³ E'i jê Jesu ijupe kõi:

– Pejê, ike yvy pewarã kõi tẽ, e'i. Ije ãmẽ a'e rõiã. Yva pewarã tẽ ije, Janejare'e rena pewarã tẽ. A'e pe wyi ajo mãẽ tẽ ije. [Aepo a'epa pejê rewarã mõi, ererovija kuwasi pekupa.] ²⁴ Aja rewarã mõi sitõ “Peaiwererã reve pekãjãtã”, a'epa pejê, e'i. Janejare'e Remimuurerã tẽ penereko katuarã rõi mõi aepo a'e ipe pejê. Ajamãẽ “aje” napejêi eayvu pẽ! Ajawyi tẽ peaiwererã revejê pekãjãtã, e'i Jesu ijupe kõi.

²⁵ ãmẽ aepo wenu kupa remẽ, e'i ijupe kupa:

– Ava sipõ ene ajawyi? e'i Jesu pẽ kupa.

ãmẽ Jesu e'i ijupe kõi:

– Jypy remeve ipe amome'upa ipe pejê, e'i. ²⁶ Akuwapa peaiwererã. Amome'upa kuwa pemojaiwea rõi mõi, e'i. Temirovija tẽ Emuuarerã rewarã mõi a'evo aiko kuwa, e'i. A'e ayvu tẽ pirujê jane kõi pẽ amojenu ipe mãẽ, eupe omome'u mãẽ tẽ. [Ajamãẽ naperovijai], e'i Jesu ijupe kõi.

²⁷ ãmẽ ojapyaka ee mãe kõi nokuwai ajamã'ẽ Uu pewarã mõi Jesu aepo e'i mãẽ. ²⁸ Ajawyi Jesu e'i jê ijupe kõi:

– Janejare'e Remimuurerã tẽ ije ajimojane mãẽ rõi mõi aiko, e'i. Aepo a'epa ipe pejê. Ajamãẽ nererovijai pekupa. Awyje rõi mõi emõ'ãtã vyvra jipokana rẽ ejuka pekupa ky'y, e'i. ãmẽ tẽ tite ekuwatã pekupa ky'y. “Aje ywete sipõkõi e'i mijã!” pejê titetã ije ãmẽ ky'y. “Janejare'e ayvu rupi tẽ sipõkõi janemotekokuwa tarepe mijã! Noporegeta teywetei sipõkõi mijã!” pejê titetã ky'y, e'i. ²⁹ Aje ywete Emuuarerã ereve ekoi. A'e nereity'ãi erereko ipi, emimota rupi aiko ipi rewarã mõi, e'i Jesu.

³⁰ ãmẽ Jesu aepo e'i paireve tite ãmõgwerã ojirovija ee ky'y. Ijaty sa'u “aje ywete” e'i ijayvu pẽ mãe kõi ãmẽ ky'y.

“Tãmõ Aparão jeapyrerã kõi tẽ ore!” e'i tite kupa remẽwarã

³¹ ãmẽ Jesu e'i Juteu kõi pẽ, ojirovija ee mãe kõi pẽ:

– Aje ywete poromo'e aiko ipi. Eayvu rupi ikõ peiko nê, a'e pejë. A'evo peiko remê, aje ywete eremimo'earà rômõtà tèt pejë. ³²Ekuwatà pekupa, aje ywete mǎ'ê rômõ. Nivoi tekoua nikasi'ái peupe ãmê ky'y. Napejimomorijau'ái ee ãmê ky'y, e'i.

³³ ãmê noerovijai mǎe kõ aepo wenu remê, e'i ijupe kupa:

– Norojimomorijau teãmǎ rōwǎ sipõ oroiko ipi! ãmõ, nivoi tekoua nikasi oreupe ipi, ãwisõ tãmõ Aparão jeapyrerà kõ tèt ore remê! e'i. Ajawyi aepo tere e'ǎ oreupe, e'i tite kupa.^z

³⁴ ãmê Jesu e'i ijupe kõ:

– Ava mõ nivoi mǎ'ê kasia pè ekoi remê, “Eaiwererà aitytà”, e'i epe kuwa. Ajamǎ'ê noity kuwa'ái ipi. Nikasi'ái waiwererà reitya rèt ovote. ãwitõ temimomorijau nikasi'ái kuwa oõvijǎ ai reitya rèt, ãwivo ve manyvo napejë'ái peaiwererà wyi pepoi rômõ. Nojityoka'ái peupe. Ajawyi pejimomorijau jètǎ peaiwererà rèt peiko ipi. Aje ywete aepo a'e pejë, e'i Jesu ijupe kõ.

³⁵ E'i jê Jesu noerovijai mǎe kõ pèt:

– Temǐgwai nojisu'ui janeatyryjarà kõ pèt ipi. Janeãkarãgwerà kõ kōrijõ tèt awyje ojisu'ui janeatyryjarà kõ rômõ ipi, e'i. ³⁶ A'evo ve ije. Janejare'e Ra'yry tèt ije, e'i. Janejare'e Ra'yry penekyi nivoi tekoua pupewarà wyi remê, aje ywete nikasi'ái peupe ãmê ky'y. Nivoi tekoua remǐgwai ai rōwātà ãmê peiko ky'y, e'i.

³⁷ E'i jê Jesu ijupe kõ:

– Akuwa Aparão jeapyrerà kõ tèt pejë, e'i. Ajamǎ'ê eruparà mõ rōwǎ peiko ipi. Eruparà rômõ sõ peiko remê, “aje” pejë kuwa eayvu pèt, e'i. Emǎ'ê. Eayvu naperovijai, e'i. Ajawyi pepota ejukaoka kōrijõ tèt pekupa, e'i. ³⁸ Papa omojisaoka eupe tamojenu maekwerà amojenu ipe pejë. Ajamǎ'ê napeenu'ái, penõvijǎ rekoa aiwerà rupi kōrijõ tèt peiko ipi rewarà mõ, e'i Jesu.

[Ajãgai rōvijǎ pewarà mõ tèt Jesu “penõvijǎ” e'i.]

³⁹ ãmê aepo wenu kupa remê, e'i Jesu pèt kupa:

– Tãmõ Aparão tèt orerãmõ! e'i. A'e rekoa rupi tèt oroiko ipi! e'i tite kupa. ãmê Jesu “ãni” e'i ijupe kõ.

– A'evo sõ peiko remê, eremimojenuwerà perovija kuwa ipi! e'i. “Aje ywete” e'i teãmǎ tãmõ Aparão Janejare'e ayvu pèt. Pejë ãmê naperovijai, e'i. ⁴⁰ Janejare'e e'i ije mǎ'ê tèt amojenu ipe pejë, “Kee ere yvy pewarà kõ pèt”, e'i eupe maekwerà rupi katu tèt amome'u pejë ipi. Ajamǎ'ê aje ywete mǎ'ê amome'u ipe remê, naperovijai ipi. Pepota ejukaoka mǎ'ê rèt kōrijõ tèt peja'a peiko, e'i. Tãmõ Aparão reruparà mõ sõ peiko remê, nãwǐ vo'ái kuwa peiko mijǎ. ⁴¹ ãwivo peiko rewarà mõ, “Penõvijǎ rekoa aiwerà rupi tèt peiko ipi”, a'e pejë, e'i Jesu ijupe kõ.

^z 8.33 Mat. 3.9; Ruk. 3.8

– Ānī! e'i tite kupa. Janejare'e rekoa rupi rōmō'īte oroiko ipi, e'i. Janeruu tē Janejare'e! e'i epe Jesu pē kupa.

42 Jesu e'i ijupe kō:

– Janejare'e ākarāgwerà tē sō pejē remē, erau kuwa pekupa mijā, e'i. A'e tē emuu yvy pē pepytery pē taiko, e'i. Eayvu rupi rōwā ajo. Ijayvu rupi tē ajo, e'i. 43 Pejē ajamā'ē nererovijai pekupa. Napeenui teve eayvu ipi, e'i. 44 Ājāgai rōvijā remīgwai tē pejē, e'i. [Ajawyi eayvu napeenu tari ipi!] Penōvijā remimotarà rupi kōrijō tē pepota peiko ipi, ājāgai rōvijā remimotarà rupi tē, e'i. Ajawyi ijayvu kōrijō perovija ipi. Nivoi tesō mā'ē tē ājāgai rōvijā. [Ajawyi noereko miti ekojēi ivoa mā'ē tē āwī.] Porojukaoka mā'ē tē a'e āmē. Yvy jinō ypy remeve a'evo ekoi mā'ē tē a'e. Janejare'e ayvu noenu tari rewarà mō a'evo amātejē ekoi. Ayvu aje ywete mā'ē tē noenu tari ipi. Iwari mā'ē teāmā ekoi. Poromoripe mā'ē teāmā ekoi. Poromowarioka mā'ē teāmā ekoi. Wāisō a'evoa rōmō ekoi! A'e reruparà mō tē peiko ipi! 45 Aja rewarà mō tē nererovijai tesō pekupa! e'i. Aje ywete mā'ē amojenu rewarà mō nererovijai pekupa ipi, e'i Jesu ijupe kō.

46 E'i jē Jesu ijupe kō:

– Eaiwererà mō napeesa'āi kuwa! Moma'e jē rōwā nivoi mā'ē pemo'y kuwa ere, e'i. “Aje” pejē kuwasi Papa ayvu pē amojenu pejē remē mijā. 47 Janejare'e koty rewarà kō ijayvu werovija ipi. Ikoty rewarà kō rōwā pejē rewarà mō sitō napeenu tari ipi, e'i Jesu ijupe kō.

48 Āmē a'e kō e'i Jesu pē:

– Samaria wānà tē sipō ene! Ajawyi aepo ere oreupe! e'i tite kupa.^a Kee e'i teve kupa:

– Ājāgai ojimoemija nere mā'ē tē ene! e'i teve kupa.

49 Āmē Jesu e'i ijupe kō:

– Ānī! A'e rōwā ije! [Nererovija tari pekupa rewarà mō tē aepo pejē ije!] Papa amoe'eay mā'ē tē ije. Ajamā'ē pejē ererōarō kōrijō pekupa ipi, e'i. 50 Ije, “Emoe'e kuwasi kupa”, na'ei ajamā'ē pejē. Ajamā'ē Papa, “Era'yry tomoe'e kupa”, e'i pejē mijā. A'e tē poromosā'āga mā'ē teāmā. Ajawyi okuwa ivo aiko mā'ē Papa. 51 Aje, ava mō werovija eayvu remē, māerā oiko karuarutà iko, e'i Jesu.

52-53 E'i āmē ijupe kupa:

– Emā'ē! Age'e si orokuwa katu! Aje ywete, ājāg ayvu rupi tē aepo ere nejupa! e'i tite kupa. Jakājāma mae rā tē jane, pirujē! Tāmō Aparão okājāma. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō ve okājāma. Āwitō a'e kō okājāma, āwīvo tary ve jane. Awyje jē jakājāmatà, pirujē. Ava jē rōwā na'evo'āi, e'i kupa. Ajawyi ava pō ene, aepo ere oreupe? Ene ywesō rōwā

^a 8.48 Samaria wānà kō nokuwa katui Janejare'e ayvu ipi. Omome'u ipe remē, ojavy javy kupa ipi. Juteu kō noerovija tari Jesu rewarà mō aepo e'i ijupe ajamā'ē.

tãmõ kō wyi, Aparão kō wyi! Nejimoe'e teywete aepo jawo rōmō, e'i tite Jesu pè kupa.

⁵⁴ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Evote sō ajimoe'e teywete remẽ, ajimoe'e pãnētà tètè. Ava jẽ rōwã “aje ywete” e'itã enu. Ajamãẽ Papa tètè emoe'e. Janejare'e pejë ijupe mãẽ tètè emoe'eay, e'i.

⁵⁵ E'i jẽ Jesu ijupe kō:

– Penemikuwa rōwã ajamãẽ Janejare'e! Pewarite kuwa, “Akuwa katu”, pejë remẽ. Ije kōrijō tètè akuwa, e'i. “Nakuwai” a'e sō ijupewarà mō remẽ, ewari teve kuwa aepo a'e remẽ. Ije ãmẽ aje ywete Papa akuwa mãẽ, Ta'yry tètè ije rewarà mō. A'e ayvu rupi tètè aiko ipi. ⁵⁶ Tãmõ Aparão amyry okuwa amãtejẽ evãea rã. Ajawyi ory amãtejẽ erenoneve upa, e'i Jesu ijupe kō.

⁵⁷ ãmẽ Juteu kō e'i aepo renu:

– Ka'akuwa rōwã ene! Ajawyi, “Tãmõ Aparão rètè amãẽ”, nere'ãi! e'i kupa.

⁵⁸ ãmẽ Jesu e'i ijupe kō:

– Aje ywete, ije ypy tãmõ Aparão wyi aiko teãmã, e'i. Aparão naikoive remeve aiko teãmã Papa pyri aiko, e'i.^b

⁵⁹ ãmẽ aepo e'i Jesu ijupe kō remẽ, ojikōõ tesō ee kupa ky'y.^c Ajawyi ojapi japitã takuru pupe ijuka ijayvu rewarà mō kupa mijã. Ajamãẽ Jesu ojisyry tètè oo ojinō gatu iwyi kō. Janejare'e moe'ea retã ypy pe wyi ojisyry oo.

Jesu omokatu naeapyoi mãẽ remẽwarã

9 ¹ ãmẽ ãmō 'ary pètè Jesu okwa iko, jimoava 'arà mẽ. ãmẽ naeapyoi mãẽ mō rètè omãẽ. A'e isaky remeve ipō a'evo naeapyoi. [Ore ve orokwa upi oroiko, emimo'ekwerã kō rōmō mãẽ. Ajawyi ore ve oromãẽ ee.] ² Oromãẽ ee remẽ, kee oro'e Jesu pètè:

– Jōvijã. Manyvore pō ãwĩ kwaima'e ãwĩvo sō isaky? oro'e. Ava pōkō nivoi ekoi, tãwĩvo oẽ? ãwĩ sipō nivoi ekoi teãmã? ãnĩ! Tuu nivoi ekoi wyi sipō ãwĩvo ta'yry? oro'e ijupe.

³ ãmẽ Jesu e'i oreupe:

– ãnĩ. ãwĩ nivoi ekoi rewarà mō rōwã ãwĩvo isaky. Tōvijãgwerã nivoi ekoi rewarà mō rōwã teve ãwĩvo isaky. Aje ywete, Janejare'e ayvu rupi teãmã ãwĩvo, “Ekasia tojikuwa”, e'i rewarà mō tètè, e'i. Amokatutã ajawyi jane kō tomãẽ ee, e'i. Omãẽ imokatua rètè kupa remẽ, Janejare'e kasia okuwatã kupa, e'i. ⁴⁻⁵ Ike vyv pètè aju remeve, aje ywete Janejare'e kasia tamojisaoka, pirujẽ vyv pewarã kō toerovija, e'i. A'evoa mō emuroka

^b 8.58 Jisyry. 3.14 ^c 8.59 Janejare'e kōrijō tètè a'evo oiko karamoe remẽ, age'e oiko jẽ ve. Ajawyi “Janejare'e werōarō tite aepo e'i remẽ”, e'i tite Jesu pewarã mō kupa.

ike, taposiko aiko, e'i. Okwa jẽ mosikoa 'arà remẽ, japosiko jẽ ijupe, e'i. Kãramõ okwapa mosikoa 'arà ky'y remẽ, naiko'ãi mosikoa ky'y, e'i. Ajawyi age'leve japosiko jësi, e'i ore.^d

⁶Aepo e'i paire, omokatutà kwaima'e. Wenykwerà pupe yvy omotuju. A'evo wereko mãẽ pupe omogy ea rè. ⁷Ajaire e'i Jesu ijupe:

– Ekwa ejeakusu Siroe eu yy miti pè mãẽ pupe, e'i ijupe.
(Siroe pè “temimuurerà” jaa tè janeayvu pè.)

Oo kwaima'e ojeakusu ãmẽ, Jesu ayvu rupi. Ameve ikatupa ky'y. Ajaire ojivy uu. Eapyo katu ojivy uu ky'y.

⁸A'evo paire ipyriwarà kō omãẽ tè jẽ ee maekwerà kō omãẽ mijẽ ee. E'i ãmẽ kupa:

– ãwĩ rōwã sipökõ naeapyoï jypy remẽ mijã? ãwĩ rōwã sipökõ janekarakuri rè oporanu mijã, e'i kupa ee omãjã.

A'e kō, karakuri rè oporanu upa remẽ, okwa tè jẽ ipyryvo kō ipi mijã. Ajawyi okuwa katu kupa. ⁹ãmögwerà, “Õõ, a'e tè rōwã sipãwĩ!” e'i. ãmõ kō, “ãní, a'e rōwã. A'e voay wete tè ãwĩ ajamãẽ!” e'i tite kupa.

Ajamãẽ a'e teipe mijã. Ovote ajaire ojimome'u ky'y.

– Õõ, kōi nereapyoï maekwerà tè ije! e'i ky'y.

¹⁰– Manyvo ere pō nereapyo rōmõ? e'i ijupe kupa.

¹¹– Uve ike kwaima'e mō, Jesu eu ijupe mãẽ, e'i. A'e tuju omogy eraa rè. Ajaire, “Ekwa Siroe yy miti pè terejeakusu”, e'i ije. ãmẽ aa ajeakusu. Ameve ereapyo ky'y! e'i.

¹²– Mã pō a'e kwaima'e ajawyi? e'i kupa.

– Nakuwai! e'i ajamãẽ naeapyoï maekwerà.

[Ji'ite Jesu ojisyrypa oo rewarà mō, nokuwai. Nomã'ëi ee.]

Naeapyoï maekwerà ojimokasi jövijã kō rovake remëwarà

¹³ãmẽ naeapyoï maekwerà weraa Pariseu kō gyty kupa, tomãẽ ee kupa. ¹⁴Jimoava 'arà remẽ tè Jesu omokatu. ¹⁵Ajawyi Pariseu kō e'i naeapyoï maekwerà pè:

– Manyvo ere ywe'e pō nereapyo rōmõ? e'i kupa.

– Tjugà omogy eraa rè, e'i. Ajaire aa ajeakusu. Ameve ereapyo katu ky'y! e'i mijẽ.

¹⁶Aepo e'i remẽ, Pariseu kō e'i tite ojiupe:

– Kwaima'e a'evo wereko mãẽ, Janejare'e koty rewarà rōwã, e'i. Ikoty rewarà sō remẽ, werovija kuwa ayvu jimoava 'arà rewarà! Noposiko'ãi kuwa jimoava 'arà mẽ mijã! e'i tite kupa.

Ajamãẽ ãmõ kō:

– Nivoi mãẽ rōmõ ãwĩ ajawyi manyvo noereko'ãi kuwa naeapyoï mãẽ imokatu! e'i kupa.

^d 9.4-5 Juw. 8.12

Ãmẽ ãmõgwerà “aje ywete” e'i. ãmõ ãmõgwerà “aje rōwã” e'i teve kupa. ãmõ ãmõ rupi tẽ oporegeta kupa.

¹⁷Ãmẽ e'i mijẽ naeapyoi maekwerà pẽ kupa:

– Aje ywete põ “ereamoapyooka” ere? e'i ijupe kupa.

– Õ'õ. Aje ywete aepo a'e, e'i ijupe kõ.

– Manyvo põ nemokatuarerà rẽ ajawyi neja'a? e'i kupa.

– Janejare'e ayvu mojenuarà teipõ, a'e, e'i naeapyoi maekwerà.

¹⁸Ajamã'ẽ Juteu rōvijã kõ, “Aje ipõ naeapyoi maekwerà tẽ ãwĩ”, ne'i.

“Eapyo teãmã ãwĩ”, e'i kōrijõ kupa. Noerovija tari kupa rewarà mõ aepo e'i kupa. Ajawyi tuu ookwai imuu kupa, iyy revejẽ. ¹⁹⁻²⁰A'e kõ pẽ Pariseu kõ e'i:

– Aje põ ãwĩ nera'yry tẽ? e'i kupa.

– Õ'õ, aje, era'yry tẽ, e'i tuu ijupe kõ.

– Aje põ nera'yry naeapyoi mã'ẽ rōmõ si isaky mijã? e'i ijupe kupa.

– Õ'õ, ekoa teãmã naeapyoi mijã, e'i.

– Manyvo e'i sipõ weapyo rōmõ ky'y? e'i kupa.

²¹Ãmẽ tuu e'i ijupe kõ:

– Nakuwai, e'i. Miratu rōmõ tẽ era'yry ky'y. Ajawyi pejẽ ijupe, e'i. ãwĩ tẽ omome'utã weewarã pejẽ, e'i. Ore norokuwai manyvo e'i okatu rōmõ mã'ẽ. Norokuwai teve imokatuarerã, e'i ijupe kõ.

²²“Jesu tẽ omokatu”, ne'i tari tẽ tuu ajamã'ẽ, okyje Juteu rōvijãgwerã kõ wyi rewarã mõ. Jypy remẽ a'e kõ ijayvukasipa kee javo rōmõ:

– Ava mõ sõ, “Janejare'e Remimuurerã tẽ Jesu”, e'i sõ remẽ, awyje toike e'ã Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pẽ ky'y, e'ipa amãtejẽ kupa.

[Aja rewarã mõ tuu okyje, iyy reve, nopotai omoisyrya kupa rewarã mõ.] ²³Ajawyi:

– Ere ijupe. Ojimovijapa ky'y, e'i kōrijõ tẽ ijupe kõ kupa.

²⁴Ãmẽ ajaire kwaima'e naeapyoi maekwerã omuu mijẽ kupa. Kee e'i mijẽ ijupe kupa:

– Ivo ikõ eporegeta nẽ. Janejare'e pẽ newari sõ remẽ, wenutã newaria. Nemomorijautã ãmẽ. Orokuwa ãwĩ nivoi mã'ẽ tẽ, e'i Jesu pewarã mõ kupa.

²⁵Ãmẽ naeapyoi maekwerã e'i:

– Nakuwai ãwĩ nivoi mã'ẽ tẽ remẽ. Kee kōrijõ tẽ akuwa. Nereapyoi mijã. Age'e ereapyo katu ky'y! Aepo a'e kōrijõtã tẽ! e'i ijupe kõ.

²⁶– Manyvo rã'ĩ põ nerereko, nerea moeapyoka? e'i mijẽ ijupe kupa.

²⁷Ãmẽ naeapyoi maekwerã e'i ijupe kõ ky'y:

– A'e ywe'e ipe pejẽ! e'i. Pejẽ py'y py'yi põ ije! Pepota põ emimo'earã rōmõ peiko rewarã mõ põ aepo pejẽ ije? e'i.

²⁸– ãnĩ! e'i e'i kupa.

Ojai kōrijõ ãmẽ kupa.

– Ene si emimo'earã rōmõtã ky'y! e'i kupa. Ore ãmẽ, tãmõ Moisesi ayvu rupi oroiko mã'ẽ tẽ ore, e'i tite kupa. ²⁹Janejare'e ayvu rupi tẽ

tãmõ Moisesi oporegeta ipi. Norokuwai ajamã'ê ava ayvu rupi põ nemokatuarerà ekoi, e'i kōrijō kupa.

³⁰ ãmẽ naeapyoi maekwerà e'i ijupe kō:

– Ha! Napekuwai maty wyi uu mã'ê! Ajamã'ê Janejare'e ayvu rupi tẽ emokatu! e'i. ³¹ Jakuwa Janejare'e nojapyakai nivoi mãe kō ayvu rẽ ipi, e'i. Ivo mãe kō ayvu rẽ kōrijō tẽ ojapyaka ipi, e'i. Ijayvu rupi ekoi mãe kō ayvu rẽ ojapyaka ipi, e'i. ³² Ava nokuwai naeapyoi mã'ê mokatua ipi mijã, e'i. Nomã'etyti ãwĩ rapijarerà rẽ mijã, e'i. Yvy jinõ ppy remẽwarerà kō ve nomã'êi ee. ³³ Ajamã'ê aã kwaima'e emokatu! e'i. Janejare'e ayvu rupi rōwã sō remẽ, nemokatu'ãi kuwa! e'i ijupe kō.

³⁴ ãmẽ ywesõ Juteu rōvijã kō ojik'õ ee.

– Nivoi teãmã mã'ê tẽ ene! Ajawyi noremotekokuwa'ãi kuwa rejupa! e'i kupa.

Aepo e'i kupa paire, omoisyry wayvukasia rupi Janejare'e ayvu rẽ jimo'ea retã wryy pe wyi kupa.

Naeapyoi mã'ê vo 'ejẽ mã'ê rewarà

³⁵ ãmẽ ajaire a'evoa ojenu Jesu pẽ. Ajawyi Jesu oo wemimokatukwerà resa. E'i ijupe:

– Nejirovija põ Janejare'e Remimuurerà rẽ, ojimojane mã'ê rẽ? e'i ijupe.

³⁶ – Ava pẽ põ aepo ere? Ere ajawyi takuwa, tajirovija ãmẽ ee, e'i Jesu pẽ.

³⁷ – Age'e ywete nemã'ê ee rejupa, e'i Jesu ijupe. A'e tẽ oporegeta neupe upa, e'i. A'e tẽ ije! e'i Jesu ijupe.

³⁸ Ameve ojimoenãpa'ã vvy pẽ Jesu pyri imoe'e.

– Aa! Orokuwa ky'y, jōvijã! Ajirovijatã ajawyi nere ky'y, e'i Jesu pẽ.

³⁹ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Janejare'e pyri wyi tẽ ajo vvy kyty, nivoi mã'ê mojikuwa, e'i. Emoe'e mãe kō ojikuwatã. Nemoe'ei mãe kō ve ojikuwatã. Naeapyoi mãe kō vo 'ejẽ ajamã'ê kupa. “Orokuwa Janejare'e ayvu”, e'i epe kupa. Ajawyi nojirovijai ajamã'ê ere kupa! Ere ojirovija mãe kō ãmẽ eapyoay mã'ê vo 'ejẽ ekoi. “Natekokuwaive Janejare'e ayvukwerà rẽ”, e'i kōrijō kupa. Ajawyi, “Ivo katu mãe kō tẽ aã kō”, e'itã Janejare'e ijupe kō, e'i Jesu.

⁴⁰ Aepo e'i Jesu remeve, Pariseu kō mō ojapyaka upa ee. A'e kō e'i Jesu pẽ:

– 'Aa! Norereapyoi mã'ê rōwã ore ajamã'ê. Aepo tere e'ã oreupewarã mō! e'i tite kupa.

⁴¹ Ajawyi e'i Jesu ijupe kō:

– Kee a'e. ãwitõ naeapyoi mã'ê okuwa weapyo e'ãa. Ajawyi ojiporijauesaoaka ije tamokatu. ãwĩvo kuwasi peaiwererà perekooka ije mijã. Poromokatu kuwa ãmẽ mijã. Ajamã'ê na'evoi pejẽ. Ajawyi peaiwererà ojimo'y jẽ pene, e'i Jesu.

“Kaneiru jarà vo ije”, e’i Jesu mãẽ

10 ¹ ãmẽ Jesu poromotekokuwa jẽ.
 – [Pirujẽ jane kô jarà tè ije, e’i. Poroereko katu mãẽ tè ije. Ere ojirovija mãe kô ãmẽ ekuwa katu, e’i.] Kaneiru jarà rè tè ajimosã’agatà pemotekokuwaarà mō. Kaneiru jarà omoige weima kô kurarà pupe ereko kô ipi. Pe’ite kurarà rova kwarà. A’e rupi omoigeoka kô ipi. A’e kwarà rupi imona mãẽ noike’ãi, ijarà rōwã rewarà mō. Tyvija rupi tè oike imona mãẽ. Kurarà ‘arà rupi tè ojiupi omona rōmō. ² Kaneiru jarà ãmẽ kurarà rova kwarà rupi tè oike ipi, ijarà tè rewarà mō. ³ Ovãe ijarà remẽ, ikwarà rārōarà oovapyjavo kurarà kwarà toike upi, ijarà tè rewarà mō. Wapukai ãmẽ weima kô pè ipi. Weima rerà kô okuwa, ijãvijō kô jẽ. “Pejo pejimiwa”, e’i ijupe kô. Eima kô ojarà poregeta wenu remẽ, oo oo upi kupa ipi, okuwa ojarà poregeta kupa ipi rewarà mō. Ajawyi oẽ oẽ oo upi kupa ipi. ⁴ Oẽma kupa remẽ, ijarà tè enone kô rupi oo. Oo upi kupa ãmẽ, iporegeta okuwa kupa rewarà mō. ⁵ ãmō kô sō oporegeta ijupe kô remẽ, noenu’ãi kupa. Noo’ãi upi kupa. Ojava kōrijõtã tè oo iwyi kupa, wemikuwa rōwã rewarà mō, e’i Jesu.

⁶ Awyjepa rã’i aepo e’i Jesu. Noenui aepo e’i Jesu remẽ kupa ajamã’ẽ. Nokuwai manyvo jaa pè aepo e’i. Ajawyi Jesu kaneiru jarà rè tè ojimosã’aga tarã mijẽ. Kee e’i ijupe kô:

⁷– ãwitō kaneiru kô ojarà rupi oike kurarà kwarà rupi ipi, ãwĩvo ve ere ojirovija mãe kô erupi tè oiketã Janejare’e rena pè ipi. Eporegeta okuwa kupa. Ajawyi oike kuwa erupi kupa. Aje ywete aepo a’e, e’i Jesu.

⁸– ãmō, kee a’e teve. ãwitō imona mãe kô eima kô rè oposiko, ãwĩvo ve Janejare’e ayvu mojenuarã rã’ãga kô ekoi. Aje ywete rōwã kupa ipi. Najorive remeve a’evo ekoi kupa. “Kee e’i Janejare’e ayvu”, e’i tite kupa remẽ, wayvu e’e rupi tè e’i kupa ipi. [“Toerovija e’ã Janejare’e ayvu kupa”, e’i tite kupa ipi.] ãwitō imona mãe kô opota eima kô moisyry ijarã wyi, a’evo ve Janejare’e ayvu mojenuarã rã’ãga kô opota poromoisyry Janejare’e wyi. Ajamã’ẽ ekoty reware’e kô nojimoripeoka’ãi ijupe kô, e’i. ãwitō kaneiru kô ojarã rōwã mã’ẽ pè nojimoripeoka’ãi, ãwĩvo ekoi kupa, e’i.

⁹E’i jẽ Jesu ijupe kô:

– Kurarã rova kwarã vo ‘ejẽ ije aiko. ãwitō kaneiru kô ikwarã rupi tè oike kurarã pupe opyta ipi, ãwĩvo ve ere ojirovija mãe kô erupi kōrijō tè oiketã Janejare’e rena pè. Kaneiru kô oẽ kurarã pupe wyi wemi’ō rã resa iwa ipi. O’u katu wemimotarã kupa ipi. Ajaire ojivytã oo oike kupa ipi. ãmẽ a’evo ekoi kupa remẽ, ojarã rupi tè ekoi kupa ipi. A’e teve wereko katu kô mārãnai wyi ereko ipi. ãwĩvo ve areko katu ere ojirovija mãe kô ipi, e’i Jesu.

¹⁰– Nivoi mãe kô opota katu omona ipi. Opota porojuka tè kupa. Opota ivo tekoua omoma jimo’yjẽ kupa. A’evo rōwã ije aiko. Kee rōmō tè ajo. Ere

ojirovija mǎe kō tekoua e'eay rupi toiko kupa. A'e rōmō tē ajo. Aje ywete aepo a'e pejē, e'i Jesu.

“Kaneiru jarà e'eay mǎē vo 'ejē ije”, e'i Jesu mǎē

11– Kaneiru jarà e'eay mǎē vo 'ejē ije. Aje poroereko katu mǎē tē ije. Ere ojirovija mǎe kō areko katu ipi, e'i.^e Āwitō kaneiru jarà nojipirau omānō weima rekovijarà rōmō, āwīvo ve ije aiko, e'i Jesu. 12 Na'evoi karakuri repy rōmō kaneiru rē oposiko mǎē ekoi. A'e jawarà ojārō mǎē uu ijapisi kō remē, ojava kōrijōtā oo iwyi, okyje ai tē iwyi rewarà mō. Eima kō oitytā oo. Āmē aja puku pē ojārō mǎē wapisi kōtā ky'y. Ojeja jē mǎe kō āmē osāsāimatā oo. 13 A'evo karakuri repy rōmō kōrijō tē oposiko mǎe kō ipi. Ajawyi wārō maevo sō tite kupa ipi. Ajamǎē uu ojārō mǎē ee remē, “Epy mǎē tē āwī”, ne'ī'āi ky'y. Oity kōrijōtā oo. Noau kō'āi, ijare'e rōwā rewarà mō, e'i.

14-15– Āwitō kaneiru jarà e'eay oja'a katu weima kō rē ipi, āwīvo ije pene. Areko katu erima vo mǎe kō ipi, e'i. Akuwa katu kō teve. Āwitō Papa ekuwa katu, āwīvo ve akuwa katu erima vo mǎe kō, e'i. Āwitō Papa ije akuwa katu, āwīvo ve erima vo mǎe kō ekuwa katu teve, e'i. Ajawyi ava mō uu tarepe imoai kō remē, aa jētā ekovijarerà kō rōmō. Ajijukaoka jē tesōtā imokatuarà kō rōmō aiko, e'i.^f

16– Oiko jē ajamǎē erima rā votā mǎe kō, e'i Jesu. Noikeive epyri mǎe kō, e'i. Ajawyi amoaty kō jētā, e'i. Aporegeta ijupe kō remē, wenu katutā eayvu kupa. Ojirovijatā ere kupa. Oiketā epyri kupa. Pe'īpyte rōmō areko kōtā aā kō reve. Pe'īte ijarà kō rōmō aikotā, e'i Jesu ojimosā'āгаа rupi.

17 E'i jē Jesu ijupe kō:

– Papa, “Kee ikō eiko nē”, e'i eupe remē, “hoō” a'e ijupe ipi. Ijayvu rupi aiko ipi. “Teremānō nere ojirovija mǎe kō rekovijarà mō”, e'i ije remē, “hoō” a'etā āmē. A'evotā aiko. Ajawyi Papa erauvay. Akuwa emomoera tarā mijē a'evo aiko remē. 18 Ajamǎē napotai sō ejuka kupa remē, ava nejukaoka'āi kuwa. Papa eayvumokasipa. Ajawyi eayvu rupi apota remē tē amānōtā. Ajaire apoera tarā mijē, e'i.

19 Āmē aepo Juteu kō wenu remē, ojimoe'yi mijē kupa. 20 Mōa'ārōwā kee e'i mǎe kō:

– Ha! Emǎ'ē! Ājāgai omoeawyry, aepo te'i ky'y! Ajawyi tapejapyaka e'ā ijayvu rē erovija, e'i tite kupa.

21 Āmōgwerà kee e'i:

– Ānī! Ājāgai aepo nomo'eoka'āi kuwa! Nomokatuoka'āi kuwa teve naeapyoi mǎ'ē! e'i kupa.

^e 10.11 Āwitō jawarà ojārō mǎē uutā eima kō moai remē, ijarà jē ootā ekovijarà kō rōmō ereko katu kō. Wauvay weima kō wyi a'evotā ekoi ipi. Ajawyi weima kō rekovijarà rōmō ootā. ^f 10.14-15 Mat. 11.27; Ruk. 10.22

Iteetejê ijayvu kô ãmê.

“Ejikuwa” e’i jane kô Jesu pè remêwarà

22 ãmô 'arà pè Juteu kô oja'atà Janejare'e moe'ea retã mokatuawerà rè, Jerusarê taa pè. Kôitokô tãmôi kô omokatu imoe'ea retã. A'e rè oja'atà kupa. ãmãna mẽ a'evotà. Oryvaytà ãmê a'evo okwa remê kupa.

23 ãmê Jesu Janejare'e moe'ea retã gyty oo, a'evo tarà mẽ. Tetã ypy rupi okwa, Saromão rena eu mãẽ ypy rupi. 24 A'evo ekoi remê Juteu kô ojimoaty ipyri. A'e kô kee e'i ijupe:

– Terejiärö pukuoka e'ã ikô ore ky'y nê! Ejimome'u amãtejê ikô oreupe nê! Aje ywete rōwã pökô Janejare'e Remimuurã tẽ ene, Orerövijã ywete rōmô? oro'e ene. Aje ywete ene a'e tẽ remê, ere kuise'ẽ, torokuwa. ãmê tẽ, “A'e tẽ sipô mijã?” noro'e'ãi neupewarã mō ky'y, e'i Jesu pè kupa.

25 Aepo e'i kupa remê, Jesu e'i ijupe kô:

– Ajimome'u ipe rōwã sipökô pejê! Ajamã'ẽ “aje” napejêi eayvu pè. Pemã'ẽma ipe ekasia rupi mārãnã jikuwa e'ã amojisaoka remê. Ajamã'ẽ naperovijai jê, ãwisô Papa ayvu rupi tẽ a'evo aiko remê. [A'evoa rupi kuwasi ekuwa pekupa mijã. ãwitô kaneiru kô ojarã okuwa, ãwivo kuwasi ekuwa pekupa mijã.] 26 Nererovijai ajamã'ẽ pekupa, erima vo mãe kô rōwã pejê rewarã mō, e'i.

27– Erima vo mãe kô eporegeta wenu ipi. ãwitô kaneiru kô ojarã poregeta wenu remê, oo upi. ãwivo ve erupi uu mãe kô eporegeta wenu kupa ipi. Akuwa erupi uu mãe kô. 28 Amoigooka karuaru kõtã. Mãerã oiko karuarutã ãmê kupa, e'i. Ava jê rōwã wekyi kõtã epo pe wyi, e'i. 29 Papa tẽ erima vo mãe kô ome'ẽ ije. Namokãjã kō'ãi teve ewyi. Ikasiay wete teãmã mã'ẽ tẽ Papa. Ajawyi ava noekyi kō'ãi ipo pe wyi. 30 Ojevo jê ore, Papa reve, pe'itypyte rōmô, e'i Jesu ijupe kô.

31 Aepo e'i remê ywesô noerovija tari mãe kô ojuka taray kōrijô. Ameve takuru opyy kupa. Ojapi japitã takuru pupe ijuka kupa mijã.

32 Ajawyi Jesu e'i ijupe kô:

– Papa kasia rupi mārãnã jikuwa e'ã ipojoy mã'ẽ tẽ rōwã sipökô amojisaoka penovake, mōa'ãrōwã. Ajawyi a'e pejê. Mã rewarã mō ywesô pökô ejukatã pekupa? a'e pejê, e'i.

33 E'i ãmê ijupe kupa:

– ãnĩ! A'evo neiko rewarã mō rōwã oropota nejuka! Neayvu ai rewarã mō tẽ! “Ojevo jê ore, Janejare'e reve”, ere rewarã mō tẽ! Aepo ere remê, Janejare'e nerōarô, e'i kupa.^g

34 ãmê Jesu e'i ijupe kô:

– Kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa tãmô Moisesi pè karamoe remeve: “Evo tẽ pejê, [eayvu rupi peiko mãe kô rōmô]”, e'i itökô.^h 35-36 Ajare kee a'e

^g 10.33 J.K.R. 24.16 ^h 10.34 “Deus disse: ‘Vocês são deuses.’” Jĭg. 82.6

pejë. A'e kō pewarà mō, “Evo tè pejë”, e'i Janejare'e remē, tysi tō eupe e'i kuwa, Wemimuurerà rōmō. Ajamã'ẽ, “Janejare'e Ra'yry tè ije”, a'e ipe pejë remē, pejikō'ō kōrijō ere peiko. Ejukaoka kōrijõtà pekupa! e'i Jesu ijupe kō.

³⁷E'i jê Jesu ijupe kō:

– Papa ayvu rupi rōwã sō aposiko remē, “Nisirovija'ai”, pejë kuwa ije, e'i. Papa remimota rupi rōwã teve sō aposiko remē, aepo pejë kuwa ije. ³⁸Ajamã'ẽ ijayvu rupi teipe aposiko. Ikasia rupi teve ipe. Ajawyi pemã'ẽ ipe ere remē, nererovijai pekupa. Ekuwa kuwasi pekupa mijã, Janejare'e Ra'yry tè ije remē, e'i. Papa erevejê ekoi. ãmō, Papa revejê aiko, e'i Jesu ijupe kō.

³⁹ãmē aepo e'i Jesu ijupe kō remē, opyy tarepe imopã'a kupa mijã. Ajamã'ẽ Jesu ji'ite oopa iwyi kō.

⁴⁰Ajaire yy Jotão ovae kyty oo mijê. Juwão amyry poromojãmorĩ a'e pè maekwerà kyty oo Jesu. A'e pè ekoi rãĩ.¹

⁴¹ãmē jane kō oo esa, a'e pè tui remē. A'e kō kee e'i ojiupe:

– Juwão amyry nikasi epe mārãnã jikuwa e'ã mojisa rē. Ajamã'ẽ Jesu rewarà omojenu amãtejê remē, aje ywete e'i, e'i ojiupe kupa.

⁴²Ajawyi ojirovija katu Jesu rē kupa ky'y. Mōa'arōwã a'evo werovija mãe kō ky'y.

Jesu jimorypa Rasaru okãjã remēwarà

11 ¹⁻²ãmē oiko kwaima'e mō, Rasaru eu ijupe mã'ẽ. [Jesu jimorypa katu a'e, ikōjã kō reve.] Mata eu ikōjã tykerà pè. Ikypy'yry pè Maria eu. A'e Maria kãramō ipije mã'ẽ omogytã Jesu py rē. Wapira pupe opymosikãtã. Petãnia taa wãnã kō tè a'e kō.¹ ãmē ipō Rasaru itekorã ywete, ke'irōwã Jesu ekoi remē. [Okãjã ipō awyje rōmō ky'y. ãmē ipō ikōjãgwerà kō eãgwerà omokatu teãgwerà rena pupe ajaire, paretĩ kwarà pupe. Ojövã jövã ipō kamisa pupe imokatu kupa.]

³ãmē nokãjãive remē ipō, ikōjã kō wayvukwerà omonooka Jesu pè, yy Jotão ovae pè ekoi remē.

– Totuu Jesu, e'i imonooka kupa mijã. Nejimorypa katu itekorã ywete upa, e'i imono kupa.

⁴Aepo jaa wenu Jesu remē, e'i oreupe:

– ãwĩ tekorãnã, Rasaru mokãjãã mō rōwã, e'i. Janejare'e moe'ea rōmõtã tè itekorãnã, e'i. Imokatua rupi Janejare'e kasia tē tesō ojikuwatã jane kō pè. ãmē si kee e'itã jane kō ije a'evoa rē omãjã: “Aje ywete Janejare'e Ra'yry tè Jesu”, e'itã ije ãmē kupa ky'y, e'i.

⁵Jesu wauvay ikōjã kō reve Rasaru. ⁶Aevo ipe remē, nooive ikoty kō. Opyta jê rãĩ Karireja yvy pè. Mōrijō oke jê a'e pè. ⁷ãmē tè ootã Petãnia taa kyty ky'y. E'i ãmē oreupe, wemimo'ekwerà kō pè:

¹ 10.40 Juw. 1.28 ¹ 11.1-2 Juteja yvy pè a'e taa. Jerusarê pyri tui.

– Ja'e jajivy jaa Juteja yvy kyty, e'i oreupe.

⁸ Ajamã'ẽ ore noropotai oroo, orokyje Jesu jukatarà kō wyi rewarà mō. Ajawyi oro'e ijupe:

– Jōvijã, kwee ywete a'e wãnà kō opota nejapi japi takuru pupe nejuka mijã. Nepota jẽ tesō neo moko kyty! oro'e ijupe. Neo ky'y ne! Epyta ike ãmẽ, oro'e ipe ijupe.

⁹⁻¹⁰ Ajamã'ẽ Jesu oo jẽ. Nojipirau tesō oo. Kee e'i oreupe:

– Papa omojikuwaokapa eupe manyvo taiko, e'i. Ajawyi oterẽ jẽ ijayvu rupi aikotã. Najavy'ãi emimota. ãwitō poroyape mãẽ omojisa janerape rã, upi tija remẽ, nijajavyi pee. Nojisai remẽ tẽ kuwa jajavy kuwa. ãwivo ve Janejare'e omojikuwaoka wemimota janeupe manyvo tijaiko. Ja'e jẽsi ajawyi, e'i Jesu.^k

¹¹ E'i jẽ Jesu oreupe:

– Janejimorypa Rasaru oke tẽ upa, e'i. Aatã ãmẽ imõtã tomã'ẽ, e'i.

¹² ãmẽ oro'e:

– Jōvijã, oke upa remẽ, ikatupatã ajawyi, oro'e tite ikuwa e'ã ijupe.^l

¹³ “Rasaru okãjãma” jaa tẽ aepe e'i Jesu ajamã'ẽ. Ore ãmẽ, “Jake mãẽ pẽ teipō Jesu e'i”, oro'e tite. ¹⁴ Ajawyi Jesu omome'u oreupe ky'y.

– Okãjãma tẽ, e'i ky'y.

[Ava nomome'ui epe ijupe. Ovote okuwa.] ¹⁵ E'i jẽ Jesu oreupe:

– Eroryvay najuive ipyri ãwivo remẽ, e'i. ãwivo remẽ tẽ pekuwatã Janejare'e kasia, e'i. “Aje ywete si Janejare'e ikasiay wete!” pejõtã ãmẽ ky'y, e'i. Ja'e awi jamãjã ejimorypa rẽ, e'i.

¹⁶ ãmẽ orepytery pewarã mō e'i oreupe, Tome eu ijupe mã'ẽ.

Ojipupewarã tẽ a'e Tome. A'e kee e'i oreupe:

– Jane ve ja'e upi! e'i. ãmẽ janerōvijã ojuka kupa remẽ, jane ve tijanejuka kupa eevejẽ, e'i tite.

Oroo ãmẽ Jesu rupi oroiko.

“Okãjãma mãe kō amomoera mã'ẽ tẽ ije”, e'i Jesu mã'ẽ

¹⁷⁻¹⁸ ãmẽ orovãerĩ oroiko Petãnia taa pyri'ije'ẽ remẽ, jane kō mō uu orerōvaisĩ.

– Okãjãma nejimorypa, e'i kupa. Irõte oke remẽ eãgwerã omokatupa pareti kwarã pupe kupa, e'i kupa.

¹⁹ ãmẽ jakatu ipō ikōjãgwerã kō wãpirō upa. Mata. ãmō, Maria. Ajawyi ijimorypa kō uu uu imopyte'u kō ãmẽ, Juteu kō. Jerusarẽ taa pe wyi uu kupa. Jerusarẽ pyri'ije'ẽ sa'u Petãnia taa, ajawyi.

²⁰ ãmẽ ipō Mata okuwapa Jesu ovãetã mã'ẽ. Ajawyi oo ipō õvaisĩ, pee rupi. Ikypy'yry ãmẽ opyta tetã wry pẽ. ²¹ ãmẽ Mata ovãe Jesu pẽ remẽ, kee e'i ijupe:

^k 11.9-10 Juw. 12.46-47; Ruk. 11.33-36 ^l 11.12 Aepe e'i Juteu kō ipi, jane oke ywete remẽ. “Ikatua rōmō teipō oke ywete”, e'i kupa ipi.

– Okājāma rōwā sipō ekywry, jōvijā, e'i. Ike rupive sō neiko remē, nokājā'āi kuwa ekywry mijā! e'i. ²²Ajamā'ē akuwa Janejare'e pè neporegeta remē, wenu jētā neayvu janepātavō, e'i.

²³Āmē Jesu e'i ijupe:

– Nekywry opoera tarā mijē, e'i.

²⁴– Ōō, akuwa, e'i Mata. Kāramō poromoe'ya 'arā mē, opoera tarā mijē, e'i.

²⁵Āmē Jesu e'i ijupe:

– Okājāma mēe kō amomoeraoka mā'ē tē ije, e'i. Eayvu rupi tē opoera tarā mijē kupa, e'i. Ere ojirovija mā'ē mō okājā remē, opoerata, e'i.

²⁶Awyje nokājā'āi ky'y, e'i. Janejare'e pyri oiko karuarutā, ere ojirovija mēe kō rōmō, e'i. “Aje ywete” ere pō aepo a'e mā'ē pè? e'i.

²⁷– Ōō, e'i ikōjāgwerā. “Aje ywete” a'e. Akuwa Janejare'e Remimuurerā tē ene, Orerōvijā mō, e'i. Janejare'e Ra'yry tē ene. Oreremiārōgwerā tē ene, e'i Mata Jesu pè.

Jesu oja'o remēwarā

²⁸Aepo e'i paire, ojivy rā'ī oo okypy'yry pijarā mō. E'i mewegā ijupe:

– Ejo, jōvijā ovāema iko, e'i. “Totuu” e'i ene, e'i.

²⁹Āmē Maria wenu aepo jaa remeve, opō'ā oo ōvaisī. ³⁰Pee ku'ai jē Jesu ekoi. Ji'ī Mata oporegeta ijupe, aekwery peve ekoi.

³¹Āmē oiko Juteu kō mō Mata retā wry pè. Omopyte'u Maria upa mēe kō. A'e kō omā'ē Maria rē opō'ā oo remē. Oo upi āmē kupa.

– Okywry reāgwerā resa teipō oo ojava rōmō, e'i tite kupa.

³²Āmē Maria ovāe Jesu pyri remē, ojimoenāpa'ā ipyri javo:

– Ike sō neju remē, nokājā'āi kuwa ekywry mijā, e'i.

³³Āmē Jesu omā'ē ee, wāpirō okywry reāgwerā upa remē. Āmō, uu imopyte'u mēe kō ve wāpirō upa. Āmē Jesu ijāgyoay wete omājā ee kō. Oporijauesa kō ywete. ³⁴E'i āmē ijupe kō:

– Mape pō pemokatu eāgwerā? e'i.

– Wāime! Ja'e teremā'ē tyvy rē ajawyi! e'i ijupe kupa.

Weraa a'e kyty āmē kupa. ³⁵Āmē Jesu oja'o ywete ve ee. ³⁶Āmē Juteu kō e'i ojupe:

– Emā'ē ee esa! Wauvay okājā mā'ē ipi mijā, e'i kupa.

³⁷Āmē āmōgwerā e'i:

– Naeapyoi maekwerā itōkō omokatu ipi, e'i kupa. Ike sō tui remē, nomokājāoka'āi kuwa mijā, e'i kupa.

Jesu Rasaru omomoera remēwarā

³⁸Āmē Jesu oo teāgwerā rena kyty ky'y. Rasaru ryvy rena kyty oo. Ijāgyoay oo. Pareti kwarā tē a'e tyvy rena. Ovapyka teve takuru, ta'yrōwā mā'ē. ³⁹Āmē Jesu e'i jane kō pè:

– Peovapyjavo! e'i.

Ãmẽ Mata:

– Ãnĩ! e'i. Inẽma maevo ky'y, irõtepa tesõ oke ky'y rewarà mõ! e'i.

40– Ãnĩ, e'i Jesu. “Ere aje ywete nejirovija remẽ tẽ, Janejare'e kasia rẽ nemã'ẽtã”, na'ei sipõkõ ene! Ta'evo ikenẽ! e'i.

41 Oovapyjavo ãmẽ kupa, Jesu ayvu rupi.

Ãmẽ Jesu oyvatesa oporegeta rã'ĩ Janejare'e pẽ.

– Papa, eroryvay nere, eayvu rẽ nejapyaka katu ipi rewarà mõ, e'i.

42 Akuwa neenu eayvu ipi, e'i. Atyry ike tui rewarà mõ tẽ aepo a'e maevo sõ tite ene, e'i. Omãẽ ãwĩvoa rẽ kupa remẽ tẽ, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu”, e'itã ije kupa, e'i.

43 Aepo e'i paire, wayvo oporegeta ky'y.

– Rasaru! Eẽ ejo! e'i ijupe.

44 Ameve opoera oẽ uu Jesu kasia rupi. Kamisa e'ey pẽ ookwa okwa kupa mijã. A'e revejẽ oẽ uu. Ipy kõ ve ojeokwa okwa. ãmõ, ipo kõ. ãmõ, ova rupi ve. A'e revejẽ opõ'ã oẽ uu.

Ãmẽ Jesu e'i:

– Pejora iwyi ikwaawerã! e'i.

A'evo wereko kupa ãmẽ.

45 ãmẽ Juteu kõ mõa'ãrõwã omã'ẽ ee a'evo remẽ, oo Maria resa kupa mãe kõ. A'e kõ ojirovija katu Jesu rẽ ãmẽ ky'y, a'evoa rẽ omã'ẽ kupa rewarà mõ.

Rasaru momoeraawerã ojenu jõvijãgwerã kõ pẽ remẽwarã

(Mateusi 26.1-5; Maku 14.1-2; Rukasi 22.1-2)

46 ãmẽ ajaire ãmõgwerã ojivy oo Rasaru momoeraawerã mojenu Pariseu kõ mõ pẽ. 47 A'evo paire yveve Pariseu kõ ojimoaty, Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã kõ reve. Jõvijãgwerã kõ atyry rõmõ ojimoaty kupa. Rasaru momoeraawerã rẽ ipõ ojimogeta kupa.

– Manyvo kuwa sipõ sireko ta'evo e'ã Jesu ky'y? e'i kupa. Moko e'i ai tesõ Jesu iko! e'i kupa. 48 Nisimomi sõ remẽ, mapejõ jẽ jane kõ ojirovijatã ee imojõvijã ãmẽ! A'evo sõ remẽ Romã pewarã jõvijã wasu ojikõ'õtã ãmẽ janere, e'i kupa. Omuutã teve osota kõ tijaneapisipa, e'i kupa. Nijanemokasioka'ãi teve Juteu rõvijãgwerã kõ rõmõ kupa, aepo wenu kupa remẽ, e'i kupa. Janejare'e moe'ea retã teve omomatã kupa, e'i kupa.

49 ãmẽ ipõ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã wasu oporegeta. Kaipasi eu erã pẽ mã'ẽ oporegeta ijupe kõ. Kee e'i ijupe kõ:

– Napetekokuwai 'ete sipõ a'evoa rẽ! e'i. 50 Poromotekokuwatã tapekuwa awi manyvotã Jesu sireko ajawyi, e'i. Sijukaokatã. ãmẽ tẽ sota kõ nijanemoma'ãi, e'i. Ikatu pe'ite omã'õ remẽ, ãwisõ tijaneapisi e'ã kupa, e'i ijupe kõ.

51 Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã wasu rõmõ aepo e'i Kaipasi oporegeta. Wayvu rupi rõwã sikaepo aepo e'i ajamã'ẽ. Janejare'e Ág tẽ

aepo omo'eoka ijupe. “Jesu tomãñō wetārāgwerà rekovijarerà rômō”, jaa tè aepo e'i mǎě. ⁵²Ajamǎě a'e kō pewarà rômō'ite rōwā omãñōtā. Juteu rōwā mǎe kō pewarà mō teve. Pirujē jane kō maibe ipe rupiwarà kō pewarà mō teve omãñōtā. ãmē tè a'evoa rupi ojevo jē jane kō pirujē Janejare'e ākarāgwerà kō rômō jaikotà ky'y. Aepo e'ipa amātejē sikaepo Kaipasi.

⁵³Ameve sikaepo jōvijāgwerà kō ojimogetapa Jesu jukaa rǎ rē. “Sijukaokatà Jesu”, e'i kupa ky'y. ⁵⁴Ajamǎě Jesu okuwapa teāmā aepo jaa. Ajawyi nooi jopyterà rupi Juteja yvy rupi ky'y. ãmō taa kyty tè oo iko. Eparāi eu a'e taa pē. Tekoe'ama pyri'ije'ē a'e taa. A'e rupi ekoi rǎi, orereve, wemimo'ekwerà kō reve.

⁵⁵ãmē nikupei tāmō kō jisryywerà moetea 'arà okwatà. Ajawyi Juteu kō mōa'ārōwā oo oo amātejē Jerusarē taa pē kupa. Oo ojipiky'a'o amātejē kupa, tiky'a e'ā Janejare'e pē kupa. Eko kō teāmā a'evoko kupa. ⁵⁶⁻⁵⁷ãmē jōvijāgwerà kō opota Jesu opyy imopǎā kupa. Kejō aja mǎe kō. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Pariseu kō. Mokopejō kupa aja mǎe kō. Ajawyi e'i jane kō pē kupa:

– Ava mō Jesu okuwa mape tui remē, tomome'u ikō oreupe ãmē nē, toropyy imopǎā, e'i kupa.

Ajawyi jane kō weka eka tite kupa. Janejare'e moe'ea retā wryy pē ojimoaty kupa remē, kee e'i ojiupe kupa:

– Manyvo pejē pōkō Jesu pewarà mō? e'i kupa. Uutà pōkō ike, tāmō kō moisyrywerà moetea 'arà okwa remē? e'i e'i kupa. Maevo nonu'āi, e'i e'i kupa.

Ipije mǎě wāivī ojoē Jesu rē imogy remēwarà
(*Mateusi 26.6-13; Maku 14.3-9*)

12 ¹Ke'i wāmōi kō jisryywerà moetea 'arà okwatà. 6 'arà remē okwatà. A'evoa e'āve Jesu oo mijē Petānia taa kyty, Rasaru rena kyty. Omomoera maekwerà rena kyty oo. ²Rasaru kōjā kō jimī'ua oinō Jesu kō pē. Tykerà Mata ja'umǎě moēa rē oposiko upa. Ikywryy namesa 'aryvo ojimi'u upa, Jesu pyri.

³Ojimi'u kupa upa remē, ikypy'yry Maria ipije katu mǎě weru ena reve, tǎnē ipupe mǎě. Ipije katu mǎě e'eay tesō a'e. Moma'eyva jinōgwerà tè a'e, natukary eu ijupe mǎě. A'e jinōgwerà weru. Epy wete mǎě tè a'e. A'e ojoē Jesu py 'aryvo. Ajaire wapira pē opymosikā. [Wauway rewarà mō a'evoko wereko.] Ipije katu tesō tetā wryy rupi ãmē. Oporakapa tesō ipijekwerà upa oka wryy.^m

⁴A'evoko remē Jesu remimo'ekwerà mō omǎě upa. Jutasi Sikarioti eu ijupe mǎě a'e. Oōvijā ome'ētā āpā kō po pē mǎě a'e. A'e e'i ee omājā:

^m 12.3 Ruk. 7.37-38

5 – Āwī ipije mǎ'ě epy wete mǎ'ě tē! Nojimorarai sō ee remē, karakuri mōa'ārōwā opyy kuwa epy rōmō mijā, e'i. Pe'ī kwaray mosikoa repykwera vo tesō opyy kuwa mijā! A'e repykwera jamosāi kuwa iporijau mǎe kō pātavōa mō mijā! e'i Jutasi ijupe.

6 Iporijau mǎe kō oporijauesa rewarā mō rōwā aepe e'i ajamā'ě. Imona vija mǎ'ě tē rewarā mō tē aepe e'i. A'e tē Jesu kō karakuri omokatu mǎ'ě tē. Ajamā'ě a'evo remē, omokatu vija sikaepo karakuri mō oupe ipi. Ajawyi tē aepe e'i Maria pē.

7 Āmē aepe e'i remē, Jesu e'i ijupe:

– Teene. Aepe ere sō ijupe! Ojiāparō emānōa rewarā mō a'evo erereko. Āwīvo eryvy rā renone emokatu amātejē, e'i. 8 Iporijau mǎe kō āmē oiko jētā pepytery pē, tapeporijauesa kō jē ereko, e'i ijupe.ⁿ

Jōvijāgwerā kō opota Rasaru juka remēwarā

9 Āmē jakatu Juteu atyry kō okuwapa Jesu Petānia taa pē tui. Oo esa āmē kupa. Jesu resa kōrijō tē rōwā oo kupa ajamā'ě. Opota teve Rasaru rē omā'ě kupa, Jesu remimomoerakwerā rē. 10 Āmē a'evoa ojenu Janejare'e pē oporegeta mǎe kō rōvijā kō pē remē, ojimōarō tesō enu kupa. E'i ojiupe kupa:

– Rasaru teve sijukaokatā ajawyi! e'i kupa. 11 A'e rewarā mō sō jane kō mōa'ārōwā janereity oo Jesu koty rewarā kō rōmō ky'y! Rasaru ve sijuka remē, ava nojirovija'ai Jesu rē ky'y! e'i tite ojiupe kupa.

Jumētu rupi Jesu ovāe Jerusarē taa pē oike remēwarā

(Mateusi 21.1-11; Maku 11.1-11; Rukasi 19.28-40)

12 Āmē aja paire Juteu kō ojimoatypa Jerusarē taa pē, tāmō kō jisiryawerā moetea 'arā renone. Aty wasu rōmō ekoi kupa. A'e kō pē Jesu vāerīa ojenu. 13 Ajawyi warakuri ro vo mǎ'ě opo'o eraa Jesu rōvaisī kupa. Wapuka pukai tesō oory rōmō iko kupa. Kee e'i kupa:

“Janerōvijā ywete simoe'e!” e'i kupa.

“Janejare'e tomoryoka Wemimuurerā imoe'eoka,

Isaue kō Rōvijā ywete rōmō uu mǎ'ě!” e'i e'i wapuka pukai kupa.^o

14 Ji'itepa Jesu jumētu^p memyry wesa. A'e rupi Jerusarē taa pē ovāe iko. Janejare'e ayvukwerā rupi katu tē a'evo ekoi, kee e'i maekwerā rupi katu:

15 “Jerusarē taa wānā kō! Tapekyje e'ā ky'y!

Pemǎ'ē! Penōvijā ywete rā Jōvijā wasu rōmō ovāe iko!

Jumētu memyry rupi ovāe iko!” e'i maekwerā rupi katu tē ekoi.^q

ⁿ 12.8 T.M. 15.11 ^o 12.13 Jīg. 118.25-26 ^p 12.14 Jumento ^q 12.15 Sak. 9.9

¹⁶ Ajamã'ē ore norotekokuwaive. Ajawyi “Manyvo jaa pō ovãe Jesu jumētu memyry rupi mijã?” oro'e tite. Kãramō tē orojimotekokuwatã ee ky'y. Jesu omãnõtã. Ajaire opoeratã. Ajaire ojivyta oo wena e'e yva kyty tē ky'y. A'evo paire tē tite oroja'a Janejare'e ayvukwerã rē ky'y.

– Haa! Janejare'e ayvu rupi katu tē sipõkõ Jerusarē taa pē oike, jumētu rupi! oro'etã ky'y. Janejare'e ayvu rupi katu teve aty wasu kō omoe'e! oro'etã ky'y.

¹⁷ ãmē Jesu ovãe iko jumētu rupi remē, Rasaru momoeraawerã rē omã'ē maekwerã kō aty wasu pytery pē ekoi. A'e kō ji'ite omojenu jenupa sikaepo imomoerawerã erokwa kupa. Omojenu jenu jē erokwa kupa.

¹⁸ Ajawyi tē Jesu ovãe Jerusarē taa pē remē, aty wasu kō oo ikoty. Aekwerã ojenupa ijupe kō rewarã mō a'evo ekoi kupa.

¹⁹ ãmē Pariseu kō omã'ē Jesu rē ovãe iko remē. E'i ãmē ojiupe kupa:

– Emã'ē esa ãwī rē! ãwī ywesõ jane kō opota janewyi! e'i ojiupe kupa.

²⁰⁻²¹ ãmē ãmō kō pē Jesu rewarã ojenu, Kereku wãnã kō pē. Juteu rōwã mãe kō tē a'e kō. A'e kō ke'irōwã wyi uu Jerusarē taa kyty, Janejare'e moe'ea rōmō. A'e kō ve opota Jesu rē omã'ē. Ajawyi oporegeta Piripi pē kupa. Petesaita taa wãnã tē Piripi, Karireja yvy pewarã. A'e pē e'i kupa:

– Oropota Jesu rē oromã'ē mijã! e'i kupa.

²² Ajawyi Piripi oo rã'ĩ imomewa Aãtere pē.

– Kereku kō mō opota Jesu rē omã'ē, e'i.

Aepo momewa oo Jesu pē ãmē kupa.

²³ Ajamã'ē Jesu a'evoa okuwapa. Ajawyi e'i jane kō pē:

– Ôõ, ke'ĩ Janejare'e emojikuwaokatã pejē Wemimuurerã rōmō.

Amãnō maire emojikuwaokatã. ²⁴ Moma'e rã'ãigwerã rē tē ajimosã'ãgatã tapekuwa, e'i Jesu. ã'ãigwerã mō okui ojità yvy pupe remē, omãnō rã'ĩ maevo sō tite ipi. ãmē tē oētã ojimovija. Ajaate i'a ywetetã ky'y. [ãwīvo vetã ije, e'i. Amãnõtã rã'ĩ. Ajaire apoeratã. ãmē tē jane kō amoatytã Janejare'e pyri mōa'arōwã ky'y.] ãwitō ã'ãigwerã nijaõtã remē, ni'a'ãi kuwa. [ãwīvo vetã namãnõi sō remē, noporoeraa'ãi kuwa Janejare'e pyri ãmē mijã, e'i.] Aje ywete aepo a'e, e'i.

²⁵ E'i jē Jesu imogeta kō:

– Kee e'i mã'ē okãjã jētã: “Janejare'e ayvu rupi sō aiko remē, ejukatã maevo kupa. Napotai ajimomorijau amãnō. Ajawyi maevo naa'ãi upi ky'y”, e'i mã'ē. Aepo e'i epe remē, okãjã jētã ajaire. Ajamã'ē kee e'i mã'ē na'evõ'ãi: “Naity'ãi 'ete Janejare'e rupi aiko mã'ē. Ajawyi emãnõa pe'ĩ ajirovija jētã ee”, e'i mã'ē. A'e sōsi oiko karuarutã Janejare'e pyri, e'i.^r ²⁶ Ajawyi pepota eremĩgwai rōmō peiko remē, erupive tapeiko jē. Maipe kyty aa remē, erevejē tapeiko. A'evo peiko remē, kee e'itã Papa pene omãjã: “Aje ywete era'yry remĩgwai e'ey tē ene”, e'itã pejē, e'i Jesu imogeta kō.

^r 12.25 Mat. 10.39; 16.25; Mak. 8.35; Ruk. 9.24; 17.33

Jesu ojukaa rã rè oporegeta remëwarà

27E'i jê Jesu a'e pè tui mǎe kô pè:

– Age'e 'arà ajimopirai ywete amãtejê ejukaa rã rè. Aporanu kuwa ipe Papa pè terereko katu a'evoa wyi mijã. Ajamãê amãnô rã'itã tè aiko. A'evoa rã mō teãmã ajo ike kyty yvy pè aiko, e'i.

28Ajawyi Jesu e'i Uu pè:

– Papa! Nekatuyaya emojikuwaoka jane kô pè emãnôa rupi! e'i. Aepe e'i remeve Janejare'e poregeta ojenu yva pupe wyi. Kee e'i imuu: – Amojikuwaokapa nekatuyaya ijupe kô, e'i imuu. Ajaire amojikuwaoka tarà mijê ijupe kô, e'i Janejare'e Wa'yry pè imuu.

29Aty wasu kô aepe wenu remê, kee e'i tite kupa:

– Töpã teipõ! e'i tite kupa.

Ãmögwerà ãmê:

– Janejare'e remïgwai yvapewarà tè aepe e'i imuu! e'i.

30Ajamãê Jesu e'i ijupe kô:

– Eupe rōwã aepe e'i imuu. Peupewarà mō tè aepe e'i imuu, e'i. [Ãmê tè pekuwa aje ywete Janejare'e wenu eayvu, aporegeta ijupe remê, e'i.] 31Age'e Janejare'e poromosã'ãgaa 'arà okwatã ky'y. Ajãgai rōvijã namokasioka'ãi age'e ky'y, e'i.

32E'i jê Jesu ijupe kô:

– Ke'ĩ emō'atã ejuka kupa, e'i. A'evoa rupi pirujê jane kô amuutã ekoty, e'i tẽ Jesu.

33Omãnôa renone aepe e'i oporegeta. “Yvyra jipokana rè emō'atã ejuka”, jaa tẽ aepe e'i mǎê.

34Ajawyi aty wasu e'i Jesu pè:

– Janejare'e Remimuurerã Janerōvijã ywete rōmō uu remê, nomãnô'ãi mǎê rōmō uutã. Aepe e'i Moisesi remikusiwarerã, e'i tite kupa. Ajawyi manyvore pō kee ere: “Janejare'e Remimuurerã ajimojane mǎê rōmō emō'ã 'atã tẽ kupa”, ere! Manyvore pō aepe ere? Ava pewarã mō pō “ojimojane mǎê” ere? e'i Jesu pè kupa.^s

35E'i Jesu ãmê ijupe kô:

– Poroyape mǎê rè tẽ ajimosã'ãgatã tapekuwa. Poroyape mǎê vo ije, e'i. Áwitō poroyapea omojisaoka pee janeupe, áwivo ve amojikuwaoka Janejare'e rekoa pejë, e'i. Naiko puku'ãi pepyri ky'y, e'i. Ajawyi Papa rekoa e'e rupi jêsi tapeiko, aiko jê pepyri aiko remeve, a'e pejë. A'evõ peiko remê, pãtõnusu rupi oo mǎe kô vo rōwã ãmê peikotã erakypyre kyty. Pãtõnusu rupi oo mǎe kô nokuwai maty ootã mǎê. Áwivo tapeiko e'ã.^t 36Ajawyi aiko jê pepyri remê, tapejirovija ere. Janejare'e rekoa amojikuwatã peupe mǎê rupi peikotã ãmê, e'i Jesu ijupe kô.

^s 12.34 Jġg. 110.4; Isa. 9.7; Tan. 7.14 ^t 12.35 Juw. 8.12; 9.4-5

Aepo e'i paire, Jesu ojisyry rã'ĩ oo. Ovote ekoi rã'ĩ. ³⁷A'evo Jesu okasia omojisaoka ipe ovake kō imojikuwa. Ajamã'ẽ nojirovijai jẽ ee kupa. ³⁸Ajare Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi kee e'i amãtejẽ karamoe remeve:

“Erõvijã, neayvukwerà oromojenu ipe remẽ, noerovija'ai kupa. Nekasia rè omã'ẽ ipe kupa remẽ, noerovija'ai kupa. 'Aje ywete Janerõvijã wasu kasia rupi a'evo ekoi', ne'i kupa”, e'i maekwerà.”^u

³⁹Aekwerà rupi katu noerovijai sire'e kupa. Kee e'i teve Isajasi maekwerà rupi katu ekoi kupa:

⁴⁰ “Janejare'e nomoeapyooka kõi, ikasia rè tomã'ẽ e'ã, omã'ẽ ipe ee kupa remẽ.
Nomomārākuwaoka kõi teve, āwisō totekokuwa e'ã ijayvu rè kupa. Na'evoi sō remẽ ojirova kuwa ojivy uu Janejare'e kyty mijã.
A'e opātāvō kō kuwa imomoi kō ijaiwererà kō kasia wyi imokatu kō mijã”, e'i Isajasi maekwerà.”^v

⁴¹ Janejare'e omojisaokapa amãtejẽ Jesu kasia Isajasi pè, aepo te'i amãtejẽ.

⁴² Ajamã'ẽ uve ijatyry Juteu rōvijãgwerà kō, Jesu rè ojirovija mãe kō. A'e kō ojirovija ipe Jesu rè kupa, opy'a kō pupe. Ajamã'ẽ nomojikuwai Jesu rè ojirovija mã'ẽ kupa, Pariseu kō wyi okyje kupa rewarà mō. “Emoisryrã Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã pupe wyi kupa ky'y”, e'i oupe kupa. Ajawyi nopotai ojomojikuwaoka kupa. ⁴³Jōvijãgwerà kō opota omoe'ea kōrijō tẽ ipi. “Janejare'e tẽ temoe'e”, ne'i kupa ajamã'ẽ. “Pariseu kō temoe'e”, e'i tẽ kupa. Ajawyi a'evo ekoi kupa.

⁴⁴ Āmẽ ajaire Jesu oporegeta mijẽ jane kō pè. Wayvo oporegeta. Kee e'i ijupe kō:

– Ere ojirovija mãe kō Emuuarerà rè ve ojirovija ipi. ⁴⁵Ava mō omã'ẽ ere remẽ, Emuuarerà rè omã'ẽ teve, e'i. ⁴⁶Poroyape mã'ẽ rōmō ajo ike yvy pè, āwisō ere ojirovija mãe kō tẽ totekokuwa Janejare'e rekoa rè. Pātōnusu rupi ekoi mã'ẽ vo rōwãtã ekoi ãmẽ kupa ky'y. ⁴⁷Jane kō rereko katuarà rōmō tẽ ajo, e'i. Ava mō eayvu wenu paire katu noerovijai sō remẽ, ije rōwã amosã'ãgatã apijarã. A'evoa rōmō rōwã ajo. Ovote waiwererã omojikuwaokatã. ⁴⁸Ava mō eayvu wyi ojirova kōrijō remẽ, oikopa imomorijaua rã ijaiwererã rewarã mō, e'i. Kãramō omãñõ remẽ, eayvukwerã a'epa ijupe maekwerã rupi katu ijaiwererã ojikuwatã ky'y,

^u 12.38 Isa. 53.1 ^v 12.40 Isa. 6.10

e'i. Poromoe'ya 'arà mē a'evotà, e'i. ⁴⁹Eayvu rupi rōwā aporegeta ipi, e'i. Papa ayvu rupi tē aporegeta ipi, e'i. Ajo e'āve emogetapa emuu. “Kee ere ikō jane kō pē nē”, e'i amātejē. A'e tē amome'u pejē, e'i Jesu. ⁵⁰Pirujē “emojenu” e'i maekwerà rupi katu amojenu. Ijayvukwerà rupi ekoi māe kō oiko karuarutà ipyri, e'i Jesu.

Jesu wemimo'earà kō opykesu remēwarà

13 ¹Jesu orerauvay jome, wemimo'ekwerà kō rōmō. Pirujē okoty rewarà kō wauvay. Poroauvay mālē teāmā Jesu. Nopi'āi 'ete poroaua wyi. Okuwapa noiko puku'āi orereve. Ke'īma imānōa rā. Ajaire opoera tarà mijē ojivy oo Uu kyty. Ajawyi omojisaokatā orerauvaya oreupe nomānōive remē. Pe'īte oke paireve Juteu kō omoetetā wāmōi kō jisryawerà 'arà.

²Āmē karupa upa remē, Jesu ojimi'u orereve upa. Āmē emimo'earà mō sikaepo ome'ētā Jesu jōvijā kō po pē. Jutasi eu ijupe mālē a'evotà ekoi. Simāo Sikarioti ra'yry tē Jutasi. A'e tē ome'ētā Jesu jōvijā kō po pē. Ājāgai rōvijā tē omoane'e ta'evo ekoi Jutasi ajamā'ē. ³Ajamā'ē Jesu okuwapa Tuu ome'ēma okasia ijupe Wa'yry rōmō. Okuwapa teve Janejare'e kyty wyi uu mālē. A'e kyty teve ojivytā oo.

⁴[A'evo remē orerauvaya omojikuwa rā'ī ore.] Opō'ā oyru poko mopysu, oyru 'arà rupi opypy mālē. Tuaja oinō okō'ā rē. ⁵Ajaire yy oinō orepykusua mō parapi pupe. A'e pupe orepykesu orejāvijō jē oreomoaty. Āwitō janeremīgwai janepykesu, āwīvo orerereko. Orepykesu paire orepymosikā tuaja pupe. A'evo orerereko Jesu.

⁶Āmē Simāo Peturu opykesutā remē,
– Ānī! e'i. Epykesutā sipō rejupa, [āwisō eremīgwai rōwā ene remē? Erōvijā tē rōwā sipō ene!] e'i.

⁷Āmē Jesu e'i:
– Nerekuwai manyvo rewarà mō tē oropykesutā, e'i. Kāramō tē nekuwatā manyvo jaa tē oropykesu mālē, e'i ijupe.

⁸Āmē Peturu e'i mijē:
– Ānī! Terekesu e'ā epy! e'i e'i jē.
Ajawyi Jesu e'i ijupe:
– Noropykesui sō remē, ekoty rewarà rōmō rōwātā ene āmē ky'y, e'i ijupe.

⁹Ameve tite Simāo Peturu e'i ijupe:
– Epykesu awi rejupa, jōvijā! e'i ky'y. Epy kō ekusu. Epo kō. Eākāg teve. [Emojaupa 'ejē ajawyi rejupa,] e'i āmē Jesu pē ky'y.

¹⁰Āmē Jesu e'i:
– Ānī! Ojaupa mālē niky'ai ipi. A'evo ve pejē, ojaupa mālē vo 'ejē. Ajawyi napeky'ai. Pepy kōrijō tēiky'a jē. Ajawyi a'e kōrijō tē akusutā. Pirujē peupe rōwā aepo a'e ajamā'ē. Uve jē ajamā'ē pe'īiky'a jē mālē mō, e'i.

¹¹ “Ipy'a ky'a mã'ê” jaa tè aepo e'i. Omoãkwa'ãarà rã pè tè aepo e'i. Okuwapa amãtejê a'evotà werekooka mã'ê.

¹² Orepykusu paire, Jesu opypy mijê oyru poko oo mijê wapy namesa pyri. ãmê e'i oreupe:

– Pekuwa pō manyvo jaa agyvo poroereko? e'i. ¹³ “Emo'earà” pejë ije. ãmō, “jōvijã” pejë teve ije, e'i. Ō'ō aje, upi katu tè aepo pejë. Penōvijã tè ije. ¹⁴⁻¹⁵ Ajamãê penōvijã teipe ije remê, poropykusu jê. ãwīvo ve tapeiko jane kō rerekoarà mō ipi, ereruparà mō.^w ¹⁶ [Tapejimo'e tite e'ã, eremīgwai kō rōmō. Aje kee rewarà mō.] Tōvijã ywesō wemīgwai wyi ipi. Oōvijã wryy kytwarà tè, temīgwai ipi. ãwīvo ve ayvu jarà ywesō wayvu mojenuarà wyi ipi.^x ¹⁷ ãwīvoa pekuwa ky'y. Penoryvaytà peiko ãmê, ereruparà mō peiko remê, e'i Jesu oreupe.

¹⁸ E'i jê Jesu oreupe:

– [Age'e poromotekokuwapa Janejare'e peaiwererà oky'a'o mã'ê rê, e'i.] Pirujê peupewarà mō rōwã aepo a'e ajamã'ê, e'i.

Aepo e'i Jesu remê, e'i jê oreupe:

– Akuwapa pepy'a pewarà kō eremīpyteporokwerà kō rōmō, e'i. Ajawyi akuwa peneirōarà mō ojimoãpātã ere. Kee ojikusiwapa maekwerà rupi katu tè a'evotà ekoi: “Ereve ojimi'u mã'ê mō ojimoãpã ere”, e'ipa ojikusiwa.^y Aekwerà rupi katu tè tãwīvo ky'y, e'i. ¹⁹ Aepo a'e amãtejêtà tapekuwa a'e. A'evoa rê pemã'ê remê, pekuwatã aje ywete Janejare'e Remīmuurerã tè ije, e'i oreupe. ²⁰ Kee a'e teve. Poromonotã eayvu mojenuarà kō rōmō tapeiko. Ajawyi ava mō oryvay pene remê, ere oryvay tary ve, eremimono kō tè pejë rewarà mō, e'i. ãwīvo ve ava mō oryvay ere remê, Emuuarerã rê oryvay tary ve. Aje aepo a'e pejë, e'i Jesu.^z

Jesu ome'êã rã omojikuwapa amãtejê remêwarã

(Mateusi 26.17-25; Maku 14.12-21; Rukasi 22.7-13, 21-23)

²¹ Aepo e'i paire Jesu ijãgyoay. Ji'i nomome'u ywe'ei oreupe. ãmê tè katu oporegeta katu ky'y.

– Pepytery pewarà mō ojimoãpātã ere. Eme'êtã jōvijã kō po pè. Aje ywete aepo a'e pejë, e'i.

²² Aepo e'i remeve, norokuwai 'ete ava upewarà mō aepo e'i mã'ê. Ajawyi oromã'ê pirujê ojee erokwa.

– Eeee! Ava pewarà mō aepo e'i? oro'e ojiupe.

²³⁻²⁴ Ije, Juwão, Jesu uvuri aapy ajupa, a'evō oroiko remê. Jesu remiau tè ije. Ajawyi Simão Peturu opojai ekoty. Kee e'i ije:

– “Ava upewarà mō pō aepo ere?” ere jōvijã pè esa, e'i ije.

²⁵ Ajawyi ajisyry sa'u Jesu pyri'ijê'ê sa'u javo.

^w 13.14-15 Ruk. 22.27 ^x 13.16 Mat. 10.24; Ruk. 6.40; Juw. 15.20 ^y 13.18 Jīg. 41.9

^z 13.20 Mat. 10.40; Mak. 9.37; Ruk. 9.48; 10.16

- Ava pè pō aepe ere, jōvijā? a'e ijupe.
 26 ãmē Jesu e'i ije:
 – Aã meju pēgwerà amōsōtā ime'ē ijupe mǎ'ē tē a'evotà erereko, e'i ije.
 Aepe e'i remē, meju omōsō ime'ē Jutasi pè, Simão Sikarioti ra'yry pè.
 27 ãmē Jutasi opyy iwa. Ameve ājāgai rōvijā Satanasi omoane'e jē
 Jutasi, tome'ē Jesu āpā kō po pè ky'y. ãmē Jesu e'i amātejē ijupe:
 – Ekwa amātejē awi āwīvo tereiko, e'i.
 28 Norokuwai manyvo rewarà mō Jesu aepe e'i ijupe. Ava jē rōwā
 okuwa. 29 Karakuri omokatu mǎ'ē tē Jutasi. Ajawyi kee oro'e tite:
 – Ootà maevo moma'e pyy eru aã jimi'u wasu pè, Jesu ayvu rupi, oro'e
 tite. Ootà maevo karakuri me'ē iporijau mǎe kō pè, oro'e tite ve.
 30 ãmē Jutasi opyy meju pēgwerà iwa paireve, opōā oo. Pātōma remē a'evoko.

“Tapejiauvay ikō peiko nē”, e'i Jesu mǎ'ē

- 31 Jutasi ojisyry paire, Jesu oremotekokuwa jē upa:
 – Age'e si Janejare'e emojikuwaokatā Wemimuurerà rōmō, ajimojane mǎ'ē
 rōmō. Ekatuaya omojikuwaokatā pejē. Āwīvo ve ikatuaya amojikuwaokatā pejē
 ky'y. 32 Āwitō Janejare'e katuaya ojikuwatā erupi, āwīvo ve ekatuaya ojikuwatā
 upi, āwīsō jane kō toremoe'e oremomojy, e'i. Age'eve a'evotà, e'i. 33 Naiko puku'āi
 pepyterà rupi aiko ky'y, eākarāgwerà kō. Ereka titetā ajaire pekupa, e'i. Aatā mǎ'ē
 gyty napeo'āi, e'i. Aepe jaa amojenupa Juteu rōvijāgwerà kō pè, e'i. Peupe ywete
 aepe a'e age'e, e'i.^a 34 Eayvu pyau rē ywesō poromo'etā, a'e rupi katu tapeiko ky'y.
 Kee a'e pejē. Tapejiauvay ikō peiko nē, a'e pejē. Āwitō ije poroauvay aiko ipi, āwīvo
 ikō peiko nē, a'e pejē.^b 35 Āmē tē pejikuwatā eremimo'ekwerà kō rōmō peiko.
 Pejiauvaya rupi pejikuwatā, e'i Jesu oreupe.

“Nekuwai rā'āgatā rejupa”, e'i Peturu pè mǎ'ē
(Mateusi 26.31-35; Maku 14.27-31; Rukasi 22.31-34)

- 36 ãmē Simão Peturu e'i Jesu pè:
 – Jōvijā, “Aatā mǎ'ē gyty napeo'āi”, ere pōkō oreupe? Maty pōkō neotā
 ajawyi? e'i tite ikuwa e'ā Jesu pè.
 ãmē Jesu e'i ijupe:
 – Age'eve napeo'āi aatā mǎ'ē gyty, e'i. Kāramō peotā erupi, e'i.
 37 ãmē Peturu e'i mijē ijupe:
 – Manyvo rewarà mō pō age'eve naa'āi nerupi? e'i. Ije tē kuwa amānō
 nerekovijarerà rōmō, e'i tite.
 38 Aepe e'i remē, Jesu e'i ijupe:
 – Neremānō'āi kuwa erekovijarerà rōmō! e'i. Age'e pya, “Nakuwai
 Jesu”, ere rā'āgatā eupewarà mō. Moapy rōmō tesō aepe eretā. Masakara
 nojē'ēive remē aepe eretā, e'i. Aje ywete aepe a'e ene, e'i Jesu Peturu pè.

^a 13.33 Juw. 7.34 ^b 13.34 Juw. 15.12,17; 1Juw. 3.23; 2Juw. 6

Janejare'e rape rupiwarà rewarà

14 ¹E'i jê Jesu oreupe:
 – Tapeãgyo e'ã ikô ere nê. Tapejipy'amopirai e'ã ikô erewarà mō nê, e'i. [Kee tapejê e'ã ikô ije nê: “Janereitytà oo”, tapejê e'ã, e'i.] Tapejirovija jê kôrijô ikô ere nê, e'i. Janejare'e rè ikô tapejirovija jê teve nê, e'i. ²Age'e ije ypy aatà penenone rupi Papa rena kyty, e'i. Penena rã mokatu aatà ajupa, e'i. Taa wasu tê Papa rena, e'i. Ae kyty aatà penena rã mokatu penenone. Nãwĩ vo'ãi sô remê, na'e'ãi kuwa pejê, e'i. ³Kãramô amokatupa penena rã ky'y remê, ajo tarà mijê pejijarà mō. ãmê si peotà erupi ky'y. Maipe rupi aiko remê, pejê ve peikotà ereve ky'y, e'i. ⁴Age'e pekuwapa maty pō aatà mãẽ ky'y, e'i. Pekuwapa pee, e'i oreupe.

⁵Ajamã'ẽ Tome e'i ijupe:

– ãnĩ! e'i. Norokuwai maty pō neotà ajamã'ẽ, e'i. Manyvo noroereko'ãi Janejare'e rena rape orevote ikuwa? e'i ijupe.

⁶ãmê Jesu e'i oreupe:

– Papa rena rape vo mã'ẽ tê ije. Ajawyi ava mō opota Papa rena kyty oo remê, tojirovija rãĩ ere. Ayvu aje ywete mã'ẽ mojenuarà tê ije. Ije kôrijô tê poroerovãe kuwa Papa pyri tapeiko karuaru, e'i. Ava jê rōwã ovãe kuwa Papa pyri narovãei remê, e'i. ⁷Aje ywete ekuwa pekupa remê, Papa ve pekuwatà. Penemikuwa ajamã'ẽ Papa. Pemã'ẽma ee, e'i oreupe.

⁸ãmê Piripi e'i Jesu pè:

– ãnĩ, jövijã! [Norokuwai neruu. Noromã'ẽive ee! e'i.] Emojsisaoka oreupe ajawyi, “aje” toro'e ãmê, e'i.

⁹ãmê Jesu e'i ijupe:

– Emã'ẽ, Piripi. Ije, age'e rōwã peneve aiko. Nekuwaive sipō pekupa? e'i. Ije ojevo jê Papa reve aiko. Ajawyi pemã'ẽ ere remê, Papa rè ve pemã'ẽma. Ajawyi, “Emojsisaoka neruu oreupe torokuwa”, napejê'ãi ije, e'i. ¹⁰Pe'itypyte mã'ẽ rômô aiko Papa reve. Ajawyi ekuwa pekupa remê, Papa pekuwa teve. “Aje ywete” napejêive pō aepe a'e mã'ẽ pè? e'i ijupe.

E'i jê oreupe:

– Eayvu rōwã amojenu pejê ipi. Papa ayvukwerà tê amojenu. Ae tê ereve ekoi ipi, e'i. Ijavyu rupi tê aposiko ipi, e'i. ¹¹Tapejirovija ere ãmê. Eayvu teve taperovija, “Pe'itypyte mã'ẽ rômô aiko Papa reve”, a'e maekwerà. “Aje ywete” napejêi eayvu pè remê, “aje ywete” pejê jê kuwasi ekasia rè pemã'ẽ remê, e'i. ¹²Pemã'ẽma manyvo aiko Papa kasia rupi ipi. Ae wyi wete ikasia rupi peikotà kãramô. Ajivyta ikoty rewarà mō aepe a'e pejê. Aje ywete a'e pejê. ¹³Peporanu ije ekoty rewarà kō rômô remê, “hoõ” aletà pejê ãmê ipi. Aevo poroerekotà ãmê. Aevoa rupi Papa katuaya amojisaokatà pejê. ¹⁴Peporanu ije remê, “hoõ” aletà, ekoty rewarà kō tê pejê rewarà mō, e'i Jesu oreupe.

“Janejare'e omuatà o'ãg pejê”, e'i Jesu mã'ẽ

¹⁵E'i Jesu oreupe:

– Erauvay pekupa remê, eayvukwerà rupi peikotà ãmê, e'i. ¹⁶Papa kyty ajivy aa remê, aporegetatà ijupe peupewarà mō, e'i. “Ne'Ãg emono ere ojirovija mǎe kō pè, erekoarà kō rōmō toiko”, a'età ijupe. “Hoō” e'ità ãmê. O'Ãg tē tesō omuutà pejë ãmê ky'y, awyje toiko pepyri ky'y. ¹⁷Aje ywete mǎê Janejare'e rewarà omojikuwaoka peupe mǎê a'e. Janejare'e noerovijai mǎe kō nomojimoenaoka'ãi kuwa i'Ãg opy'a pupe. Nomǎê'ãi kuwa ee kupa. Nokuwa'ãi kuwa teve kupa. Pejë ãmê pekuwatà Janejare'e i'Ãg. Peneve ekoità, ajawyi. A'e pepy'a pupe ojimoenatà, e'i oreupe.

¹⁸E'i jê Jesu oreupe:

– Papa kyty ajivyatà aa. Ajamǎê i'Ãg peneve ekoità, penerekoarà rōmō, e'i. Ajaire ajo tarà mijê pekoty, e'i. ¹⁹Ke'ĩ nererovijai mǎe kō nomǎê'ãi ere ky'y, e'i. Pejë ãmê pemǎê tarà mijê ere. Ajisaoka tarà mijê pejë amānō maire, e'i. Namānōi mǎê rōmō aikotà ãmê ky'y. Ajawyi pejë ve peiko karuarutà, e'i. ²⁰Pemǎê ere remê pekuwatà aje ywete ojevo jê ore Papa reve oroiko mǎê. Pe'ĩpypte oroiko. A'evō ve pejë. Pe'ĩpypte ve peiko ereve. Papa i'Ãg uu pekoty remê, aepe pekuwatà ky'y, e'i oreupe.

²¹– ãmō, kee a'e pejë. Eayvu rupi ekoi mǎe kō ojikuwa erauparà kō rōmō iko. A'evō mǎe kō Papa remiau rōmōtà tē ekoi. Eremiau rōmōtà teve ekoi kupa. Ajikuwaokatà ijupe kō, e'i oreupe.

²² ãmê Jutasi e'i Jesu pè. Jutasi Sikarioti rōwā ajamǎê. Erà vo mǎê tē. A'e kee e'i:

– Jōvijǎ, manyvōre pō oreupe kōrijōgà nejikuwaokatà? e'i. Manyvōre pō pirujê jane kō pè nerejikuwa'ãi? e'i Jutasi Jesu pè.

²³ ãmê Jesu e'i ijupe:

– Erau mǎe kō eayvukwerà rupi ekoità teāmǎ. Papa wauvaytà a'evō ekoi mǎe kō. Ajawyi orojotà ipyri kō oroiko, Papa reve, e'i. ²⁴Nerai mǎe kō ãmê eremimojenuwerà rupi noiko'ãi ipi, e'i. Eayvu rōwā amojenu pejë ajupa ajamǎê. Papa ayvu tē amojenu ajupa. Emuuarerà ayvu tē amojenu ajupa, e'i.

²⁵– Age'e aiko jê peneve remeve aepe a'e pejë. ²⁶Ajivy aa remê, Papa o'Ãg omuutà pepy'a pè penerekoarà rōmō toiko. Eayvu rupi tē omuutà, e'i. A'e tē pemoja'arokatà pirujê eayvukwerà rē, tapeja'a jê ee, e'i.

²⁷– Poropy'amopiryvypy katutà tē peneity aa, e'i. Nererovijai mǎe kō ãmê nokuwa'ãi poropy'amopiryvypya, e'i. Ije tē ãmê akuwa āwīvoa, e'i. Ajawyi tapejimopirai e'ǎ ikō eoa rǎ rē nē. Tapekyje e'ǎ teve ikō nē, e'i. ²⁸Kee a'epa itōkō pejë: “Ke'ĩ Papa kyty aatà”, a'epa itōkō pejë. “Ajaire ajo tarà mijê pekoty”, a'epa itōkō pejë. Erauvay pekupa remê, penory kuwa Papa kyty aa tarà mē, a'e ywesō ikasiy ewyi rewarà mō. ²⁹Aepe a'epa amǎtejê pejë, najivyive aa remeve. Ajawyi a'evō aiko remê, “Aje ywete aepe e'i Jesu oporegeta”, pejëtà ije, e'i oreupe.

³⁰– Naporegeta puku'ãi pejë ky'y, ājāgai rōvijǎ ovāerī ky'y rewarà mō. A'e nikasi ije ajamǎê, e'i. ³¹Papa aauvay. Ajawyi ijayvu rupi tē aatà

ajimomorijauoka, e'i. Āwitō pirujē e'i mǎē rupi aiko ipi, āwīvo jētà aiko. Pepōā! Ja'e jēsi ike wyi! e'i oreupe āmē ky'y.

Moma'eyva'y rē tē Jesu ojimosā'āga remēwarà

15 ¹Ajaire Jesu e'i:
 – Ajivy aa remē, tapeja'a jē ikō ere ipi nē. Tapejimokasioka Papa pē, ereve jē tapeiko, e'i. Moma'eyva'y rē tē ajimosā'āgatà tapekuwa. Moma'eyva'y vo tē ije, e'i. Papa āmē oposiko ee mǎē vo, e'i. ²Āwitō moma'eyva rākā kō o'y rē ekoi, āwīvo ve ereve peiko, e'i. Āwitō moma'eyva'y rē oposiko mǎē omopai ākā ni'ai mǎē eraa ity ipi, āwīvotà Papa wetatà ereve ekoi rā'āga mǎe kō ipi.^c Ākā i'a katu jome mǎē āmē wauvaytā. Iky'a mǎē wekyipatà iwiyi. Āmē oryvaytā. Āmē ywesō i'a katu jometā. Āwīvo ve ere ojimo'y mǎe kō Papa werekotā, e'i. ³Perovija ywete eayvu ipi rewarà mō, Janejare'e pepy'aky'a'opa ky'y, e'i. ⁴Āwitō moma'eyva rākā nuvei o'y rē remē, ni'a'ai ky'y. Osinīma kōrijōtā tē omānō. A'evotā ereity ywe'e tite mǎe kō. Ajawyi tapejimo'yjē ere, a'e pejē. Ije āmē pe'y rōmō aiko karuarutā aiko. Āmē tē penoryvaytā peiko, e'i Jesu oreupe.^d

⁵– Moma'eyva'y vo mǎē tē ije, e'i. Pejē āmē erākā kō rōmō tē, e'i. Āwitō i'y omokasi wākā ti'a katu ipi, āwīvo ve poromokasi eayvu rupi tapeiko. Ajawyi tē ivo peiko, e'i. ⁶Ereity ywe'e tite sō pekupa remē, ākā osinī mǎē votā tē pejē peiko āmē. Ajawyi āwitō oposiko mǎē weta osinīma mǎē eraa imomo, āwīvotà Papa penereko, ereity ywe'e tite sō pekupa remē. ⁷Tapejimo'yvay ikō ere āmē nē. Eayvukwerà rupi katu ikō tapeiko nē. Āmē si moma'e rē peporijau remē Papa ome'ētā pejē ipi, peokwai ijupe remē. ⁸Āmē sōsi pejikuwatā eremimo'ekwerà kō rōmō peiko. Āmē tē, “Janejare'e ikatuy wete!” e'itā jane kō pene omājā, e'i oreupe.

⁹– Poroauvay. Āwitō Papa erauvay, āwīvo ve poroauvay, e'i. Ajawyi pe'itypyte rōmō tapeiko jē eremiau kō rōmō, a'e pejē. ¹⁰Papa ayvu rupi aiko rewarà mō erauvay ipi. Āwīvo ve eayvu rupi peiko remē, poroauvay teve ipi. ¹¹Aepo a'e pejē pemorya rōmō, e'i. Napotai penory a'u kōrijō tē. Apota penoryvay peiko, evo. ¹²Tapejiauvay ikō peiko nē. Āwitō ije poroauvay penereko, āwīvo ikō peiko nē, a'e pejē, e'i.^e

¹³E'i Jesu oreupe:

– Aje poroauvay penereko. Ajawyi amānōtā penekovijarerà rōmō. Ava mō sō ojimorypa kō rekovijarerà rōmō remē, ojikuwa a'e ywesō ojimorypa

^c 15.2 Juteu kō moma'eyva'a opo'opa kupa paire, wākāeta eta kupa ipi. Ākā jukwerà kō weta eta ijapy kupa ipi. “Āmō kwaray remē, i'a katu jome”, e'i kupa wyi a'evo wereko kupa ipi. O'āmyky katu jome teve āmē ipi. Ajawyi i'a katu jometā. I'a ywete sa'utā teve. A'e e'ekwerà rōmōtā teve i'a āmē. ^d 15.4 Kar. 5.22-23 ^e 15.12 Juw. 13.34; 15.17; 1Juw. 3.23; 2Juw. 5

kõ wauvay mãẽ rômõ, e'i. ¹⁴Ejimorypa kõ rômõ tè pejë, eayvu rupi peiko remẽ, e'i. ¹⁵“Eremïgwai kõ” na'e'i pejë. Temïgwai rövijã nomome'ui manyvo ekoi mãẽ wemïgwai kõ pè ipi, e'i. Ije ãmẽ pirujẽ amome'u pejë ipi, e'i. Pirujẽ Papa omome'upa eupe maekwerà tè amome'upa pejë, ejimorypa kõ tè pejë rewarà mō. ¹⁶Ãmõ, kee a'e pejë. Penemipyteporokwerà rōwã ije, e'i. Ije tè poropyteporo ejimorypa kõ rômõ tapeiko, e'i. Poromonotà eayvu mojenuarà kõ rômõ, ãmẽ erewarà tapemojenu ãmõ kõ pè, e'i. Mãerã tè ojirovijatà ere ãmẽ kupa. Nereity'ãi ãmẽ kupa ky'y. Eayvu rupi peokwai Papa pè remẽ, penemikwaiwerà omẽ'età pejë. ¹⁷Ajawyi tè kee a'epa itõkõ pejë: Tapejiauvay ikõ peiko nẽ, a'epa itõkõ pejë.

“Pemomorijautà kupa”, e'i Jesu mãẽ

¹⁸E'i Jesu oreupe:

– Pekuwapa ere ypy ojikõõ kupa, e'i. Ajawyi a'evoa rè tapeja'a, ojikõõ pene kupa remẽ, e'i. ¹⁹A'e kõ ojee kõrijõ tè nojikõõi kupa ipi. Ajawyi ivo kõ jẽ sō pejë remẽ, nojikõõ'ãi kuwa pene kupa mijã, e'i. Pepota katu kuwa kupa mijã, e'i. Ivo kõ jẽ rōwã peiko ajamã'ẽ ky'y, poropyteporopa poropy'amoteepa rewarà mō. Ajawyi tè ojikõõ pene kupa, e'i. ²⁰Kee a'epa itõkõ pejë maekwerà rè tapeja'a jẽ: “Temïgwai noapyrasai oövijã ipi”, a'epa itõkõ pejë. Penövijã tè ije. Ajawyi emomorijau mãe kõ evo jẽ pemomorijautà. Eayvu werovija mãe kõ ãmẽ peayvu werovijatà, ekoty rewarà kõ tè pejë rewarà mō, e'i.^f ²¹Erewarà mō nererovijai mãe kõ nivoi penerekotà, Emuuarerà nokuwai kupa rewarà mō, e'i. ²²Ajawyi Papa “nivoi mãe kõ” e'ità ijupe kõ. Najori sō imotekokuwa kõ remẽ, aepo ne'i'ãi kuwa ijupe kõ mijã, e'i. Ajopa ike ajamã'ẽ. Amotekokuwa kõ ipe. [Ajamã'ẽ ojimoape kõrijõ eayvu renu tare'ã kupa.] Ajawyi tè “nivoi mãe kõ” e'ità Papa ijupe kõ. “Nakuwai rewarà mō a'evo aiko tite mijã”, ne'i'ãi kupa. ²³Ojikõõ ere mãe kõ a'evo ve Papa reve ojikõõ, e'i. ²⁴Ekasia namojisaokai sō ovake kõ remẽ, Papa nomo'y'ãi kuwa nivoi mã'ẽ ee kõ mijã. Ajamã'ẽ ãwĩ kõ ywete omã'ẽ ere, manyvo aiko mã'ẽ rè. Ekasia rè omã'ẽ ipe kupa remẽ, ojikõõ ywete kõrijõ ere kupa, e'i. Papa rè ve ojikõõ kupa ãwivo aiko remẽ, e'i. ²⁵A'evoa rã Papa omojenu amãtejẽ karamoe remeve. “Manyvo a'e remẽ rōwã ojikõõ ere kupa”, e'ipa amãtejẽ ijupe kõ. Aekwerà rupi katu ekoi kupa, e'i.^g

²⁶– Ke'ïma ajivyta aa Papa kyty, a'epa pejë. Papa pè, “Ne'Ãg emono ere ojirovija mãe kõ pè”, a'età avãe Papa pè. ãmẽ tè omuutà, penerekoarà rômõ. ãmẽ sōsi aje ywete mã'ẽ rè pemotekokuwatà, e'i. Erekoa rè pemotekokuwatà imojikuwa, e'i. ²⁷Ãmẽ pejë tè erewarà pemojenutà erokwa, e'i. Pejë ypy eremimo'ekwerà kõ rômõ peiko. Ajawyi a'evotà peiko, e'i.

^f 15.20 Mat. 10.24; Ruk. 6.40; Juw. 13.16 ^g 15.25 Jïg. 35.19; 69.4

Janejare'e 'Āg rē oremotekokuwa remēwarā

16 ¹E'i Jesu oreupe:
 – Aepo amome'upa eayvu pejē, āwisō tapejimokasi jē ere pejirovija. Tapenearai e'ā ewyi, e'i. ²Keetā kāramō penereko kupa rewarā mō aepo a'e. Iwasuaytā pejē. Ere ojikō'ō mēe kō pemoisyrūtā Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō pe wyi, e'i. Pemomijarītā pejuka kupa. A'evo penereko mēe kō, “Janejare'e orytā sijuka kō remē”, e'i titetā ikuwa e'ā ojiupe kupa. ³Papa nokuwai kupa rewarā mō tē a'evotā penereko kupa, e'i. Āmō, nekuwai kupa rewarā mō teve a'evotā ekoi kupa, e'i Jesu.

⁴– Age'e a'evotā mē'e amome'upa amātejē pejē, tapekuwa. Ajawyi a'evo peiko remē, “Āwī pē tē sipōkō e'i janerōvijā?” pejētā ije peja'a ere, e'i. Namome'uive aepo jaa pejē mijā, peneve aiko jē rewarā mō, e'i. ⁵Age'e tē katu aepo amome'u pejē. Emuuarerā kyty ajivytā aa. Ajawyi tē amome'u pejē age'e ky'y. “Maty pō neotā?” napejēive ije ajamā'ē.

⁶– Age'e peāgyoay aepo a'e mē'e rē. ⁷Ajamā'ē ikatutā peupe ajivy aa remē. Avāema Papa pyri remē tē o'Āg tē tesō omuutā pekoty penerekoarā rōmō ky'y, e'i. Naa'āi remē, nonu'āi i'Āg pekoty mijā, e'i. Ajivy aa remē tē, ije tē amurokatā pekoty āmē ky'y, e'i. Aje ywete aepo a'e pejē, e'i Jesu oreupe.

⁸– Ike yvy pewarā kō nokuwai aje ywete mē'e. “Janejare'e nijanemomorijau'āi kāramō”, e'i tite kupa. “Jesu nivoi janemo'e ivo tekoua rē”, e'i tite teve kupa. Āmō, “Ivo aiko teāmā”, e'i tite teve kupa. Ajamā'ē Janejare'e 'Āg uu remē, poromotekokuwawaytā aje ywete mē'e rē. “Ivo aiko ipi”, e'i tite mēe kō pē ijaiwererā kō omojikuwaokatā, āwisō “Aje ywete, nivoi aiko”, te'i kupa ky'y. Ivo tekoua ve omojikuwatā ijupe kō. Āmō, kāramō Janejare'e poromosā'āgatā poromoe'yi mē'e Janejare'e 'Āg omojikuwaokatā jane kō pē, “Aje ywete a'evotā”, te'i kupa. ⁹Kee jaa rewarā mō a'evo werekotā. Ere nojirovijai mēe kō nekuwa'āi. Ajawyi ivo mē'e Janejare'e nomo'y'āi ee kō, āwisō “Ivo aiko”, e'i epetā kupa remē. ¹⁰Janejare'e rekoa rupi katu poromo'e aiko ipi. Najavy ekōjē ijayvu momewa ipi. Age'e Papa kyty ajivytā aa ky'y. Napemā'ē'āi ere ky'y. A'evo remē kee e'itā Janejare'e 'Āg imojikuwaoka pejē: “Aje ywete Jesu Janejare'e rekoa rupi katu poromo'e iko ipi, āwisō a'e tē Janejare'e pyri ekoi”, e'itā. ¹¹Kee jaa rē teve Janejare'e 'Āg poromotekokuwatā. Āwitō karamoe remē ājāgai rōvijā Janejare'e omokupe'e owyi imomorijauoka, āwivotā pirujē nivoi ekoi mēe kō werekotā. A'evo 'evoa rē Janejare'e 'Āg poromotekokuwatā, āwisō “aje ywete aepo” te'i enu kupa ky'y, e'i Jesu.

¹²– Apota ipe pemotekokuwaway jē. Iteetejē mē'e rē apota pemotekokuwa. Ajamā'ē napeenu'āi kuwa. ¹³Ajamā'ē Janejare'e 'Āg uu pekoty remē, a'e pemotekokuwa jētā penereko, āwisō pirujē aje ywete mē'e tapekuwa ky'y. Aje ywete mē'e e'i teāmā mē'e tē a'e. Wayvu rōwā omome'utā pejē. Papa

ayvu tè omome'utà. Wenu mǎ'ě tè omome'utà, Papa e'i mǎ'ě tè. Āmō, ije a'e mǎ'ě teve omome'utà pejē. Kāramōwarà rǎ ve omome'utà amātejē pejē, a'evo e'āve, e'i. ¹⁴Eayvu tè omome'utà pejē, tapekuwa, e'i. Āmē sōsi ekatuaya omojisaokatà jane kō pè, e'i. ¹⁵Papa ayvu vo jē ve eayvu. Ajawyi iĀg okuwatà eayvu pirujē peupewarà imome'u pejē, a'e pejē, e'i Jesu.

“Peāgyo paire penoryvaytà ky'y”, e'i Jesu mǎ'ě

¹⁶E'i Jesu oreupe, wemimo'ekwerà kō pè:

– Ajaire sa'u napemǎ'ě'āi rǎ'ī ere, e'i. Ajamǎ'ě a'evo paire pemǎ'ě tarà mijē ere, e'i.^h

¹⁷Āmē aepo renu kee oro'e ojiupe:

– Iteetejē e'i janeupe. “Ajaire sa'u napemǎ'ě'āi rǎ'ī ere”, e'i. Āmō, “A'evo paire pemǎ'ě tarà mijē ere”, e'i. Āmō, “Papa kytj ajivytà aa rewarà mō a'evotà”, e'i teve. Manyvo jaa pè pō aepo e'i mǎ'ě? ¹⁸Manyvo jaa pè pō, “Ajaire sa'u napemǎ'ě'āi ere”, e'i? oro'e tite. Nisikuwai aepo e'i remē, oro'e ojiupe.

¹⁹Āmē Jesu okuwapa teāmā oroporanutà ijupe remē. Ajawyi e'i mijē:

– Akuwa kee pejē pejimogeta: “Manyvo jaa pè pō aepo e'i Jesu jane?” pejē mǎ'ě. Aje ywete aepo a'e pejē. Napemǎ'ě'āi rǎ'ī ere. A'evo paire tè pemǎ'ě tarà mijē ere, a'e pejē. ²⁰Pejapyaka rǎ'ī. Akuwa peja'o ywetetà rǎ'ī emānōa rè, e'i. Nererovijai mǎe kō amē noja'o'āi ere. Oryvaytà kōrijō kupa amē. Peāgyo ywetetà rǎ'ī peiko. Ajamǎ'ě ajaire penoryvaytà ere pemǎ'ě mijē remē ky'y. Aje ywete aepo a'e, e'i oreupe.

²¹– Āwitō wāivī imemy taray remē, naoryi 'ete iko ipi, ayay imemyry ijupe rewarà mō. Āmē ajaire imemy sakytà ky'y. Āmē sōsi oryvaytà ky'y. Earaipatà ayay maekwerà wyi ky'y, e'i. Oryvaytà kōrijō ky'y, e'i. ²²A'evo 'ejētà pejē. Age'e amē peāgyotà rǎ'ī. Ajamǎ'ě ajaire penoryvaytà, pemǎ'ě mijē ere remē. Awyje mǎerā tè penoryvaytà ky'y. Ava jē rōwā omomità penorya amē pewyi ky'y, e'i.

²³– Āmē tè katu, “Emotekokuwa rejupa”, napejē'āi peporanu eupe ky'y. Papa pè peporanutà. Aje ywete kee a'e pejē. Peporijau ee mǎ'ě rè peporanu eayvu rupi Papa pè remē, “hoō” e'itā. Ome'ētà pejē amē. Nokāte'ā'āi pejē. ²⁴Age'e napeporanuive eayvu rupi Papa pè, e'i. Age'e si peporanu ijupe ky'y, e'i. Peporijau ee mǎ'ě ome'ētà pejē amē, e'i. Āmē ywesō penoryvaytà peiko ky'y, e'i Jesu oreupe.

“Ije ywesō ekasiay aiwea wyi”, e'i Jesu mǎ'ě

²⁵– Poromotekokuwa remē, moma'e ma'e kō rè tè poromosā'āga poromotekokuwa ipi. Kāramō na'evō'āi aiko ky'y, e'i. Oterē jētà

^h 16.16 Kee jaa tè aepo e'i mǎ'ě: “Amānōtā rǎ'ī. Ajaire apoera tarà mijē. Āmē tè pemǎ'ě tarà mijē ere”, jaa tè.

amome'utà Papa rekoa pejë ky'y. ²⁶A'evo remê pevote peporanutà Papa pè eayvu rupi. Ije rōwā a'età ijupe ky'y. Pejë tē pejëtà ijupe. ²⁷Emã'ê. Papa penaúvay. Eraúvay pekupa rewarà mō penaúvay ipi. ãmō, kee pejë rewarà mō penaúvay. “Aje ywete Janejare'e pyri wyi tē Jesu uu”, pejë ije rewarà mō. ²⁸Aje ywete Papa pyri wyi tē ajo rã'ĩ ike pepyterà rupi aiko. Age'e Papa rena kyty ajivytà aa, e'i Jesu oreupe.

²⁹Aepo e'i remê, kee oro'e ijupe:

– Haa! Oterê jê aepo ere oreupe ky'y! Moma'e rē tē noremosã'ágai oremotekokuwa rōmō rejupa ky'y. ³⁰Age'e si orokuwa pirujê nekuwapa mã'ê tē ene. Oroenu ywete neremikuwarerà nemovyvy oreupe remê. Ava mō sō oporanutà neupe remê, nekuwapa amãtejê ijayvu rã! ãwivo neiko rewarà mō orokuwa aje ywete Janejare'e pyri wyi tē nejo, oro'e ijupe.

³¹Aepo oro'e remê, Jesu e'i oreupe:

– Age'e tē tite sipō “aje” pejë eupe ky'y? ³²Age'e ywe'e pejavapatà rã'ĩ peo ewyi! Pejimosãsãimatà rã'ĩ peo peo penetà gyty, pejëvijō jê. Ije rōmō'ite apytatà rã'ĩ ajupa ky'y. A'evo ipe aiko remê, Papa epyri ekoi jêtà ajamã'ê, e'i. ³³Apota tapepy'a piryvypy katu jê erevejê peiko mæe kō rōmō. Ajawyi a'evoa a'epa amãtejê pejë ajupa. Ike rupi vvy rupi pejimomoriájau 'atà tē rã'ĩ. A'evo ipe remê, tapejimokasi jê ikō penory rōmō peiko nê. Ije ywesō ekasiy aiwea wyi, e'i Jesu oreupe.

Jesu oporanu Uu pè okoty rewarà kō pewarà mō remêwarà

17 ¹ãmê Jesu aepo e'i oreupe paire, oyvatesa oporegeta Uu pè. [Oupewarà mō rã'ĩ oporegeta omãnōa rã rē.] Kee e'i:

– Ovãema emãnōa 'arà ky'y, Papa. Amãnō maire, emomoeraokatà rejupa. Ereraatà nekoty rejupa, Papa, e'i. A'evoa rupi emojikuwaokatà Nera'yry rōmō rejupa jane kō pè, e'i. ²Pirujê jane kō 'arà kyty ereinōokapa rejupa. Eayvumokasipa rejupa, pirujê tamoigo karuaruoka nemojirovijaoka ere mæe kō. ³Kee oiko karuaru mæe kō ekoi. Nekuwa katu kupa. “Janejarywe'e tē” e'i neupe kupa. ãmō, ekuwa katu teve kupa. “Janejare'e Remimuurerà ywe'e tē Jesu Kiristu”, e'i eupe kupa. Aepo e'i oiko karuarutà mæe kō. ⁴Amojisaoka nekasiy wetea ike jane kō pè vvy pè, tanemoe'e nemomojy kupa. Neayvu rupi a'evo aiko. Nekatuaya ve amojisaoka ijupe kō ipi. Eposikoa neme'ê eupe maekwerà amoawyjepa age'e ky'y, e'i. ⁵Ajawyi ajivytà aa nerena kyty ky'y, e'i. Emoe'eoka mijê nerena pè rejupa, Papa, e'i. ãwitō vvy jinō e'ãve emoe'eoka rejupa, ta'evo mijê, e'i Jesu Uu pè.ⁱ

⁶⁻⁸Kee e'i teve Jesu oporegeta Uu pè:

– [Èreko katu ekoty rewarà kō, Papa, e'i.] Neremipyteporokwerà kō tē a'e kō, e'i. Nojirovijai nere mæe kō pytery pe wyi nepyteporo kō

ⁱ 17.5 Prp. 2.6-11

ekoty rewarà kō rōmō toiko kupa, e'i. Oromojikuwaokapa ijupe kō, Papa, e'i. Nekoty rewarà kō rōmō ekoi kupa ky'y, e'i. Neayvukwerà ere ije maekwerà amojenupa ijupe kō. “Aje ywete” e'i amojenu ijupe kō maekwerà pè kupa ãmê. “Aje ywete Jesu kōrijō tē uu Janejare'e rena pe wyi”, e'i teve kupa. “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē āwi”, e'i eupewarà mō kupa.

9– Ajawyi a'e kō pewarà mō aporegeta neupe ajupa, terereko katu kō, e'i. Pirujē jane kō pè rōwā aepo a'e ajamã'ē, e'i. Ererovijaoka ijupe kō rejupa mǎe kō pè tē a'e, neremígwai kō tē kupa rewarà mō, e'i. 10 Ekoty rewarà kō rōmō ekoi kupa wyi nekoty rewarà kō rōmō ekoi teve kupa. Emojikuwaokapa ijupe kō Nera'yry rōmō rejupa, āwisō temojikuwaoka jane kō pè kupa ipi. 11 Age'e naiko puku'āi ipyri kō ky'y. Ajivyta aa nekoty ky'y, e'i. Ekoty rewarà kō opyta jētā ãmē ike rupi iko, e'i. Ereko katu kō jē ikō ajawyi nē, Papa, e'i.

– Ivo katu teãmā mǎ'ē tē ene, Papa! Neayvukasia neme'ēma eupe. Emǎ'ē jē ikō nekoty rewarà kō rē neayvukasia rupi nē, āwisō pe'ipyte rōmō toiko kupa. Āwitō pe'ipyte rōmō jaiko, tǎwīvo ve ikō kupa nē, e'i. 12 Ike ipyterà kō rupi aiko jē aiko remē, areko katu kō ipi. Amǎ'ē jē ee kō aiko ipi, neayvu rupi. Ajawyi ojirovija jē ere kupa, e'i. Nerekoa rupi oiko jē kupa, pirujē, e'i. Pe'īgā kōrijō tē ereity ywe'e tite oo mǎ'ē. A'e ootā jimomorijau wasua rena kyty. Nekusiwaoka amǎtejē maekwerà rupi katu tē a'evo ekoi ajamã'ē, e'i. Āmō kō ãmē erevejē ekoi, e'i. 13 Age'e ajivyta aa nekoty ky'y, Papa. Ajawyi emokasi kō tojirovija jē nere kupa, Papa. Ikeaju remeve aepo a'e ene. Epy'amoryoka kō jē ereko kō. Āwitō ije eroryvay, tǎwīvo kupa, e'i.

14– Neayvukwerà amojenupa ijupe kō. Pirujē ere ije tamojenu maekwerà rupi katu amojenu ijupe kō. Nerekoa rupi ekoi ãmē kupa. Āwitō ije nerekoa rupi aiko, āwīvo ve ekoty rewarà kō ekoi. Nekuwai mǎe kō remisa tare'ā rōmō tē ekoi ãmē kupa. A'e kō kee e'i ekoty rewarà kō pè ipi: “Orevo rōwā pejē. Ajawyi noromǎ'ē tari pene”, e'i ekoty rewarà kō pè kupa, e'i. 15 A'evo ipe remē: “Eekyi kō nivoi mǎe kō pytery pe wyi”, na'ei ajamã'ē ene, e'i. Emokasi kō tojimo'yjē ere, a'e ene. Ereko katu kō kōrijō nivoi mǎ'ē rōvijā wyi, a'e tē ene, e'i. 16 Āwitō ije evo rupi teve aiko, nijanererovijai mǎe kō wyi, āwīvo ve ekoty rewarà kō ekoi ky'y, e'i. 17 Aje ywete mǎ'ē tē neayvu ipi. A'e rupi ikō ereko katu kō neupewarà kō rōmō nē, oterē jē neremimota rupi toiko kupa ky'y, e'i. 18 Neayvu rupi tē ajo jane kō pyterà rupi aiko. Āwitō emuu nivoi mǎe kō pyterà rupi rejupa, āwīvo ve amono ekoty rewarà kō nivoi mǎe kō pyterà rupi toiko kupa, e'i. 19 Aauvay ekoty rewarà kō, e'i. Ajawyi ajime'ēma nepo pè. Neremimota rupi'ite aa aiko, āwisō ekoty rewarà kō ve nepo pè toiko, e'i.

²⁰– Ekoty rewarà kō neayvu mojenuarà mō ekoità, ãmō kō toenu, e'i. ãmē a'e kō ve ojirovijatà ere. Ekoty rewarà kō rōmō tè ekoità ãmē kupa, e'i. Ajawyí ereko katu ekoty rewarà rā kō, a'e ene, Papa, e'i. ²¹Emokasi kō pe'ĩypyte rōmō toiko kupa, neremimota rupi toiko kupa ipi, e'i. ãwitō ije nereve pe'ĩypyte rōmō aiko, tãwívo ekoi kupa, a'e ene, Papa. ãmē nojirovijai ere mǎe kō omǎē ee kō remē, ojirovijatà ere kupa ky'y. “Aje ywete Janejare'e Remimuerà tè Jesu”, e'ità ije kupa ky'y. ²²ãwitō tekou katua nemeē ije, ãwívo ve tekou katua ameē ekoty rewarà kō pè, pe'ĩypyte rōmō toiko kupa, janevo, e'i. ²³Ekoty rewarà kō erevejē ekoi. ãwitō ije nerevejē aiko, ãwívo erevejē ekoi kupa. A'evoa rupi pe'ĩypyte rōmō toiko kupa. A'evó ekoi kupa remē, ãmō kō ojirovijatà ere, ee kō omǎē kupa remē. “Aje ywete Janejare'e Remimuerà tè Jesu”, e'ità ãmē kupa. “Aje ywete Janejare'e wauvay Jesu koty rewarà kō. ãwitō Janejare'e remíau rōmō Jesu, ãwívo ve emíau kō rōmō Jesu koty rewarà kō ekoi”, e'ità teve kupa.

²⁴– Aje ywete, erauvay wete rejupa, Papa. Yvy jinō e'áve a'evó erauvay rejupa. Emokasiokapa teve rejupa. Emoe'eokapa neremígwai yvapewarà kō pè rejupa. Emǎē jē eremígwai kō rē, Papa. Nepyteporo kō eremígwai kō rōmō toiko kupa. Apota erupi araa kō nerena kyty, ereve toiko kupa, e'i. A'evó ekoi kupa remē, emoe'ea rē omǎētà kupa, neremígwai yvapewarà kō emoe'e remē, e'i.^k

²⁵– Ivo teãmǎ mǎē tè ene, Papa, e'i. Nererovijai mǎe kō nanekuwai. Ije ãmē orokuwa katu. ãmō, ekoty rewarà kō ekuwa katu Neremimuerà rōmō. ²⁶Age'e si awyjepa oromojikuwaokapa ijupe kō. Ajamǎē oromojikuwaoka jētà aiko, ãwisō neremíau kō rōmō toiko kupa. ãwitō neremíau rōmō aiko, tãwívo ekoi kupa. Pe'ĩypyte rōmō ereve toiko teve kupa, e'i Jesu.

Awyjepa rǎĩ Jesu oporegeta Uu pè.

Jesu opyy kupa remēwarà

(Mateusi 26.47-56; Maku 14.43-52; Rukasi 22.47-54)

18 ¹ãmē Jesu oporegeta Uu pè paire, ojisyry oo orereve, wemimo'ekwerà kō reve. Yy miti ovae kyty oroo. Setorōnà eu a'e yy pè. Uve temitǎgwerà ty a'e pè^l. A'e kyty oroo orovǎe. ²[Jutasi Sikarioti kōrijō tè nooi orerupi. Ojisyrypa amǎtejē orojimi'u remeve.] Ajamǎē okuwa a'e pè orojimoaty. A'e pè tè jē Jesu oreomoaty oreomogeta ipi.

³A'e pè oroiko ãmē. ãmē Jutasi weru sota kō orekoty, [Romǎ yvy pewarà sota kō]. ãmō kō ve Jutasi weru, Janejare'e moe'ea retǎ rǎrōarà

^k 17.24 Prp. 2.5-11 ^l 18.1 Oriveiraty eu ijupe mǎē.

kõ. A'e kõ oõvijã kõ ayvu rupi uu, Janejare'e pè oporegeta mõe kõ rövijã kõ ayvu rupi. ãmõ, Pariseu kõ ayvu rupi ve uu kupa. Mokopejõ uu Jutasi Sikarioti rupi mõe kõ. Marija poko pawete weru opo pè. Turi jiovãgwerã sota kõ weru teve oyapea mõ. ãmõ, raparina kõ ve weru kupa.

⁴ ãmẽ Jesu okuwapa amãtejẽ weewarã mārānaitarã. Ajawyi wenone'apa amãtejẽ weewarã rã. Oo amãtejẽ õvaisi kõ.

– Ava ywe'e sipõ peeka peiko? e'i ijupe kõ.

5– Jesu, Nasare taa wãnã, e'i ãmẽ kupa.

– Ije tẽ a'e, e'i.

⁶ Aepo e'i Jesu remeve, py'awarã mõ o'a ãmẽ wapekwerã kyty kupa.

7– Ava ywe'e sipõ peeka peiko? e'i mijẽ ijupe kõ.

– Jesu, Nasare taa wãnã, e'i mijẽ kupa.

8– Ije tẽ a'e, a'epa rōwã sipõ pejẽ! Ereka tẽ sipõkõ pejo ãmẽ! e'i. Ije tẽ ereka pekupa remẽ, tojisyry rãĩ ereve ekoi mõe kõ ajawyi, e'i ijupe kõ.

“Hoõ” e'i sota kõ ãmẽ.

⁹ Ji'ite Jesu Uu pè oporegeta upa remẽ, kee e'ipa: “Papa. Ererovijaoka ijupe kõ rejupa mõe kõ, erevejẽ ekoi kupa. Pe'ĩ namokãjãoka'ãi ãmõ”, e'ipa. Aekwerã rupi katu tẽ, “Tojisyrypa rãĩ ereve ekoi mõe kõ”, e'i sota kõ pè.

¹⁰ Ameve Simão Peturu marija poko wekyi. A'e pupe kwaima'e mõ onamimopai. Mauku eu ijupe mãẽ onamimopai. Janejare'e pè oporegeta mõe kõ rövijã wasu remigwai tẽ a'e.

¹¹ A'evo remẽ Jesu e'i Peturu pè:

– Teene. Nemarija poko emokatu! e'i. Akuwa Papa ayvu rupi tẽ ajimomorijau 'atã tẽ amãnõ, e'i. Ajawyi najirokyjei, e'i Jesu ijupe.^m

Anasi retã gyty werã Jesu kupa remẽwarã

¹² ãmẽ sota kõ Jesu opyy ky'y, oõvijã miti ayvu rupi. Janejare'e moe'ea retã rãrõarã kõ reve opyy Jesu kupa. Opokwa eraa kupa. ¹³ Anasi eu ijupe mãẽ retã gyty rãĩ werã Jesu kupa. A'e Janejare'e pè oporegeta mõe kõ rövijã wasu ratyu tẽ, Kaipasi eu mãẽ ratyu tẽ. ¹⁴ Kõitokõ Juteu rövijã kõ atyry pè Jesu mãnõã rã rẽ rewarã mõ ojimoaty remẽ, a'e Kaipasi tẽ kee e'i jövijãgwerã pè: “Ikatu pe'ite jane mõ omãnõ amãtejẽ, pirujẽ jane kõ pewarã mõ. [ãmẽ tẽ nijaneapisi'ãi kupa],” e'i maekwerã. Aepo e'i maekwerã ratyu retã gyty werã Jesu kupa.ⁿ

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rããga remẽwarã (Mateusi 26.69-70; Maku 14.66-68; Rukasi 22.54-57)

¹⁵ ãmẽ Simão Peturu oo Jesu rapyky rupi iko. Ije ve aa apyky rupi.^o Ajaate Anasi retã mẽ orovãe. Ije aike a'e pari kwarã pè. Tetã ypy pè aike,

^m 18.11 Mat. 26.39; Mak. 14.36; Ruk. 22.42 ⁿ 18.14 Juw. 11.49-50 ^o 18.15 Juwãõ.

Jesu pyri'ijjeẽ sa'u. Anasi remikuwa tẽ ije. Ajawyi okarà rãrõarà “eike” e'i ije.

¹⁶ Ajamãẽ Peturu noikei. Opyta ikatu pẽ, ovaokenapa ypy upa. ãmẽ ajivy rãĩ wãivĩ pẽ aporegeta, ovaokena rãrõarà pẽ. A'e wãivĩ pẽ kee a'e:

– Ejimorypa toike, a'e ijupe.

“Hoõ” e'i ãmẽ. ¹⁷ ãmẽ Peturu oike remẽ, a'e wãivĩ e'i ijupe:

– Wãĩ kwaima'e remimo'earà rõwã sipõkõ ene! e'i ijupe.

– ãnĩ! A'e rõwã ije! e'i rããga owari rõmõ.

¹⁸ ãmẽ irõwã wete rewarà mõ temĩgwai kõ tata omoipota. A'e ypy pẽ ojipe'e kupa upa. ãmõ sota kõ ve a'e pẽ tui. A'e kõ pyri Peturu oo opõã ojipe'e upa.

Jesu Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã rovake remẽwarà

(Mateusi 26.57-68; Maku 14.53-65; Rukasi 22.54,66-71)

¹⁹ ãmẽ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã wasu oporanu Jesu pẽ, a'e tetã wryry pẽ.

– Ava põ neremimo'earerà kõ? e'i. Manyvo ere põ imotekokuwa kõ ipi? e'i Jesu pẽ.

²⁰ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Ije poromotekokuwa aiko remẽ, jovake tẽ poromotekokuwa ipi, tijaenu. Tyvija rupi rõwã poromotekokuwa. Juteu kõ ojimoaty mãe kõ rovake tẽ a'evo aiko. Janejare'e moe'ea retã ypy pẽ amotekokuwa kõ ipi. ãmõ, Janejare'e ayvu rẽ jim'ea retã kõ rupi teve. ²¹ Ajawyi eupe rõwã kuwa aepo ere! e'i ijupe. Eayvu wenu maekwerà kõ pẽ tẽ kuwa aepo ere. Ere ajawyi esa! A'e kõ okuwa eporegetakwerà, wenupa kupa rewarà mõ, e'i.

²² ãmẽ aepo e'i oporegeta Jesu remẽ, ãmẽ sota mõ wetoapepete Jesu.

– Aepo ere sõ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã wasu pẽ! e'i.

Ajawyi ejimomeme ikõ ee kõ imogeta nẽ! e'i.

²³ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Newari ije ajamãẽ. Aje ywete aporegeta ipi! Ajawyi moma'e rewarà mõ põ eretoapepete pekupa, ãwisõ aje ywete aporegeta remẽ? e'i.

²⁴ ãmẽ Anasi nokuwaive manyvotà wereko. Ajawyi Jesu omojivy mijẽ Kaipasi kyty imonooka, Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã wasu pẽ. Ipoapy ãpasĩa revejẽ omojivy imono.

Peturu, “Jesu nakuwai”, e'i rããga mijẽ remẽwarà

(Mateusi 26.71-75; Maku 14.69-72; Rukasi 22.58-62)

²⁵ ãmẽ jakatu Simão Peturu ojipe'e jẽ tata ypy pẽ upa. ãmẽ ãmõ kõ e'i mijẽ ijupe:

– Wãĩ kwaima'e remimo'ekwerà mõ rõwã põkõ ene? e'i.

– ãnĩ! A'e rõwã ije! e'i rããga.

26 ãmẽ temĩgwai mō e'i:

– Nere itōkō amã'ẽ ka'a miti pè, eeve neiko remẽ! e'i ijupe.

Peturu onamimopai maekwerà retãrã tẽ sikaepo aepo e'i. Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã wasu remĩgwai mō a'e. Aepo e'i remẽ, Peturu ojimonyi. Ajawyi kee e'i:

27– ãnĩ! A'e rōwã ije! e'i mijẽ.

ãmẽ aepo e'i remeve masakara oje'ẽ.

Kovenatu Piratu rovake weraa Jesu kupa remẽwarã

(Mateusi 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; Rukasi 23.1-5)

28 Kō'ẽ tarà mẽ weraa mijẽ Jesu kupa, Kaipasi retã pe wyi. Romã yvy pewarà kovenatu posikoa rena kyty weraa kupa. [Piratu eu kovenatu pè.] A'e retã gyty weraa Jesu kupa. A'e tetã pè Juteu rōvijã kō noikei ipi. Juteu rōwã mã'ẽ retã tẽ rewarà mō noikei kupa. Ekoã kō teãmã a'evo, kee e'i kupa rewarà mō: “Jaike sō remẽ, janeky'a kuwa Janejare'e kyty. Ni'e'ãi tãmō kō jisryawerà rè jaja'a remẽ ãmẽ”, e'i kupa. Aepo e'i kupa rewarà mō, noikei kovenatu retã wryy pè kupa. Tetã ypy pè tẽ wãrō kupa.

29 Ajare kovenatu Piratu oẽ oo òvaisĩ kō, Jesu weru kupa remẽ.

– Manyvo rewarà mō pō aã kwaima'e peeru erovake? e'i ijupe kō.

30 ãmẽ Juteu rōvijãgwerà kō e'i ijupe:

– Nivoi ekoi rewarà mō! Nekuwa nãwĩvoi sō remẽ, noroeru kuwa'ãi nekoty! e'i ywe'e tite kupa.

31 ãmẽ Piratu e'i ijupe kō:

– Pevote tapekuwa penekoa rupi, e'i.

ãmẽ Juteu kō e'i:

– [Manyvo toroereko e'ã oreremikuwa rupi, Romã pewarà jōvijã wasu omoteepa tekoua rewarà mō, e'i. ãwĩ rapijarã tãmō kō ojapi japi takuru pupe ijuka ipi, Janejare'e werōarō mã'ẽ tẽ rewarà mō. A'evo kuwasi oroereko mijã.] Ajamã'ẽ Romã pewarà jōvijã wasu ayvu rupi nijajuka'ãi. [Ene kōrijō tẽ neayvukasi ijukaa rè.] Ajawyi tẽ oroeru nekoty, e'i kupa.

32 Ajawyi Romã pewarà jōvijã ayvu rupi tẽ Jesu omãnõtã ky'y. Yvyra jipokana rè omō'ãtã ijuka kupa ky'y. Ajamã'ẽ, “Emō'ã 'atã tẽ ejuka”, e'i Jesu maekwerà rupi katu tẽ a'evotã wereko ãmẽ kupa.^p

33 ãmẽ Piratu oike rã'ĩ mijẽ oo posikoa rena wryy kyty. Aja paire Jesu omuroka mijẽ imogeta.

– Aje ywete pō Juteu kō rōvijã tẽ si ene? e'i ijupe.

34 Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Nevote pō aepo ere? ãmō kō ayvu rupi tẽ rōwã pōkō aepo ere ije? e'i Jesu ijupe.

35 ãmẽ Piratu e'i:

– “Juteu teipõ ãwĩ” ere tite sipõ ije? e'i. Neretãrã Juteu kô tẽ nereru ike neme'ẽ epo pẽ. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kô rövijã kô reve. A'e kô manyvo jẽ neiko rewarà mõ nereru ekoty. Ajawyi ejimome'u ije, takuwa nerewarà, e'i.

³⁶ ãmẽ Jesu e'i:

– ãwitõ pejẽ jövijã ikewarà rômõ tẽ, ãwĩvo rãwã ije, e'i. Evo rupi teve ije, jövijã rômõ, ikewarà rãwã ije rewarà mõ. Pevowary vo sõ ije remẽ, eremĩgwai kô ojipisi kuwa erereko katu Juteu rövijã kô po pe wyi mijã. Pejẽ, napemã'ẽ kuwa'ãi ajimojövijã remẽ ere, e'i Jesu.

³⁷ ãmẽ Piratu e'i ijupe ky'y:

– Jövijã wasu tẽ sipõ ene? e'i.

– Õ'õ! e'i Jesu. Ene tẽ aepe erepa ije. Jövijã tẽ ije. A'e rômõ tẽ ajo esaky mõ ike yvy pẽ pepytery pẽ. Ayvu aje ywete mã'ẽ mojenuarã rômõ ajo, e'i. Ava mõ sõ ayvu aje ywete mã'ẽ opota remẽ, eayvu wenuã ipi, e'i. Eayvu rupi ekoitã ãmẽ ipi, e'i.

³⁸ ãmẽ kovenatu Piratu e'i:

– Ava nokuwa kuwa'ãi kuwa ayvu aje ywete mã'ẽ! e'i tite ikuwa e'ã.

Kovenatu Piratu ojukaoka Jesu remẽwarã
(*Mateusi 27.15-31; Maku 15.6-20; Rukasi 23.13-25*)

Aeapo e'i paire, oẽ mijẽ oo javo Juteu kô pẽ:

– Naesai pe'ĩ nivoi mã'ẽ mõ tijamo'y ee, e'i. ³⁹ Pepota põ amoẽoka? ãwitõ penãmõi kô jisryawerã rẽ peja'a remẽ upi upi, pe'ĩ temimopã'ãgwerã amoẽoka ipi, ãwĩvo? e'i. “Juteu kô rövijã wasu” eu mã'ẽ põ pepota tamoẽ? e'i.

⁴⁰– ãnĩ! ãnĩ! ãwĩ rãwã! e'i e'i kōrijõ wapukai rômõ kupa. Parapa tẽ oropota nemoẽ! e'i e'i wapukai rômõ kupa.

Pirujẽ aeapo e'i wapuka pukai rômõ kupa. Aeapo e'i kupa rewarã mõ, “hoõ” e'i Piratu ãmẽ ky'y. Parapa tẽ omoẽoka ãmẽ ky'y, ojimijajuka maekwerã teipe Parapa remẽ.

19 ¹ ãmẽ kovenatu Piratu e'i sota kô pẽ:

– Peraa aã kwaima'e inõpã nõpã! e'i Jesu pewarã mõ.

A'evõ wereko ãmẽ kupa. Weraa inõpã nõpã kupa. ² Ojimorari wete ee kupa. Wãkãnytanõ joõ asiasĩ mã'ẽ pupe kupa. Jövijã ãkãnytarã rã'ãga rômõ a'evõ wereko kupa. Jövijã yru poko karary vo mã'ẽ pẽ oyrunõ rã'ãga rã'ĩ kupa.

³ ãmẽ oo ipyri kupa remẽ,

– Age'e si tereiko puku Juteu kô rövijã rômõ! e'i rã'ãga ijai kupa.

Oovapete pete teve kupa. A'evõ ojimorari wete ee kupa.

⁴ ãmẽ kovenatu Piratu oẽ mijẽ oo javo aty wasu kô pẽ:

– Peenu rã'ĩ si eayvu! e'i. Aã kwaima'e peeru maekwerã ivo katu mã'ẽ tẽ. Ajawyi namojaiwe'ãi. Ajawyi aeruoka tarã mijẽ aã ike, e'i. Pemã'õtã tẽ ee ky'y, e'i.

⁵ ãmẽ sota kô weru Jesu ikatukwery pè, kovenatu Piratu ayvu rupi. ãkãnytarã rã'ãga irôromô ve weru kupa. Jôvijã ryrû poko rã'ãga irôromô ve weru kupa. Weru kupa remẽ, kovenatu Piratu e'i Juteu kô pè:

– Wãĩ penemierukwerà! e'i.

⁶ ãmẽ Janejare'e pè oporegeta mãe kô rôvijã kô omã'ẽ mijẽ Jesu rè remẽ, wapuka pukai mijẽ kupa. Janejare'e moe'ea retã rãrôarã kô ve wapuka pukai.

– Emoputuputurioka ãwĩ yvyra jipokana rè ijukaoka! e'i e'i kupa.

Ajaate kovenatu Piratu “hõõ” e'i ijayvu kô rupi ky'y.

– Peraa ajawyi ijuka ky'y, e'i. Ije ajamã'ẽ nivoi mã'ẽ na'e teywete'ãi ijupe, e'i.

⁷ ãmẽ Juteu atyry kô kee e'i:

– Emã'ẽ. Oropota orerãmõĩ kô remikusiwarerã rupi orojuka, “Janejare'e Ra'ryry tẽ ije”, e'i teywete rewarã mõ, e'i kupa.

⁸ ãmẽ kovenatu Piratu aepo jaa wenu remẽ, ojimonyi.

[– 'O! Aje rôwã pökô ãwĩ Janejare'e Ra'ryry tẽ? e'i oupe.]

⁹ Ajawyi weroike mijẽ Jesu eraa javo ijupe:

– Ava ywe'e põ ene? e'i. Mape kytywarã põ ene? e'i Jesu pè.

Ajamã'ẽ Jesu nipui ijupe.

¹⁰ ãmẽ Piratu e'i:

– Nanepui ywe'e tite põ eupe? e'i. Eayvukasiay wete mã'ẽ tẽ ije! e'i. Napotai nejukaoka remẽ, oromoẽ kuwa. Apota nejukaoka remẽ, noromoẽ'ãi. Orojukaoka kôrijõtã ãmẽ yvyra jipokana rè! e'i ijupe.

¹¹ ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– “Evote ipõ eayvukasi” ere tite. ãnĩ! Janejare'e tẽ neayvumokasioka. Ijayvu rupi kôrijõtã tẽ ejukaokatã rejupa. Ajawyi ereru nepo pè eme'ẽ mãe kô ywesõ nivoiay Janejare'e pè ekoi, e'i.

¹² ãmẽ aepo jaa wenu remeve, kovenatu Piratu opota Jesu omoëoka mijã. Ajamã'ẽ atyry wapuka pukai jẽ tesõ javo:

– Jôvijã wasu Sesa ãpã tẽ Jesu, “Jôvijã tẽ ije”, e'i rewarã mõ! Ajawyi a'e nemoëoka sõ remẽ, nerôvijã wasu ojikõ'õtã ãmẽ nere ky'y! e'i ijupe kupa.

¹³ ãmẽ Piratu aepo jaa wenu remẽ, weruoka mijẽ Jesu oka wryy pe wyi ikatu pè. Jôvijã ayvukasia rena kyty weraa. Nivoi tekoua mojenua rena tẽ a'e.^q A'e tena pè “Kapata” e'i Juteu kô wayvu pè. A'e pè Piratu oẽ wapy oporegeta wayvukasia rômõ. ¹⁴ Jane 'aryvo kwaray paire a'evo ekoi.

ãmẽ jakatu Juteu kô wãparõ ypytã wãmõĩ kô jisryyowerã rè ja'aa.^r

ãmẽ jakatu Piratu e'i mijẽ Juteu rôvijã kô pè:

– Aã penôvijã! e'i.

¹⁵ Ajamã'ẽ kee e'i jẽ wapuka pukai kupa:

^q 19.13 Uve yvy jimoãtãgwerã a'e pè, takuru ytape. ^r 19.14 Kaneiru ra'ryry ojukatã imiĩ iwa kupa pya.

– Pejuka ikenê! Emopotuputurioka jësi vyvra jipokana rè ijuka! e'i kupa.

Ãmê Piratu e'i ijupe kô:

– Pepota katu pō penōvijã vyvra jipokana rè jamopotuputuri ijuka? e'i ijupe kô.

Ãmê Janejare'e pè oporegeta mæ kô rōvijã kô kee e'i:

– Orerōvijã rōwã ãwī! e'i. Pe'ite orerōvijã! Romã vvy pewarà jōvijã wasu rōmō'ite! e'i ywe'e tite kupa.

¹⁶Ajawyi Piratu ojimoane'e jê sota kô pè javo ky'y:

– Pepy ayi eraa! e'i. Pemopotuputuri ayi vyvra jipokana rè ijuka! e'i ijupe kô.

Weraa ãmê kupa.

Jesu omopotuputuri vyvra jipokana rè kupa remêwarà

(*Mateusi 27.32-44; Maku 15.21-32; Rukasi 23.26-43*)

¹⁷Ãmê sota kô omono Jesu vyvra jipokana tomovy eraa. Imirai mã'ê jukaa rena kyty omovy eraa ãmê. “Joãkãgwerà” eu a'e tena pè. (Kokota e'i Juteu kô wayvu rupi ãmê.)

¹⁸A'e pè omopotuputuri ãmê imō'ã kupa. ãmê mōrijō kwaima'e kô omopotuputuri ijuvuri imō'ã kupa. Omojeovai kupa.

¹⁹Ãmê kee jaa okusiwaoka amãtejê kovenatu Piratu pè Jesu rewarà: “*Jesu Nasare taa wãnã. Juteu kô rōvijã wasu*”, ejaa. A'e jikusiwarerà omono toinō Jesu apyte 'aryvo kupa, vyvra jipokana rè. ²⁰Juteu kô ayvu rupi ojiksiwa. ãmō, Romã pewarà kô ayvu rupi teve. ãmō, Kereku kô ayvu rupi teve. Pee atyi tē a'evo Jesu wereko kupa. ãmê ijatyray Juteu kô omogeta emikusiwarerà, a'e rupi okwa kupa remê, Jerusarê taa pyri'ijē'ē ojuka kupa rewarà mō.

²¹Ãmê Janejare'e pè oporegeta mæ kô rōvijã kô omã'ê a'e jikusiwarerà rè remê, kee e'i kupa:

– ãnī, “Juteu kô rōvijã wasu”, jaa tē ere sō ikusiwaoka! e'i. Kee jaa ekusiwaoka: “Aã kwaima'e, 'Juteu kô rōvijã tē ije', e'i mã'ê”, jaa tē jësi ekusiwaoka, e'i epe Piratu pè kupa.

²²Ajamã'ê kovenatu Piratu e'i:

– Awyjepa akusiwa. Namotee'ãi ky'y, e'i ijupe kô.

²³Ãmê ajaire, Jesu omopotuputuri kupa paire, sota kô omosãi Jesu yrukwerà ojiupe kupa. Wãvasi vãsī imosãi ojiupe kupa, irōte rōmō. ãmō, yru poko ikatuay mã'ê, a'e jareve ipō ojinō tyru poko rōmō mã'ê. Ajawyi nuvei emiasakwerà. ²⁴Ajare sota kô e'i ojiupe:

– Nisimokei'ãi aã ãmê imosãi. Ejo jajimarai kōrijō tē ee, ava pō opyytã, e'i ojiupe kupa.

Janejare'e kareta rè ojikusiwapa amãtejê a'evoa rã karamoe remêve. Kee ojiksiwa Jesu ayvu rã mō:

“Eyrukwerà omosaità ojiupe kupa.

Ãmõ, eyru poko rè ojimaraità rãĩ kupa.

‘Ava ywesõ põ opyytã?’ e'itã kupa.

Ãmõ, ojeãã ã'atã eewarà mõ kupa”, e'i ojikusiwa amãtejẽ maekwerà.^s

Aekwerà rupi katu tẽ sota kõ a'evo wereko ajaire.

²⁵ A'evo remẽ Jesu y ipyri'ijẽ tui, Maria. Ãmõ, ikypy'yry ipyri tui. Maria eu teve ikypy'yry pẽ. Koropasi rerekwarà tẽ a'e. Ãmõ, Maria Matarena ipyri kõ tui. Mokopejõ a'e pẽ tui kupa. [Ije ve a'e pẽ aju. Juwão, Jesu remiau.]

²⁶ Ãmẽ Jesu oy rè omãẽ. Ãmõ, ere teve omãẽ. E'i ãmẽ oy pẽ eupewarà mõ:

– Ãwĩ tẽ nememyry rãmõtã ky'y, e'i.

²⁷ Aepo e'i teve ije:

– Ãwĩ tẽ ney rãmõtã ky'y, e'i.

Ajawyi araa eretã gyty, awyje toiko epyri ky'y.

Jesu mãnõa rewarà

(*Mateusi 27.45-56; Maku 15.33-41; Rukasi 23.44-49*)

²⁸ Aepo e'ipa Jesu remẽ, okuwa oposikoa omoawyjepa ike vvy pẽ ky'y. ãmẽ kee e'i:

– E'ywa, e'i.

Aepo jaa ojikusiwapa amãtejẽ ijayvu rã rãmõ karamoe remeve.^t

Aekwerà rupi tẽ aepo e'i Jesu.

²⁹ ãmẽ a'e pẽ uve kui mõ. Uvary ai mã'ẽ“ uve ipupe tãnẽ mã'ẽ. ãmẽ sota kõ a'e pẽ omoãkã ipyu mã'ẽ mõ. A'e oinõ vvyra turisara rè imoja Jesu juru rè kupa, tomosusu. ³⁰ ãmẽ omosu paire, e'i Jesu:

– Papa, awyjepa eposikoa ky'y, e'i.

Ameve ojayvy ojikyĩ oo ky'y.

Jesu reãgwerà oturuso imomu kupa remẽwarà

³¹ ãmẽ Juteu rövijã kõ nokuwaive Jesu omãnõma sikaepo. Ajawyi, “Tomãnõ jimoava 'arà e'ãve”, e'i kupa. “Tijatypa amãtejẽ kuise'ẽ, timanyvo e'ã Janejare'e pẽ jimoava 'arà pẽ”, e'i tite ikuwa e'ã kupa.” Ajawyi oo mijẽ kovenatu Piratu pẽ javo kupa:

– Emono sota kõ toetãmãaka'a ka'a tomãnõ kuise'ẽ, jimoava 'arà e'ãve, e'i kupa. Tijaekyi amãtejẽ ãmẽ teãgwerà kõ vvyra jipokana re wyi imokatupa pãtõma e'ãve, e'i kupa.

^s 19.24 Jĩg. 22.18 ^t 19.28 Jĩg. 22.15; 69.21 ^u 19.29 *Vinho amargo, vinagre*

^v 19.30 Noposikoi teãgwerà rè jimoava 'ary pẽ kupa ipi. Ajawyi aepo e'i kupa. Nopotai teãgwerà kõ tui puku vvyra jipokana rè kupa teve.

³² “Hoõ” e'i Piratu ãmẽ. ãmẽ sota kô uu Jesu uvuriwarà retãmã aka'a. ãmõ, ijuvuriwarà a'evo wereko kupa. ³³ Ajaire Jesu teve a'evo werekotà kupa mijã. Ajamãẽ omãẽ ee kupa remẽ, omãnõma sikaepo. Ajawyi noetãmãaka'ai kupa. ³⁴ Ajamãẽ eãgwerà oturuso imomu kurumuri rããga pupe kupa. A'evo wereko kupa remẽ, wyy tesõ oẽ iwiyi. ãmõ, yy oẽ teve iwiyi. ³⁵⁻³⁷ Ajare kee e'i amãtejẽ Janejare'e ayvukwerà ojikusywa karamoe remeve: “*Ijukaarerà kô omã'età ee, ooso kupa maekwerà rè*”, e'ipa amãtejẽ maekwerà. ãmõ, kee e'i amãtejẽ maekwerà: “*Noetãmãaka'a ka'a'ãi kupa. Mape jẽ rōwã ikãgwerà mō waka'atã kupa*”, e'i amãtejẽ maekwerà.” Aepo ojikusywa maekwerà rupi katu tẽ a'evo wereko Jesu reãgwerà kupa. Amãẽ ee a'evo wereko kupa remẽ. Ajawyi akuwa katu aekwerà. Ajawyi akusiwa ajupa a'evoa momewa pejẽ, tapekuwa. Aje ywete akusiwa eayvukwerà Jesu rewarà, tapejirovija ee.

Jesu reãgwerà mokatua rewarà

(*Mateusi 27.57-61; Maku 15.42-47; Rukasi 23.50-56*)

³⁸ ãmẽ oiko kwaima'e mō a'e pè, Juse Arimateja taa wãnã eu ijupe mã'ẽ. Jesu remimo'earà tẽ sikaepo a'e. Ajamãẽ tyvija rupi tẽ a'evo ekoi, Juteu rōvijãgwerà kô tokuwa e'ã. Okyje iwiyi kô rewarà mō tyvija rupi ekoi. Jesu mãnõa ojenu ijupe remẽ, oo Piratu pè oporanu. Kee e'i:

– Apota Jesu reãgwerà araa imokatu mijã, e'i.

– Hoõ, eraa ajawyi, e'i Piratu ijupe.

Ajawyi ojivy oo eãgwerà kyty ekyi eraa imokatu, omokatutã mã'ẽ pè.

³⁹ ãmẽ Nikotemu ve oo upi. Kõi oo pya Jesu resa maekwerà. Ipije katu mã'ẽ weraa eãgwerà rè imogy kupa. Miha ysykwerà eu ipije mã'ẽ mō pè. ãmõ pè, aroe ysykwerà eu. A'e jimonãgwerà miturakwerà weraa kupa. Kejavu tesõ weraa kupa. ³⁵ kiru tesõ ipowiyijay.^x

⁴⁰ A'e kô ovãe Jesu reãgwerà pyri remẽ, wekyi ijõvã teãgwerà jõvãa pupe kupa. Kamisa e'eay “rijõ” eu mã'ẽ pupe ojõvã kupa. Ipije katu mã'ẽ revejẽ ojõvã kupa. A'evo tẽ Juteu kô wereko teãgwerà imokatu ipi.

⁴¹ A'evo wereko paire, weraa imokatu kupa ky'y. ãmẽ uve ka'a miti mō Jesu jukaawerà pyri'ije'ẽ. A'e pè uve teãgwerà rena, pareti kwarà. Ipyau mã'ẽ a'e, nomokatuytyive teãgwerà mō ipupe mã'ẽ pupe. ⁴² A'e kwarà pupe Jesu reãgwerà omokatu kupa, nikupei rewarà mō. Pãtõmatã. Ajawyi ojikõtevẽjẽ imokatu jimoava 'arà e'ãve kupa.

Jesu omãnõ maire opoera mijẽ remẽwarà

(*Mateusi 28.1-8; Maku 16.1-8; Rukasi 24.1-12*)

20 ¹ ãmẽ jimoava 'arà paire ipõ Maria Matarena oo tite Jesu reãgwerà rena resa mijã. Nikõ'ei ve remeve oo tite esa. ãmẽ ipõ oo ovãe, soõ, pareti kwarà ojiovapyjavo 'ejẽ upa.

^w 19.35-37 Jĩg. 34.20; Sak. 12.10 ^x 19.39 Juw. 3.1-2

2 Ameve ojirova ojã oo javo Simão Peturu pè. Eupe teve. Kee e'i oreupe:
– Janerõvijã reãgwerà wekyi ena pe wyi kupa! e'i tite ikuwa eã.
Norokuwai mape kyty weraa inõ kupa, e'i tite.

3 ãmẽ aepo oroenu remẽ, oroo esa, ije, Peturu reve. 4 Orojã oroo. ãmẽ ije ypy aa avãe iwyi.

5 ãmẽ ajayvy amãjã ikwarà rè remẽ, soõ, kamisa rè kõrijõ amã'ẽ. Jesu reãgwerà jõvãnawerà rè amã'ẽ. Ajamã'ẽ naikei ikwarà kyty aa. 6 ãmẽ Simão Peturu uu ovãe a'e pè remẽ, oike ikwarà pupe oo. A'e ve omã'ẽ Jesu reãgwerà jõvãnawerà rè. 7 Ijãkãg jõvãnawerà rè teve omã'ẽ. Ijõvãnawerà reve rõwã ijãkãg jõvãnawerà tui. Waite tui upa. Waite ojapakwa upa. 8 Ije ve aike ikwarà pupe aa ky'y. Amã'ẽ erokwa remẽ akuwapa. “Aje ywete” a'e ky'y.

9 (Ajamã'ẽ noroja'aive Janejare'e ayvukwerà rè a'evoa rewarà rè, okusiwaokapa amãtejẽ maekwerà rè. Norokuwaive Janejare'e omojenuoka amãtejẽ ipoeraa rã rewarà.) 10 ãmẽ aja paire orojivy oroo.

Jesu ojimojikuwaoka Maria Matarena pè remẽwarà

(Mateusi 28.9-10; Maku 16.9-11)

11 ãmẽ ipõ Maria Matarena opyta jẽ Jesu reãgwerà renawerà pyri'ije'ẽ. Noikei ajamã'ẽ. Ikatu pè Jesu wãpirõ upa. A'evõ remẽ ojayvy omãjã eãgwerà renawerà kwarà rè omãjã imono.

12 ãmẽ, soõ, Janejare'e remígwai yvapewarà kõ rè omã'ẽ. Mõrijõ ipõ a'e pè tui. Isuky katu jome yru kõ. A'e pè Jesu reãgwerà renawerà pè katu ipõ wapy kupa upa, ikupykwerà renawerà kytyre. ãmõ, ijãkãg renawerà kytyre wapy omãjã kupa upa. 13 A'e kõ e'i Maria pè:

– Manyvo rewarà mõ põ neja'o rejupa? e'i kupa.

ãmẽ Maria Matarena e'i:

– Erõvijã reãgwerà weraa kupa rewarà mõ, e'i tite. Nakuwai maty põ weraa inõ kupa, e'i tite ijupe kõ.

14 Aepo e'i paire ojirova rã'ĩ omãjã Jesu rè. Opõ'ã ijuvuri upa. Maria nokuwai ajamã'ẽ Jesu tè, [nomoa'ui rewarà mõ].

15 ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Manyvo rewarà mõ põ neja'o rejupa? Ava rè põ neãgyo rejupa? e'i Jesu ijupe.

ãmẽ Maria, “Ka'a miti rè oposiko mã'ẽ teipõ”, e'i tite ijupewarà mõ. Ajawyí kee e'i kõrijõ ijupe:

– Ene põ erõvijã reãgwerà neekyi eraa ike wyi? e'i tite ijupe. Emome'u ije mape põ tui. Mape põ teãgwerà neinõ, taa ipijarà mõ? e'i tite ikuwa eã.

16 ãmẽ si Jesu ojimojikuwaoka ijupe ky'y.

– Maria! e'i.

Ameve Maria ojirova Jesu rè omãjã ky'y.

– *Raponi!* e'i.

(Juteu kō ayvu pè aepe e'i. “Poromo'earà” jaa tè aepe e'i.)

¹⁷ ãmẽ Jesu e'i:

– Napotari emomyta rejupa, naẽive aa Papa kyty rewarà mō. Aatà rãĩ ikoty, e'i. Penuu rōmō ve Papa ekoi, e'i. Janejare'e tè a'e, e'i. A'e kyty tè aatà. Ekwa awi aepe mojenu emōmiri kō pè, e'i.^y

¹⁸ Ameve Maria Matarena uu javo oreupe, Jesu remimo'ekwerà kō pè.

– Janerōvijã ywete rè amã'ẽ! e'i.

ãmẽ omome'u Jesu ayvukwerà oreupe.

Jesu ojisaoka wemimo'ekwerà kō pè remēwarà

(Mateusi 28.16-20; Maku 16.14-18; Rukasi 24.36-49)

¹⁹ ãmẽ karumẽ orojimoaty aty tetã wryy pè orokupa, Jesu remimo'ekwerà kō rōmō. Jimoava 'arà okwa paire. Ajamã'ẽ tetã oroovapy Juteu jōvijãgwerà kō wyi, orokyje iwyi kō rewarà mō. ãmẽ Jesu keve ywete ojisaoka orepetyery pè oreupe. Kee e'i oreupe:

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko nẽ! e'i.

²⁰ Aepe e'i paire, ojipomomojai toromã'ẽ gatu putuputuri kwarerà rè. ãmō, oturu momuawerà rè teve omome'u toromã'ẽ. Oreroryvay amẽ orerōvijã rè oromãjã. ²¹ ãmẽ Jesu oporegeta mijẽ oreupe:

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko nẽ! ãwitō Papa emuroka ike, ãwĩvo ve ije tè poromonookatã erekoa mojenuarà kō rōmō tapeiko ky'y, e'i oreupe.

²² Aepe e'i paire, opeju imuu orekoty. Kee e'i oreupe:

– Aã Janejare'e 'Ag peneve toiko, e'i. ²³ Ajawyi eayvu rupi “awyjepa” pejẽ jane kō aiwererà pè remẽ, Janejare'e tè aepe e'i tary ve amẽ ky'y. Nomo'y'ãi ijaiwererà kō amẽ ee kō ky'y. ãwĩvo ve “awyjepa” napejẽi jane kō aiwererà pè remẽ, Janejare'e ve “awyjepa” ne'i'ãi. Ojimo'y jètã ijaiwererà ee kō iko, e'i.^z

Tome “aje ywete” ne'ive remēwarà

²⁴ Jesu ojisaoka oreupe remẽ, pe'igã sikaepo natui orepury, Tome eu ijupe mã'ẽ. Ojipupewarà tè a'e. ²⁵ Ajawyi ajaire tè aepe oromome'u ijupe.

– Janerōvijã ywete! oro'e ijupe. Ore ywete oromã'ẽ ee! oro'e ipe ijupe.

Ajamã'ẽ “aje” ne'i oreayvu pè. Kee e'i kōrijō tè oreupe:

– Amã'ẽ ee remẽ tè katu kuwa “aje ywete sipō” a'e kuwa amẽ, e'i.

Opomopotuputuri maekwerà rè omome'u tamã'ẽ remẽ “aje ywete sipō”, a'e kuwa amẽ! Apoko iputuputuri kwarerà pupe remẽ tè katu kuwa arovija. ãmō, ituru kwarà rè apoko remẽ tè katu kuwa ve arovija, e'i kōrijō Tome.

^y 20.17 Wemimo'ekwerà kō pewarà mō “emōmiri kō” e'i. ^z 20.23 Mat. 16.19; 18.18

Jesu ojisaoka Tome pè remēwarà

²⁶Ajaire pe'ĩ semana paire, orojimoaty mijē sikaepo orokupa, tetã mō wryy pè. Oroovapy mijē tetã. Tome ve orepyri tui ky'y. ãmē Jesu ojisaoka mijē oreupe. Oporegeta mijē oreupe.

– Tapepy'a piryvypy katu ikō peiko nē! e'i oreupe.

²⁷Ameve e'i Tome pè:

– Emã'ē putuputuri kwarerà rē. Emoige nepo ipupe esa, e'i. Eturu rē ve jē emoige nepo esa, e'i. “Aje rōwã ipō” tere tite e'ã apoera mã'ē pè ky'y. “Aje ywete” tere ije ky'y, e'i Jesu Tome pè.

²⁸ãmē tē tite Tome e'i:

– Haa! Aje ywete sipō erōvijã ywete tē ene! e'i ky'y. Aje ywete sipō Janejare'e tē ene! e'i Jesu pè.

²⁹ãmē Jesu e'i ijupe:

– Ere nemã'ē wyi tē nejirovija ere ky'y, e'i. ãmō kō, āwisō nomã'ēi epe ere remē, ojirovija jē ere kupa, e'i. A'e kō ywesō Janejare'e remimory kō rōmō ekoitã, e'i Jesu ijupe ky'y.

³⁰Jesu wyi tē mōa'arōwã mārãnã jikuwa e'ãa ipojy mã'ē omojisaoka orerovake okasia rupi. Pe'ĩpe'ĩ akusiwa aã kareta rē ajupa. Nakusiwapai pirujē. ³¹ãmō ãmōgwerà tē akusiwapa tapekuwa, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu Janerōvijã rōmō”, tapejē. ãmō, “Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu”, tapejē. ãmē sōsi mæerã peikotã ikasia rupi peiko. Ijavyu rupi tē a'evotã ãmē peiko.

Pãranã reme pè Jesu ojisaoka mijē remēwarà

21 ¹ãmē aja paire Jesu ojisaoka mijē oreupe, wemimo'ekwerà kō rōmō. Karireja pãranã reme pè ojisaoka oreupe.^a ²Kejō a'e pè oroku. Simão Peturu. ãmō, Tome. Ojipupewarà eu ijupe mã'ē a'e. ãmō, Natanaeu. A'e Kana taa wãnã tē, Karireja vyv wãnã. Ore tē ky'y, Semeneu ra'yry kō rōmō. ãmō mōrijō emimo'ekwerà kō ve a'e pè tui. Mokojejō.

³ãmē kee e'i Simão Peturu oreupe:

– Aatã pira rē, e'i.

Ajawyi oro'e ijupe:

– Ore ve orootã nerupi, oro'e ijupe.

Oroopa katu upi ãmē. Oroo yarà pè oropopo. A'e rupi oro'o ãmē. Orekō'ē tesō ipe pira rē. Ajamã'ē orepãnēmusu.^b

⁴ãmē kō'ēsĩmapa iko remē, Jesu tē sikaepo yy reme pè tui, ysĩ 'aryvo. Ajamã'ē “Jesu ipō” noro'ei. Norokuwai, ajawyi. ⁵Kee e'i imuu oreupe:

– Peekyi pō pira mō? e'i.

– ãnĩ, oro'e.

^a 21.1 Tiperiaji eu teve a'e pãranã pè. ^b 21.3 Ruk. 5.5

6– Peraa awi pira mo'auta wāime inō, e'i Jesu. Pe'ekatu kytyre ikō peinō nē, e'i. A'e pè pira peekyità, e'i.

A'evo oroereko ijayvu rupi ãmē. Oroeraa pira mo'auta inō yy pè. Oroinō remē, py'awarà mō pira mo'auta rè tãñē 'ete pira. Noromovy'ãi tesō yarà pupe inō.^c

7 ãmē tē tite a'e Peturu pè:

– Janerōvijã Jesu tē ãwivooka janerereko! a'e.

Aepo a'e remeve Simão Peturu opypy oyru poko eropo eraa yy pè, Jesu koty. A'e oyru poko omopysy oposikoarà mō mijã.

8 Ore ãmē yarà rupi tē oroo ikoty. Pira mo'auta oromõtã ereko. Yy reme kuipe'e sa'u tē orewyi. 100 meturu rōmō kōrijō tē. 9 Ajaate orovãema yy reme pè. ãmē oroē roē yarà pe wyi. ãmē oromã'ē imono remē, tata ojimoipotapa upa. Pira ojimii ipupe upa. Meju ve ipyri tui.

10 ãmē Jesu e'i oreupe:

– Eeru pira mō age'e pepyy mãē mō ike, e'i oreupe.

11 Ameve Simão Peturu oo pira pijarà mō. Yarà pupe opo pira mo'auta mõtã eru, pira revejē, yy reme kyty. Mōa'ārōwã pira ee. 153 rōmō tesō pira! Tuuwerà pawete tesō pira. Mōa'ārōwã tesō ipe pira remē, nomokei omo'auta ajamã'ē. ãmē pira mō weru imii.

12– Pejo pejimiwa, e'i Jesu oreupe.

Aepo e'i remē, “Ava pō ene?” noro'ei ijupe, ipojy tesō oreupe rewarà mō. Orokuwapa Janerōvijã tē ajamã'ē. 13 ãmē Jesu uu orepyri remē, meju opyy ime'ē oreupe, pira jimii rerà revejē.

14 A'evo moapy 'arà tesō ojisaoka Jesu ãmē oreupe ky'y, omãñō maire, opoera paire.

Jesu oporegeta Peturu pè remēwarà

15 Ajaire orojimi'u paire, e'i Jesu Simão Peturu pè:

– Simão, Juwão ra'yry. Aã nereirōarà kō erauvay. Ene pa'e? Ene ywesō pō erauvay rejupa iwyi kō? e'i Peturu pè.

– Ō'ō. Nekuwa oroauvay, e'i Peturu ijupe.

Ajare Jesu e'i:

– Ajawyi erima kaneiru ra'yry vo mãe kō ikō tereko katu ajawyi nē, e'i ijupe.^d

16 E'i jē Jesu ijupe:

– Simão, Juwão ra'yry, “Aje ywete oroau”, ere ãmãtē pō ije? e'i mijē Peturu pè.

– Ō'ō. Nekuwapa aje ywete oroau, e'i ijupe.

– Erima kaneiru kō awi ereko katu, e'i mijē ijupe.

17 Ajaire e'i mijē Jesu Peturu pè:

^c 21.6 Ruk. 5.6 ^d 21.15 Okoty rewarà kō pewarà mō tē Jesu aepo e'i.

– Simão, Juwão ra'yry, aje ywete pō erauvay rejupa? e'i ijupe.
 Moapy rōmō tesō e'i ijupe ky'y. Ajawyi Simão Peturu ijāgyoay ky'y,
 moapy rōmō tesō Jesu aepe e'i ijupe rewarà mō. Āmē e'i Jesu pè:
 – Ō'ō, pirujē nekuwa mǎē tē ene. Ajawyi nekuwapa oroauvay, jōvijā, e'i
 ijupe.

E'i jē Jesu ijupe:

– Erima kaneiru vo mǎe kō ereko katu ajawyi, e'i mijē Jesu ijupe.

¹⁸ Aepe e'i paire, Jesu kāramōwarà rā omojikuwa Peturu pè. Kee e'i ijupe:

– Kekejē nererekotà kupa. Nekōnomiokyry remē, nejimokatupa mǎ
 gyty neotà ipi mijā, e'i. Ajamāē neka'akuwapa ky'y remē, neremimotarà
 rupi rōwā nereraatà kupa ky'y. Nepokwa 'atà tē nereraa kupa ky'y, e'i. Aje
 ywete aepe a'e ene, e'i Jesu ijupe.

¹⁹ Imānōa rā tē Jesu omosā'āga ijupe. Omome'u ijupe, manyvo e'itā tē
 omānō kāramō. Omānōa pe'ī tesō Jesu rē ojirovija jētā. Nojipirau'āi ee.
 A'evō ipe remē omoe'e jētā Janejare'e, jaa tē aepe e'i ijupe.

Aepe e'i paire,

– Ejo erupi, e'i Jesu Peturu pè ky'y.

²⁰ Āmē Peturu ojirova rā'ī wapekwerà kyty ere omājā. Jesu remiau
 rē omājā. (Ije tē tāmō kō jisryawerà rē oroja'a remē, Jesu pyri'ijeē
 aju maekwerà. Ije teve, “Ava pō neme'ētā jōvijā kō po pè?” a'e Jesu pè
 maekwerà.)^e ²¹ Āmē Peturu ojirova ere omājā remē, e'i Jesu pè eupewarà
 mō:

– Wāi pa'e? Manyvotà kāramō āmē ekoi? e'i.

²² Ajawyi Jesu e'i ijupe:

– Neja'a sō āwī rē. Nere kōrijō tē eja'a, e'i. Apota sō āwī oiko jē remē,
 evāea pe'ī oiko jē kuwa iko. Neayvu rupi rōwā kuwa a'evō ekoitā. Ejo jēsi
 erupi ajawyi! e'i kōrijō tē Jesu ijupe.

²³ Āmē Jesu remimo'earà kō aepe wenu remē,

– Nomānō'āi teipō Juwão! e'i tite eupewarà mō kupa.

Aepe jaa omojenu jenu ipe erokwa āmē kupa. Ajamāē aepe ne'i Jesu.
 Kee e'i kōrijō tē: “Apota sō oiko jē remē, evāea pe'ī oiko jē kuwa iko.
 Neayvu rupi rōwā kuwa a'evō ekoi”, e'i kōrijō tē Jesu maekwerà.

²⁴ Awyjepa Jesu rekoawerà akusiwa. Juwão eu ererà pè. Jesu
 remimo'earà rōmō ije aepe akusiwa imomewa. [Amāē ee maekwerà tē
 akusiwa.] Aje ywete tē Jesu e'i ipi. Aje ywete tē ijayvukwerà.

Kareta moawyjepaa

²⁵ Wāisō iteetejē Jesu wereko. Pirujē sō jakusiwapa remē, mape
 nijainōma'āi kuwa kareta jikusiwarerà kō ky'y! [Awyjepa āmē
 eremikusiarerà ky'y.]

^e 21.20 Juw. 13.25